

*Eläinsuojelurikosten
seuraamuksien tehostaminen*

TYÖRYHMÄMIETINTÖ 2009:8

*Eläinsuojelurikosten
seuraamuksien tehostaminen*

OIKEUSMINISTERIÖ

ISSN 1458-6452

ISBN 978-952-466-855-2 (nid.)

ISBN 978-952-466-856-9 (PDF)

Oikeusministeriö

Helsinki 2009

Edita Prima Oy

KUVAILULEHTI

OIKEUSMINISTERIÖ

Julkaisun päivämäärä
29.4.2009

Tekijät (toimielimestä: toimielimen nimi, puheenjohtaja, sihteeri)		Julkaisun laji Työryhmämietintö	
Eläinsuojelurikostyöryhmä		Toimeksiantaja Oikeusministeriö	
Puheenjohtaja Lena Andersson		Toimielimen asettamispäivä 25.3.2008	
Julkaisun nimi Eläinsuojelurikosten seuraamusten tehostaminen			
Julkaisun osat			
<p>Tiivistelmä</p> <p>Esityksessä ehdotetaan rikoslakiin lisättäväksi uusi säännös törkeästä eläinsuojelurikoksesta.</p> <p>Lievää eläinsuojelurikosta koskevaa säännöstä täsmennettäisiin säätämällä, että eläimelle aiheutetun kärsimyksen, kivun tai tuskan tulee olla vähäistä.</p> <p>Törkeästä eläinsuojelurikoksesta tuomittu olisi samalla tuomittava eläintenpitokieltoon. Tuomioistuini voisi kuitenkin jättää kiellon määräämättä, jos siihen on erityisiä perusteita. Eläintenpitokielto ehdotetaan ulotettavaksi koskemaan myös eläimen omistamisen kieltämistä. Eläintenpitokielto määrättäisiin syyttäjän vaatimuksesta. Pysyvän eläintenpitokiellon edellytyksistä ehdotetaan säädettäväksi rikoslaissa.</p> <p>Eläintenpitokieltoon liittyvä menettämisseuraamus tuomittaisiin aina syyttäjän vaatimuksesta. Eläimen tuomitsemista valtiolle menetetyksi koskeva tuomio voitaisiin panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta.</p> <p>Oikeushenkilön rangaistusvastuu ehdotetaan ulotettavaksi koskemaan eläinsuojelurikoksen tapaan myös törkeää eläinsuojelurikosta.</p> <p>Eläintenpitokieltoeikasterin perustamiseen on eläinsuojeluvalvonnan tehostamisen valossa tarvetta. Ehdotukseen ei ole sisällytetty lakiehdotuksia eläintenpitokieltoeikasteristä, vaan ne ehdotetaan valmisteltaviksi erillisenä uudistuksena.</p> <p>Uhkasakon ja pakkokeinolain mukaisen takavarikon käyttömahdollisuutta tulisi korostaa eläinsuojeluvalvontaviranomaisille annettavassa ohjeistuksessa sekä koulutuksessa. Käytännön eläinsuojeluvalvontaa tekeville ja esitutkintaa suorittaville viranomaisille tulisi laatia ohjeistus, jossa selostettaisiin voimassa oleva lainsäädäntö sekä kuvailtaisiin eläimeen kohdistuvat toimet, eri toimijoiden rooli ja toimien kustannusten jakautuminen eri vaiheissa. Ohjeistus voitaisiin toteuttaa eläinsuojeluviranomaisten ja esitutkinta- sekä takavarikkoviranomaisten välisenä yhteistyönä keskusviranomaisten toimesta.</p>			
Avainsanat: (asiasanat) Rikokset			
Muut tiedot (Oskari- ja HARE-numero, muu viitenumero) 3/41/2008, OM009:00/2008			
Sarjan nimi ja numero Oikeusministeriön työryhmämietintöjä 2009:8		ISSN 1458-6452	ISBN 978-952-466-855-2 (nid.) 978-952-466-856-9 (PDF)
Kokonaissivumäärä 94	Kieli suomi	Hinta 20,00 €	Luottamuksellisuus julkinen
Jakaja Edita Prima Oy		Kustantaja Oikeusministeriö	

PRESENTATIONSBLAD

JUSTITIEMINISTERIET

Utgivningsdatum
29.4.2009

Författare (uppgifter om organet: organets namn, ordförande, sekreterare)		Typ av publikation Arbetsgruppsbetänkande	
Arbetsgruppen för djurskyddsbrott		Uppdragsgivare Justitieministeriet	
Ordförande Lena Andersson		Datum då organet tillsattes 25.3.2008	
Publikation (även den finska titeln) Effektivare påföljder för djurskyddsbrott (Eläinsuojelurikosten seuraamusten tehostaminen)			
Publikationens delar			
<p>Referat</p> <p>I propositionen föreslås det att det till strafflagen fogas en ny bestämmelse om grovt djurskyddsbrott.</p> <p>Bestämmelsen om lindrigt djurskyddsbrott preciseras genom att föreskriva att lidandet, smärtan eller plågan som orsakas djuret bör vara ringa</p> <p>En person som döms för grovt djurskyddsbrott ska samtidigt dömas till djurhållningsförbud. Domstolen kan dock låta bli att meddela djurhållningsförbud, om det finns särskilda skäl för det. Det föreslås att djurhållningsförbudet utsträcks att gälla också ägande av djur. Djurhållningsförbud meddelas på yrkande av åklagaren. Bestämmelser om förutsättningarna för ett bestående djurhållningsförbud föreslås ingå i strafflagen.</p> <p>Förverkandepåföljder som har samband med djurhållningsförbud döms alltid ut på yrkande av åklagaren. En dom som gäller förverkande av djur till staten kan verkställas även om den överklagas.</p> <p>Det föreslås att straffansvaret för juridiska personer utsträcks att gälla också grovt djurskyddsbrott på samma sätt som djurskyddsbrott.</p> <p>I ljuset av en effektivare övervakning av djurskyddsbrott finns det ett behov av att inrätta ett register för djurhållningsförbud. I förslaget ingår inte lagförslag om inrättande av ett register för djurhållningsförbud utan det föreslås att dessa bereds som en särskild reform.</p> <p>Användningen av vite och beslag enligt tvångsmedelslagen bör betonas i anvisningarna och utbildningen som riktar sig till de myndigheter som övervakar djurskyddet. Det bör göras upp anvisningar för dem som i praktiken utför djurskyddsövervakning. I anvisningarna ska redogöras för gällande lagstiftning samt beskrivas de olika åtgärderna i fråga om djur, de olika aktörernas roll och fördelningen av kostnader i de olika skedena. Anvisningarna kan göras upp av centralmyndigheterna som ett samarbete mellan djurskyddsmyndigheterna och förundersöknings- samt beslagsmyndigheterna</p>			
Nyckelord			
Övriga uppgifter (Oskari- och HARE-nummer, andra referensnummer) 3/41/2008, JM009:00/2008			
Seriens namn och nummer Justitieministeriets arbetsgruppsbetänkanden 2009:8		ISSN 1458-6452	ISBN 978-952-466-855-2 (häft.) 978-952-466-856-9 (PDF)
Sidoantal 94	Språk finska	Pris 20,00 €	Sekretessgrad Offentligt
Distribution Edita Prima Ab		Förlag Justitieministeriet	

Oikeusministeriölle

Oikeusministeriö asetti 25 päivänä maaliskuuta 2008 työryhmän, jonka tehtävänä oli selvittää eläinsuojelua koskevien rangaistussäännösten, eläintenpitokiellon sekä eläinten huostaanoton ja takavarikon tehostamista. Työryhmän tehtävänä oli selvittää tarvetta säätää rikoslakiin törkeää eläinsuojelurikosta koskeva säännös. Samoin tuli selvittää tarvetta täsmentää lain muutoksella tai syyttäjille annettavalla ohjeistuksella lievässä eläinsuojelurikossäännöksessä säädetyn teon vähäisyyttä koskevan edellytyksen arvi-

oimia oikeus- ja syyttämiskäytännössä nykyistä yhdenmukaisemmaksi. Työryhmän tuli myös selvittää eläinten huostaanottoa, takavarikointia ja valtiolle tuomitsemista ja näihin liittyviä täytäntöönpanoon liittyviä kysymyksiä, mukaan lukien näiden toimien kohteeksi joutuvien hyväkuntoisten eläinten mahdollisesti tarpeetonta lopettamisuhkaa, sekä näihin toimiin liittyviä kustannuksia ja eri hallinnon alojen välisiä kustannustenjakokysymyksiä. Samoin tuli selvittää tarvetta säätää eläintenpitokiellolle vähimmäispi-tuus ja mahdollisuuksia tehostaa kiellon valvonnan edellyttämää viranomaisyhteistyötä. Toimeksiantoon kuului myös tehtävä tutkia tarvetta mahdolliseen eläintenpitokieltorekisteriin.

Työryhmän tuli saada työnsä valmiiksi 31 päivään tammikuuta 2009 mennessä. Työryhmän määräaika jatkettiin 19 päivänä tammikuuta 2009 siten, että työn tuli olla valmis 15 päivänä huhtikuuta 2009.

Työryhmän puheenjohtajaksi kutsuttiin lainsäädäntöneuvos Lena Andersson oikeusministeriöstä ja jäseniksi eläinlääkintöneuvos Pirkko Skutnabb maa- ja metsätalousministeriöstä, poliisitarkastaja Timo Ajaste sisäasiainministeriöstä, lakimies Minna Ruotsalo Elintarviketurvallisuusvirastosta (Evira), apulaisjohtaja Leena Silvennoinen Oikeusrekisterikeskuksesta (ORK) ja oikeustieteen kandidaatti Risto Rydman SEY Suomen Eläinsuojeluyhdistysten liitto ry:stä. Pysyväksi asiantuntijaksi nimettiin lainsäädäntöneuvos Jaakko Rautio oikeusministeriöstä ja läänineläinlääkäri Paula Junnilainen Suomen Eläinlääkäriliitto ry:stä. Työryhmän puheenjohtaja on toiminut samalla työryhmän sihteerinä. Työryhmän kokoontui 17 kertaa. Työryhmä kuuli valtakunnansyyttäjänviraston nimeämänä asiantuntijana kihlakunnansyyttäjä Jukka Rintalaa Länsi-Uudenmaan syyttäjänvirastosta ja tietosuojakysymyksistä erityisasiantuntija Helena Hynystä oikeusministeriöstä.

Työryhmä on laatinut ehdotuksensa pääpiirteittäin hallituksen esityksen muotoon. Ehdotukseen ei kuitenkaan sisälly lakiehdotuksia eläintenpitokieltorekisterin perustamisesta, jota koskevat lakiehdotukset työryhmä ehdottaa valmisteltaviksi erillisenä uudistuksena. Työryhmän ehdotus sisältää myös eräitä viranomaistoimintaa koskevia suosituksia nykyisen ohjeistuksen ja koulutuksen tehostamiseksi.

Saatuaan työnsä valmiiksi työryhmä luovuttaa kunnioittavasti mietintönsä oikeusministeriölle.

Helsingissä 29 päivänä huhtikuuta 2009

Lena Andersson

Timo Ajaste

Minna Ruotsalo

Risto Rydman

Leena Silvennoinen

Pirkko Skutnabb

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	13
YLEISPERUSTELUT	15
1 Johdanto	15
2 Nykytila.....	15
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	15
Eläinsuojelurikokset ja -rikkomukset.....	15
Eläinsuojelulainsäädännön mukaiset toimenpiteet.....	16
Eläimen pakkokeinolain mukainen takavarikko	18
Eläintenpitokielto	19
Menettämisseuraamus	20
Maataloustuet ja eläinsuojelurikokset.....	21
2.2 Muut Pohjoismaat	23
Ruotsi	23
Norja	24
Tanska.....	26
2.3 Nykytilan arviointia.....	27
Törkeä eläinsuojelurikos.....	27
Lievä eläinsuojelurikos.....	28
Uhkasakko	28
Takavarikko.....	29
Eläintenpitokielto	31
Menettämisseuraamus	34
Eläintenpitokieltorekisteri.....	35
3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset.....	37
Törkeä eläinsuojelurikos.....	37
Lievä eläinsuojelurikos.....	40
Eläintenpitokielto	41
Menettämisseuraamus	43
4 Esityksen vaikutukset	44
5 Asian valmistelu	45
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	46
1 Lakiehdotusten perustelut.....	46
1.1 Rikoslaki	46
1.2 Laki eläinsuojelulain muuttamisesta.....	55
1.3 Laki sakon täytäntöönpanosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta.....	56
1.4 Laki eläinten kuljetuksesta annetun lain 40 §:n muuttamisesta	56

1.5 Laki koe-eläintoiminnasta annetun lain 38 §:n muuttamisesta	56
1.6 Laki luonnonhaittakorvauksesta, maatalouden ympäristötuesta sekä eräistä muista ympäristön ja maaseudun tilan parantamiseen liittyvistä tuista annetun lain 18 §:n muuttamisesta	57
1.7 Laki maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain 16 §:n muuttamisesta.....	57
2 Sääntämisyjärjestys	57
3 Voimaantulo.....	59
LAKIEHDOTUKSET.....	60
LAGFÖRSLAG	70
RINNAKKAISTEKSTIT	80

Hallituksen esitys eduskunnalle rikoslain 17 luvun eläinsuojelurikoksia, eläintenpitokieltä ja menettämisseuraamuksia koskevien säännösten sekä eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan rikoslakiin lisättäväksi uusi säännös törkeästä eläinsuojelurikoksesta. Törkeästä eläinsuojelurikoksesta tuomittaisiin, jos eläinsuojelurikos olisi tehty erityisen raa'alla tai julmalla tavalla, rikoksen kohteena olisi huomattavan suuri määrä eläimiä tai tavoiteltaisiin huomattavaa taloudellista hyötyä ja eläinsuojelurikos olisi myös kokonaisuutena arvostellen törkeä. Rangaistusasteikko olisi vähintään neljä kuukautta ja enintään neljä vuotta vankeutta.

Lievää eläinsuojelurikosta koskevaa säännöstä täsmennettäisiin säätämällä, että eläimelle aiheutetun kärsimyksen, kivun tai tuskan tulee olla vähäistä.

Törkeästä eläinsuojelurikoksesta tuomittu olisi samalla tuomittava eläintenpitokieltoon. Tuomioistuimien voisi kuitenkin jättää kiellon määräämättä, jos siihen on erityisiä perusteita.

Pysyvän eläintenpitokiellon edellytyksistä ehdotetaan säädettäväksi rikoslaissa. Pysyvä eläintenpitokielto voitaisiin tuomita, jos henkilö on syyllistynyt törkeään eläinsuojelurikokseen, henkilölle on aiemmin lainvoimaisesti tuomittu määräaikainen eläintenpitokielto tai henkilön terveydentila on heikko. Kaikissa edellä mainituissa tilanteissa tuomittua olisi lisäksi pidettävä pysyvästi kykenemättömänä tai soveltumattomana omistamaan, pitämään tai hoitamaan eläimiä taikka muuten vastaamaan niiden hyvinvoinnista.

Eläintenpitokielto ehdotetaan ulotettavaksi koskemaan myös eläimen omistamisen kieltämistä nykyisen eläimen pitämisen, hoitamisen ja sen hyvinvoinnista vastaamisen kiellon lisäksi. Tuomioistuimien voisi kuitenkin erityisistä syistä määrätä, että tuomittu saa edelleen omistaa kokonaan tai osaksi eläimiä, jotka eivät ole rikoksen kohteena ja jotka ovat hänen omistuksessaan päätöstä tehtäessä, jos niiden määritteleminen päätöksessä on mahdollista. Kieltoon määrätty ei tällöinkään voisi kiellon aikana pitää tai hoitaa omistamiaan eläimiä eikä hankkia uusia eläimiä. Eläintenpitokielto määrättäisiin syyttäjän vaatimuksesta.

Rikoslaisissa säädettäisiin eläintenpitokieltoon liittyvästä menettämisseuraamuksesta. Rikoslaisissa ehdotetaan siten säädettäväksi myös eläintenpitokiellon rikkomisen johdosta määrättävästä menettämisseuraamuksesta, josta nykyisin säädetään eläinsuojelulaissa. Eläintenpitokieltoon liittyvä menettämisseuraamus tuomittaisiin aina syyttäjän vaatimuksesta. Menettämisseuraamus tuomittaisiin siitä riippumatta, kenen omaisuutta menetetyksi tuomittavat eläimet ovat. Jos menettämisseuraamus kohdistuu eläimiin, jotka omistaa kokonaan tai osaksi muu kuin eläintenpitokieltoon määrätty, tuomiossa olisi asetettava määräaika, jonka kuluessa eläimet on noudettava. Jos eläimet noudetaan tai luovutetaan tuomion mukaisesti, menettämisseuraamus raukeaisi.

Eläimen tuomitsemista valtiolle menetetyksi koskeva tuomio voitaisiin panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta. Tuomioistuin voisi laissa säädetyissä tapauksissa määrätä täytäntöönpanon lykkääntymään.

Oikeushenkilön rangaistusvastuu ehdotetaan ulotettavaksi koskemaan eläinsuojelurikoksen tapaan myös törkeää eläinsuojelurikosta.

Eläinsuojelulakiin, sakon täytäntöönpanosta annettuun lakiin, eläinten kuljetuksesta annettuun lakiin, koe-eläintoiminnasta annettuun lakiin, luonnonhaittakorvauksesta, maatalouden ympäristötuesta sekä eräistä muista ympäristön ja maaseudun tilan parantamiseen liittyvistä tuista annettuun lakiin sekä maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annettuun lakiin ehdotetaan tehtäväksi uudistettavien rikoslain säännösten edellyttämät vähäiset tarkistukset.

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan mahdollisimman pian niiden hyväksymisen ja vahvistamisen jälkeen.

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Eläinsuojelulain (247/1996) tarkoituksena on suojata eläimiä parhaalla mahdollisella tavalla kärsimykseltä, kivulta ja tuskalta sekä edistää eläinten hyvinvointia ja hyvää kohtelua. Eläimiä on lain 3 §:n mukaan kohdeltava hyvin eikä niille saa aiheuttaa tarpeetonta kärsimystä. Tarpeettoman kivun ja tuskan tuottaminen eläimille on kiellettyä. Säännöksiä eläinten suojelemiseksi niiden kuljetuksessa on annettu laissa eläinten kuljetuksesta (1429/2006) ja eläinten suojelusta kuljetuksen ja siihen liittyvien toimenpiteiden aikana sekä direktiivien 64/432/ETY ja 93/119/EY ja asetuksen (EY) N:o 1255/97 muuttamisesta annetun neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1/2005. Lakia koe-eläintoiminnasta (62/2006) sovelletaan selkärankaisilla eläimillä harjoitettavaan koe-eläintoimintaan.

Eläinsuojelurikoksia koskevat säännökset rikoslain (39/1889) 17 luvussa on uudistettu osana rikoslain kokonaisuudistusta vuonna 1998, mutta säännöksiin on tehty pieniä muutoksia tämän jälkeenkin, viimeksi lailla 1431/2006. Eläinsuojelurikokseen liittyviä menettämisseuraamuksia koskevia säännöksiä uudistettiin osana menettämisseuraamusten kokonaisuudistusta vuonna 2001.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Eläinsuojelurikokset ja -rikkomukset

Rikoslain 17 luku koskee rikoksia yleistä järjestystä vastaan. Luvun 14 §:ssä säädetään rangaistavaksi eläinsuojelurikos ja 15 §:ssä lievä eläinsuojelurikos.

Eläinsuojelurikokseen syyllistyy se, joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta pahoinpitelemällä, liiallisesti rasittamalla, jättämällä tarpeellista hoitoa tai ravintoa vaille tai muuten 1) eläinsuojelulain tai sen nojalla annetun säännöksen, 2) eläinten kuljetuksesta annetun lain tai sen nojalla annetun säännöksen tai 3) eläinten suojelusta kuljetuksen ja siihen liittyvien toimenpiteiden aikana sekä direktiivien 64/432/ETY ja 93/119/EY ja asetuksen (EY) N:o 1255/97 muuttamisesta annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1/2005 liitteen I vastaisesti kohtelee eläintä julmasti tai tarpeetonta kärsimystä, kipua tai tuskaa aiheuttaen. Eläinsuojelurikoksesta on säädetty rangaistukseksi sakkoa tai kaksi vuotta vankeutta.

Jos eläinsuojelurikos, ottaen huomioon aiheutetun kärsimyksen, kivun tai tuskan laatu tai muut seikat, on kokonaisuutena arvostellen vähäinen, rikoksentekijä tuomitaan lievistä eläinsuojelurikoksesta sakkoon.

Rikoslain kokonaisuudistuksessa on usein eri rikoslain luvuissa säädetty rikoksesta kolme tekemuotoa: perustekemuoto, lievä tekemuoto ja törkeä tekemuoto. Eläinsuojelurikoksesta ei ole rikoslaisissa säädetty törkeää tekemuotoa, kuten ei alkuaan muistaakaan rikoslain 17 luvun rikoksista (HE 6/1997 vp). Myös eläinsuojelurikoksiin rinnasteisista luonnonvararikoksista on rikoslain 48 a luvussa säädetty tavanomaisen

kolmiportaisuuden sijasta vain kaksi tekomuotoa eli perustekomuoto ja lievä tekomuoto.

Eläinsuojelurikkomuksesta on eläinsuojelulain 54 §:ssä säädetty rangaistukseksi sakkoa, jollei teko ole rikoslain nojalla rangaistava tai siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta. Eläinsuojelurikkomuksena rangaistavaksi voi siten pykälän 1 momentin nojalla tulla samoja tekoja kuin eläinsuojelurikoksena tai lievänä eläinsuojelurikoksena. Eläinsuojelurikkomus edellyttää tekijältään kuitenkin tahallisuutta tai huolimattomuutta. Erona rikoslain säännöksiin nähden on siten se, että eläinsuojelurikkomus kattaa myös tuottamukselliset teot. Eläinsuojelurikkomuksena voi myös tulla rangaistavaksi pykälän 2 momentin nojalla sellaisia eläinsuojelulain vastaisia toimia, joilla ei ole suoranaista yhteyttä eläinten hyvinvointiin tai kohteluun.

Eläinkuljetuksista annetun lain 39 §:ssä säädetään lisäksi rangaistavaksi eläinkuljetusrikkomus, josta on säädetty seuraamukseksi sakkoa. Koe-eläintoiminnasta annetun lain 37 §:ssä säädetään rangaistavaksi koe-eläintoiminnasta annetun lain rikkomisen.

Vuonna 2007 eläinsuojelurikoksesta tuomittiin 87 henkilöä, joista 76 tapauksessa tuomittiin sakkoja, yhdelle ehdotonta vankeutta, seitsemälle ehdollista vankeutta, yhdelle ehdollista vankeutta ja oheissakko sekä jätettiin kaksi syytettyä rangaistukseen tuomitsematta. Ehdottoman vankeuden keskipituus oli 1,3 kuukautta ja ehdollisen 3,2 kuukautta. Päiväsakkojen keskimääräinen lukumäärä oli 40,4 päiväsakkoa. Samana vuonna lievästä eläinsuojelurikoksesta tuomittiin 19 syytettyä, joille kaikille tuomittiin sakkoa. Päiväsakkojen keskimääräinen lukumäärä oli 22,1 päiväsakkoa.

Eläinsuojelulainsäädännön mukaiset toimenpiteet

Eläinsuojelulaissa sekä eläinten kuljetuksesta annetussa laissa ja yhteisön eläinkuljetusasetuksessa säädetään toimenpiteistä, joihin laissa säädetty valvontaviranomaiset voivat ryhtyä kyseisten lakien noudattamisen valvomiseksi. Koe-eläintoiminnasta ja siihen liittyvästä valvonnasta säädetään koe-eläintoiminnasta annetussa laissa.

Eläinsuojelulain 39 §:n mukaan lääninhallituksella, kunnaneläinlääkärillä, kunnan terveydensuojeluvalvontaa hoitavilla viranhaltijoilla, poliisilla ja lääninhallituksen valtuuttamalla eläinsuojeluvalvojalla on oikeus suorittaa tarkastus, mikäli on aihetta epäillä, että eläintä hoidetaan, kohdellaan, käytetään tai kuljetetaan eläinsuojelusäädösten vastaisesti. Tarkastuksia on oikeus tehdä säännöllisesti ilman ennakkoepäilyä muun muassa sirkuksiin, eläintarhoihin ja -näyttelyihin, riista- ja tuotantotarhoihin sekä paikkoihin, joissa harjoitetaan laajamittaista seura- ja harrastuseläinten pitoa. Kotirauhan piirissä tarkastuksen saa suorittaa vain viranomaisen laissa säädettyin edellytyksin. Elintarviketurvallisuusviraston tai lääninhallituksen määräykseen perustuvan selvityksen tai tutkimuksen tekemisestä säädetään lain 48 §:ssä.

Eläinten kuljetuksesta annetun lain 6 luvun mukaisilla valvontaviranomaisilla on lain 28 §:n nojalla oikeus tarkastaa kuljetus, jos on aihetta epäillä, että eläintä kuljetetaan lain tai eläinkuljetusasetuksen vastaisesti. Poliisi voi tarkastaa eläinkuljetuksen ilman epäilyäkin. Elintarviketurvallisuusviraston ja lääninhallituksen määräykseen perustuva erityinen tarkastus voidaan suorittaa lain 29 §:n nojalla. Koe-eläintoiminnasta annetun lain mukaisesta tarkastuksesta säädetään kyseisen lain 32 §:ssä.

Jos eläinsuojelulain mukaisessa tarkastuksessa havaitaan, että eläinsuojelusäädöksiä on rikottu, valvontaviranomainen voi lain 42 §:n nojalla kieltää eläimen omistajaa tai haltijaa jatkamasta tai toistamasta säädösten vastaista menettelyä tai määrätä eläimen omistajan tai haltijan määrääjässä täyttämään velvollisuutensa. Lääninhallitus voi 43 §:n nojalla omasta aloitteestaan tai toisen eläinsuojeluviranomaisen pyynnöstä tehostaa annettua kieltoa tai määräystä uhkasakolla tai teettämishallalla.

Eläinkuljetuksiin kohdistuvista kielloista ja määräyksistä sekä muista hallinnollisista pakkokeinoista niihin liittyvine uhkasakkoineen ja teettämishallineen säädetään eläinkuljetuksista annetun lain 37–38 §:ssä sekä eläinkuljetusasetuksen 23 ja 26 artiklassa. Koe-eläintoiminnassa annetuista kielloista ja määräyksistä uhkasakkoineen sekä teettämishallineen säädetään koe-eläintoiminnasta annetun lain 35–36 §:ssä.

Jos eläinsuojelulliset syyt vaativat, eläinsuojeluviranomainen voi ryhtyä 44 §:n mukaisiin kiireellisiin toimenpiteisiin eläimen hyvinvoinnin turvaamiseksi. Tässä tarkoituksessa eläimelle voidaan hankkia hoitoa muualta tai hoitaja taikka rehua tai muita eläimen hyvinvoinnin kannalta välttämättömiä aineita tai, jos tämä ei ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista, eläin voidaan lopettaa tai toimittaa teurastettavaksi taikka myydä huutokaupalla tai muuten käyvästä hinnasta. Eläinsuojelulain 44 §:ää sovellettaessa määräysvalta eläimestä siirtyy viranomaiselle. Ennen 44 §:ssä tarkoitettuihin kiireellisiin toimenpiteisiin ryhtymistä eläimen omistajalle tai haltijalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi ainoastaan, jos tämä on viivytyksettä tavattavissa.

Kiireellisiä toimenpiteitä vaativa tilanne voi käytännössä olla kysymyksessä silloin, kun eläimen hyvinvointia koskevat epäkohdat ovat niin suuria ja nopeata korjaamista vaativia, että asiaa ei voida korjata lain 42 §:ssä tarkoitetuilla kielloilla tai määräyksillä riittävän nopeasti. Laissa tarkoitettu eläinsuojelullinen syy on kysymyksessä esimerkiksi silloin, kun eläin kärsii ehdottoman välttämättömän hoidon puutteesta. Eläinsuojelullinen syy on myös olemassa, jos eläimen hoidosta vastaava henkilö on tavoittamattomissa tai jostain syystä kykenemätön hoitamaan eläintä ja on oletettavissa, että eläimen hyvinvointi tästä syystä vaarantuu nopeasti.

Jos viranomainen ryhtyy esimerkiksi kiireellisiin toimenpiteisiin eläinsuojelulain 44 §:n nojalla ja hankkii eläimelle hoitoa muualta sijoittamalla sen hoitolaan, viranomaisen tulisi aina sopia eläimen hoidosta kirjallisesti hoitolan kanssa. Sopimuksesta tulisi käydä ilmi, mitä on sovittu ja muun muassa hoidon hinta. Viranomaisen on huolehdittava, että hoitokustannukset pysyvät kohtuullisina ja että asiassa annetaan viipymättä lopullinen päätös siitä, miten eläimen suhteen jatkossa menetellään.

Eläinsuojelulain 58 §:n mukaan eläimen omistaja tai haltijan on suoritettava 42 ja 44 §:ssä tarkoitetuista toimenpiteistä aiheutuvat kustannukset. Jos eläin on myyty tai toimitettu teurastettavaksi tai eläimestä on saatu muuta tuloa, kustannukset on vähennettävä eläimen kauppahinnasta tai eläimestä saadusta muusta tulosta ja jäännös annettava eläimen omistajalle tai haltijalle. Jollei kustannuksia saada perityksi, ne korvataan valtion varoista. Eläinkuljetuksista annetun lain 43 §:n mukaan eläinkuljettajan tai eläimiä kuljettavan henkilön on suoritettava lain 37 §:ssä tarkoitetuista toimenpiteistä aiheutuvat kustannukset. Koe-eläintoiminnasta annetun lain 35 §:n mukaan koe-eläinlaitosluvan haltijan on maksettava kustannukset, jotka aiheutuvat eläinten lopettamisesta silloin, kun viranomainen joutuu tällaisen päätöksen eläinsuojelullisista syistä tekemään.

Viranomaisen ryhtyessä hallinnollisiin pakkokeinoin asiassa on annettava kirjallinen ja valituskelpoinen päätös. Ennen 42 tai 43 §:ssä tarkoitetun päätöksen tekemistä eläimen omistajalle tai haltijalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Eläinsuojeluviranomaisen antamaan päätökseen voidaan lain 51 §:n mukaisesti hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen.

Eläimen pakkokeinolain mukainen takavarikko

Eläinsuojelurikosta tutkittaessa on mahdollista soveltaa myös pakkokeinolain (450/1987) säännöksiä. Lain 4 luvussa säädetään omaisuuden takavarikosta. Luvun 1 §:n mukaan esine voidaan takavarikoida, jos on syytä olettaa, että sitä käytetään todistena rikosasiassa tai se on rikoksella joltakulta viety taikka että se tuomitaan valtiolle menetetyksi. Mitään erityistä törkeysvaatimusta tutkittavalle rikokselle ei laissa aseteta. Takavarikko on siten käytettävissä kaikissa eläinsuojelurikoksissa, joissa on syytä olettaa, että tekijä tuomitaan eläintenpitokieltoon ja siihen liittyvään menettämisseuraamukseen.

Takavarikkoa edeltävänä pakkokeinona voi olla tarpeen turvautua kotietsintään. Pakkokeinolain 5:1:n mukainen kotietsintä rakennuksessa takavarikoitavan esineen löytämiseksi edellyttää, että rikoksesta tuomittava ankarin rangaistus on vähintään kuusi kuukautta vankeutta. Kotietsintä on mahdollinen rikoslain 17 luvun 14 §:n mukaisen eläinsuojelurikoksen ollessa kyseessä. Se ei sen sijaan ole mahdollista 17 luvun 15 §:n lievän eläinsuojelurikoksen tai eläinsuojelulain 54 §:n eläinsuojelurikkomuksen ollessa kyseessä, koska näistä rikoksista voidaan tuomita rangaistukseksi vain sakkoa. Jos kysymyksessä ei kuitenkaan ole rakennuksessa toimitettava etsintä, vaan eläimet ovat esimerkiksi laitumella, sovellettavaksi tulee pakkokeinolain 5:8:n säännös paikantarkastuksesta. Paikantarkastuksesta voi päättää muun muassa rikoksen tutkija, eikä tutkittavalta rikokselta vaadita erityistä törkeysastetta.

Pakkokeinolain 4:10:ssä säädetään takavarikoidun esineen säilyttämisestä. Takavarikon toimittajan on otettava esine haltuunsa tai pantava sinetöityyn säilöön. Esine voidaan myös jättää haltijalleen, jollei sen voida katsoa vaarantavan takavarikon tarkoitusta. Tällöin häntä on kiellettävä myymästä esinettä tai muuten luovuttamasta tai hukkaamasta sitä. Esine voidaan tarvittaessa merkitä niin, että se selvästi nähdään takavarikoiduksi. Esine on säilytettävä sellaisenaan. Poliisipiirin päällikkö voi kuitenkin määrätä esineen heti myytäväksi, jos se on helposti pilaantuva, pian häviävä, arvoltaan nopeasti aleneva tai erittäin kallishoitoinen.

Takavarikosta säädetään myös eläinsuojelulain 47 §:ssä. Pykälän mukaan eläimen takavarikosta on voimassa, mitä pakkokeinolaissa säädetään. Takavarikoitu eläin voidaan kuitenkin heti lopettaa, myydä tai muutoin luovuttaa, jos sen arvo on vähäinen taikka jos sen hoidon järjestäminen ei ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista. Pykälän esitöissä (HE 80/2000 vp) todetaan, että pakkokeinolain 4:10:n perusteet poiketa siitä säännöstä, jonka mukaan esine on säilytettävä sellaisenaan, eivät ole riittäviä eläintakavarikon ollessa kyseessä. Siksi eläinsuojelulain 47 §:ssä on säädetty lisäpoikkeuksia säilyttämisvelvollisuudesta. Vastaavasti pakkokeinolain 4:10:n mukaisesta myymisestä voidaan poiketa eläinsuojelulain 47 §:n perusteella, eli myymisen ohella tulee kysymyksen muu luovuttaminen ja eläimen lopettaminen. Eläinsuojelulain 47 §:n mukaisista toimenpiteistä päättää pakkokeinolain 4:10:n nojalla toimivaltainen virkamies, joka kihlakuntaudistuksen jälkeen on poliisilaitoksen poliisipäällikkö tai nimismies. Poliisi-

päällikön pakkokeinolain 4:10:n tai eläinsuojelulain 47 §:n nojalla tekemään päätökseen ei voida hakea muutosta.

Jos aiheettomaksi osoittautuneeseen toimenpiteeseen on ryhdytty pakkokeinolain 4:10:n tai eläinsuojelulain 47 §:n nojalla, ei laissa ole erityistä säännöstä vahingonkorvausvelvollisuudesta. Vahingonkorvaus määräytyy yleislain eli vahingonkorvauslain (412/1974) mukaisesti.

Eläintenpitokielto

Eläintenpitokiellosta säädetään rikoslain 17 luvun 23 §:n 1 momentissa. Henkilö, joka tuomitaan eläinsuojelurikoksesta tai lievästä eläinsuojelurikoksesta, voidaan rikoslain 17 luvun 23 §:n 1 momentin nojalla tuomita menettämään oikeutensa pitää, hoitaa taikka muuten vastata eläinten hyvinvoinnista. Eläintenpitokiellon tuomitseminen henkilölle, joka tuomitaan eläinsuojelurikkomuksesta tai eläinkuljetusrikkomuksesta, edellyttää lisäksi, että henkilöä voidaan pitää soveltumattomana tai kykenemättömänä huolehtimaan eläinten hyvinvoinnista. Tällaiset rikkomustyyppiset teot eivät aina ole sellaisia, että henkilöä voitaisiin niiden vuoksi pitää soveltumattomana tai kykenemättömänä huolehtimaan eläimistä. Kaikkien eläinsuojelurikkomuksena rangaistavien tekojen ja laiminlyöntien kohteena ei myöskään ole eläin. Kyse voi olla esimerkiksi eläinsuojelulaissa säädetyn ilmoitusvelvollisuuden laiminlyömisestä, jolloin eläintenpitokiellon määräämiselle ei ole perusteita.

Eläintenpitokiellon tavoitteena on pyrkimys estää uuden rikoksen tekeminen sekä suojella eläimiä ja turvata niiden hyvinvointi kieltämällä eläintenpito henkilöltä, joka on osoittautunut soveltumattomaksi tai kykenemättömäksi huolehtimaan eläimistä. Eläintenpitokielto voidaan määrätä myös henkilölle, joka jätetään rangaistukseen tuomitsematta rikoslain 3 luvun 4 §:n 2 momentin nojalla eli syntyneelle henkilölle.

Eläintenpitokielto voi koskea tiettyjä eläinlajeja tai eläinten pitämistä yleensä. Laissa ei ole säädetty edellytyksiä esille, milloin kielto voidaan määrätä yleisenä, kaikkia eläimiä koskevana. Myöskään esitöissä asiaan ei ole otettu kantaa.

Eläintenpitokiellon määrääminen on tuomioistuimen harkinnassa. Eläintenpitokielto voidaan määrätä määräaikaisena tai pysyvänä. Tuomioistuin harkitsee kussakin yksittäistapauksessa, onko eläintenpitokielto syytä määrätä määräaikaisena vai pysyvänä. Lain esitöissä ei ole esitetty harkintakriteerejä sen suhteen, milloin kielto tulisi määrätä pysyvänä.

Eläintenpitokielto on voimassa muutoksenhausta huolimatta. Kun henkilölle on määrätty eläintenpitokielto, tuomioistuimen on eläinsuojelulain 55 §:n mukaan lähetettävä jäljennös päätöksestä Elintarviketurvallisuusvirastolle. Virasto toimittaa tiedot lääninhallitusten poliisiosastoille sekä sosiaali- ja terveysosastoille, Helsingin kihlakunnan poliisilaitoksen järjestyspoliisin toimintayksikköön ja maaseutuviraston maaseutuelinkeino- ja valvontaosastolle. Lääninhallitukset jakavat tietoa paikallisille viranomaisille harkintansa mukaan. Voimassa olevista eläintenpitokielloista ei pidetä erillistä rekisteriä.

Eläintenpitokieltojen määrä on viimeisen kymmenen vuoden aikana tasaisesti lisääntynyt (vuonna 1997 kieltoja oli 13). Eniten eläintenpitokieltoja määrättiin vuonna 2006

yhteensä 49 kappaletta. Vuonna 2007 tuomittiin 38 eläintenpitokieltoa. Pysyviä kieltoja määrättiin tuolloin viisi ja yli viiden vuoden kieltoja 17. Neljässä tapauksessa kiellon pituus oli 3–4 vuotta ja seitsemässä tapauksessa 2 vuotta–2 vuotta 11 kuukautta. Neljässä tapauksessa määrättiin 1 vuoden–1 vuoden 11 kuukauden kielto ja alle vuoden pituinen kielto määrättiin yhdessä tapauksessa.

Menettämisseuraamus

Eläinsuojelurikoksen johdosta määrättävästä eläimeen kohdistuvasta menettämisseuraamuksesta säädetään rikoslain 17 luvun 23 §:n 2 momentissa. Momentin mukaan valtiolle on tuomittava menetetyksi eläintenpitokiellossa tarkoitetut eläimet, joita päätöstä annettaessa pitää eläintenpitokieltoon määrättävä. Jos menettämisseuraamus kohdistuu myös eläimiin, jotka eivät olleet rikoksen kohteina ja tällaisten eläinten määrittelemine päätöksessä on mahdollista, tuomioistuimen tulee määrätä, että ennen menettämisseuraamuksen täytäntöönpanoa asianomaiselle on varattava tilaisuus itse myydä tai muutoin luovuttaa tällaisten eläimet. Jos eläintenpitokieltoon määrättävä pitää toisen kokonaan tai osaksi omistamia eläimiä, tälle on ennen menettämisseuraamuksen täytäntöönpanoa varattava tilaisuus noutaa eläimet itselleen.

Edellä mainittu säännös säädettiin menettämisseuraamuksia koskevan kokonaisuudistuksen yhteydessä. Eläimeen kohdistuvaan menettämisseuraamukseen ei sovelleta rikoslain 10 luvun yleisiä menettämisseuraamuksia koskevia säännöksiä. Eläintenpitokieltoon liitetyn menettämisseuraamuksen tarkoituksena on eläimen suojeleminen ja eläintenpitokiellon tarkoituksen tehostaminen. Tästä syystä menettämisseuraamus voidaan kohdistaa myös muihin kuin rikoksen kohteena oleviin eläimiin. Tässä suhteessa se on muihin konfiskaatiotilanteisiin nähden poikkeuksellinen (HE 80/2000 vp, s. 37).

Eläintenpitokieltoon liittyvä menettämisseuraamus määrätään tuomioistuimessa viran puolesta. Menettely on poikkeuksellinen, koska rikoslain 10 luvun mukainen menettämisseuraamus määrätään aina syyttäjän vaatimuksesta.

Menetetyksi tuomitaan eläimet, joita kieltoon määrätty kieltoa määrättäessä pitää. Laista tai sen esitöistä ei selvästi ilmene, voidaanko menetetyksi julistaa myös toisen omistamia eläimiä, joita tuomittu tällöin pitää. Rikoslain 17 luvun 23 §:n 2 momentissa kuitenkin säädetään, että omistajalle olisi ennen menettämisseuraamuksen täytäntöönpanoa varattava mahdollisuus hakea eläimet itselleen. Lain esitöiden (HE 80/2000 vp) mukaan omistaja ei välttämättä ole halukas ottamaan eläimiä itselleen, minkä vuoksi ei pidetty perusteltuna säätää lakiin velvollisuutta toimittaa niitä hänelle. Riittävänä pidettiin sitä, että ulkopuolisella omistajalla on mahdollisuus hakea eläimet itselleen. Menettämisseuraamuksen kohteena voi siis olla myös toisen omistamat eläimet.

Eläintenpitokiellon rikkomisen johdosta määrättävästä menettämisseuraamuksesta säädetään eläinsuojelulain 54 §:n 2 momentissa. Näissä tilanteissa kiellon rikkomisesta tai sen kiertämisen avustamisesta tuomitaan eläinsuojelurikkomuksena. Tällöin määrätään menetettäväksi kieltoa rikkoneen pitämät eläimet, joita eläintenpitokielto koskee. Säännöksessä viitataan rikoslain 10 luvun 5 §:n 1 momenttiin, eli eläimet tuomitaan menetetyksi rikosesineinä, joiden hallussapito on rangaistavaa. Eläinten menettämiseen ei sovelleta rikoslain 10 luvun 6 §:ää rikoksen kohteena olevan omaisuuden menettämisen rajoituksista, joihin kuuluu kielto konfiskoida sivullisen omistamia esineitä. Menetetyksi on tuomittava siten kieltoa rikkoneen hallussa pitämät eläimet siitä riippu-

matta, kenen omistuksessa ne ovat. Lain esitöiden mukaan sen ottaminen huomioon, kuka eläimet omistaa, olisi omiaan lisäämään näennäisiä omistusoikeuden siirtoja. Perusteluissa todetaan, että konfiskaatio voi kohdistua myös sivulliseen, joka on hyvässä uskossa antanut eläimet eläintenpitokiellossa olevan pidettäväksi. Tällaisia tilanteita pidettiin kuitenkin harvinaisia, koska eläintenpitokieltoon johtaneet laiminlyönnit tulevat yleensä sivullisten tietoon (HE 80/2000 vp, s. 46).

Rikoslain nojalla menetetyksi tuomittavien, eläintenpitokiellossa tarkoitettujen eläinten arvon menettäminen ei ole mahdollista. Sen sijaan eläintenpitokiellon rikkomisen johdosta määrättävän eläinten menettämisseuraamuksen yhteydessä on mahdollista eläinten arvon menettäminen, jos eläin on kätkeyty, hävitetty tai sitä ei muutoin tavoiteta.

Menettämisseuraamuksen täytäntöönpanosta säädetään sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002, jäljempänä täytäntöönpanolaki) 4 luvussa. Menettämisseuraamuksen täytäntöönpanoa hakee oikeusrekisterikeskus omaisuuden sijaintipaikkakunnan kihlakunnan poliisilaitokselta, joka panee menettämisseuraamuksen täytäntöön (41 §). Menettämisseuraamus pannaan täytäntöön ottamalla omaisuus valtion käyttöön, myymällä tai hävittämällä se (38 §).

Täytäntöönpanotoimenpiteiden edellytyksistä ja menettelytavoista päättää lain 42 §:n mukaan sisäasiainministeriö, joka on määräyksellään (SM-2007-02754/Ri-1) valtuuttanut poliisilaitokset määräämään mainittujen toimenpiteiden edellytyksistä ja menettelytavoista. Määräyksessä edellytetään, että taloudelliselta tai periaatteelliselta kannalta merkityksellisissä asioissa poliisilaitosten tulee olla ennen täytäntöönpanotoimista määräämistä yhteydessä sisäasiainministeriön.

Menettämisseuraamus on pääsäännön mukaan täytäntöönpantavissa vasta, kun sitä koskeva tuomio on tullut lainvoimaiseksi. Täytäntöönpanolain 39 §:ssä säädetään kuitenkin kiireellisistä toimenpiteistä, joita voidaan soveltaa, vaikka menettämisseuraamusta koskeva ratkaisu ei ole täytäntöönpanokelpoinen. Jos menetetyksi tuomittu omaisuus on helposti pilaantuvaa, arvoltaan nopeasti alenevaa tai huomattavia hoitokustannuksia aiheuttavaa tai jos muut vastaavat syyt edellyttävät kiireellisiä toimenpiteitä, voidaan lainvoimaa vailla oleva menettämisseuraamus panna täytäntöön. Omaisuus on tällöin lain 43 §:n nojalla arvioitava ennen täytäntöönpanoa, jos viranomaisen ja omaisuuden omistajan tai kolmannen henkilön kesken ei ole sovittu sen arvosta. Käytännössä kiireellisiä toimenpiteitä sovelletaan eläimiin tilanteissa, joissa eläinten hoitokustannukset muodostuisivat liian suuriksi. Näissä tilanteissa eläimet joko myydään tai lopetetaan.

Jos lainvoimaa vailla oleva menettämisseuraamusta koskeva tuomio on pantu täytäntöön täytäntöönpanolain 39 §:n nojalla, mutta menettämisseuraamusta koskeva vaatimus sittemmin hylätään, vahinkoa kärsineellä on oikeus saada omaisuudesta korvaus saman lain 45 §:n nojalla. Korvauksen tuomitseminen edellyttää, ettei omaisuuden palauttaminen ole täytäntöönpanotoimen suorittamisen (esimerkiksi eläin lopetettu) tai muun syyn vuoksi mahdollista. Oikeusrekisterikeskus suorittaa korvauksen asianomaisen hakemuksesta. Korvauspäätökseen tyytymätön voi nostaa kanteen käräjäoikeudessa.

Maataloustuet ja eläinsuojelurikokset

Luonnonhaittakorvauksesta, maatalouden ympäristötuesta sekä eräistä muista ympäristön ja maaseudun tilan parantamiseen liittyvistä tuista annetussa laissa (1440/2006) sää-

detään Euroopan unionin maatalouspolitiikan suorien tukien myöntämiseen liitettävistä niin sanotuista täydentävistä ehdoista. Täydentävät ehdot sisältävät vaatimuksia, jotka liittyvät myös muun muassa eläinten merkitsemiseen ja rekisteröintiin, eläintaudeista ilmoittamiseen ja eläinten hyvinvointiin.

Lain 18 §:n mukaan eläinten hyvinvoinnin tuen maksatus on keskeytettävä, jos tuen saajan maatilalla on tehty tuotantoeläimiä koskeva valvonta tai muu valvonta, jonka seurauksena on aloitettu eläinsuojeluviranomaisten aloitteesta rikoslain 17 luvun 14 tai 15 §:n mukaista rikosta tai eläinsuojelulain 54 §:n mukaista rikkomusta koskeva syyteharkinta. Pykälän 2 momentin mukaan tuki on perittävä takaisin, jos tuen saaja tai tämän kanssa yritystoimintaa harjoittava perheenjäsen on tuomittu rikoslain 17 luvun 14 tai 15 §:n mukaisesta rikoksesta eikä tuen saajaa tai edellä tarkoitettua perheenjäsentä ole samalla määrätty rikoslain 17 luvun 23 §:n mukaiseen eläintenpitokieltoon. Tukea ei myöskään makseta siltä kalenterivuodelta, jonka aikana teko on valvonnassa todettu ja jonka seurauksena on aloitettu 1 momentissa tarkoitettu syyteharkinta. Jos mainituista rikoksista tuomitut on samalla tuomittu eläintenpitokieltoon, tuki jätetään maksamatta eläintenpitokiellon päättymiseen saakka.

Maa- ja metsätalousministeriöllä, Maaseutuvirastolla, työvoima- ja elinkeinokeskuksella ja kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisella on lain 19 §:n 1 momentin mukaan oikeus salassapitosäännösten estämättä saada muulta viranomaiselta sellaista hakijaa tai tuen saajaa, tämän taloudellista asemaa ja liike- ja ammattitoimintaa tai muuta tuen kannalta merkityksellistä olosuhdetta koskevia tietoja, jotka ovat tukea koskevan asian käsittelemiseksi välttämättömiä.

Maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain (1559/2001) mukaan voidaan myöntää kotieläintalouden tukea eläinten lukumäärän, tuotantomäärän tai muulla vastaavalla perusteella. Lain 16 §:n 3 momentissa säädetään, että jos hakija tai hänen perheyriyksensä jäsen on tuomittu rikoslain 17 luvun 14 tai 15 §:n mukaisesta rikoksesta taikka hakija tai hänen perheyriyksensä jäsen on tuomittu eläinsuojelulain 54 §:n mukaisesta rikkomuksesta sekä samalla määrätty rikoslain 17 luvun 23 §:n mukaiseen eläintenpitokieltoon, kotieläintalouden tukea ei myönnetä eikä mahdollisesti myönnettyä tukea makseta siltä tukivuodelta, jonka aikana asianomainen viranomainen on todennut tuomioon johtaneen teon. Jos hakija tai hänen perheyriyksensä jäsen on tuomittu eläintenpitokieltoon, kotieläintalouden tukea ei makseta eläintenpitokieltoajalta eikä tekovuoden ja lainvoimaisen tuomion antamisen väliseltä ajalta. Kotieläintalouden tukien maksatus on kyseisen eläinlajin tukien osalta keskeytettävä, kun asiassa on aloitettu syyteharkinta.

Elintarviketurvallisuusvirasto toimittaa tiedot tuomioistuinten tuomitsemista eläintenpitokielloista Maaseutuelinkeinovirastolle, joka toimittaa tiedot edelleen kuntien maaseutuelinkeinoviranomaisille. Nämä hankkivat tiedot tuomiolauselmissä asianomaisista tuomioistuimista. Syyteharkinnassa olevista asioista maaseutuelinkeinoviranomaiset eivät saa keskitetysti tietoja.

2.2 Muut Pohjoismaat

Ruotsi

Ruotsin voimassa oleva eläinsuojelulaki (djurskyddslag) on vuodelta 1988. Lakia on muutettu useaan otteeseen sen voimaantumisen jälkeen. Lakia sovelletaan kotieläinten ja laboratorioeläinten hoitoon ja kohteluun sekä muihin vankeudessa pidettäviin eläimiin. Vuoden 2009 alusta alkaen kuntien vastuu paikallistason eläinsuojelusta siirrettiin valtiolle eli lääninhallituksille. Vuoden 2004 alussa toimintansa aloitti eläinsuojeluvirasto (Djurskyddsmyndigheten), joka kuitenkin lakkautettiin heinäkuussa 2007 ja sen tehtävät siirrettiin takaisin maataloushallitukselle (Jordbruksverket).

Eläinsuojelulain mukaan kiellettyä on eläimen asianmukaisen hoidon laiminlyönti, eläimen liikarasittaminen, eläimen liikkumisvapauden rajoittaminen asiattomalla tavalla, epäasianmukaiset kuljetusjärjestelyt, hoidon järjestämättä jättäminen sairaalle eläimelle, tarpeettomat eläinlääketieteelliset toimenpiteet, turhan kivun ja kärsimyksen aiheuttaminen teurastuksen yhteydessä, eläinten parissa tapahtuvan elinkeinotoiminnan lupamenettelyiden noudattamatta jättäminen, eläimen altistaminen kärsimykselle harjoittelussa tai osallistumisessa kilpailuihin sekä luvattomat tai muuten lain säännöksiin vastaiset eläinkokeet.

Eläinsuojelulain eräiden säännösten tai lain nojalla annettujen säännösten tahallinen tai huolimattomuudesta tapahtuva rikkomisen tai eläintenpitokiellon noudattamatta jättäminen on säädetty rangaistavaksi. Teosta on säädetty rangaistukseksi sakkoa tai enintään kaksi vuotta vankeutta. Mikäli rikkomus on tehty tahallisesti ja koskee velvoitetta, jolla on erityistä merkitystä eläinten hyvinvoinnin kannalta, rangaistus on enintään kaksi vuotta vankeutta eikä sakkorangaistus ole mahdollinen. Vähäisistä rikkomuksista ei määrätä rangaistusta. Mikäli teosta voidaan määrätä sama tai ankarampi rangaistus rikoslain säännöksen nojalla, eläinsuojelulain rangaistussäännöstä ei sovelleta. Vastaavat rangaistukset koskevat eläinsuojelulain täydentävien EU-säännösten mukaisten velvoitteiden, ehtojen ja kieltojen rikkomista.

Rikoslain 16 luvun 13 §:ssä on säädetty rangaistavaksi eläinräökkäys. Eläinräökkäystä on eläimen turha altistaminen kärsimykselle pahoinpitelyn, liikarasituksen tai huolimattoman hoidon kautta tai muulla tavalla joko tahallisesti tai törkeästi huolimattomuudesta. Rangaistukseksi eläinräökkäyksestä säädetään sakkoa tai enintään kaksi vuotta vankeutta.

Lääninhallituksen tulee määrätä eläintenpitokielto, mikäli henkilö jättää noudattamatta toimivaltaisen viranomaisen päätöstä, joka on tärkeä eläinten hyvinvoinnin kannalta, laiminlyö vakavasti eläimen hallinnan tai hoidon, pahoinpitelee eläintä, on tuomittu rikoslain mukaisesta eläinräökkäyksestä tai on toistuvasti tuomittu eläinsuojelulain rikkomisesta tai johon on toistuvasti kohdistettu viranomaisten päätöksiä, joiden tarkoitus on varmistaa eläinsuojelulain noudattaminen. Eläintenpitokielto voi kohdistua myös vain tiettyyn eläinlajiin. Eläintenpitokieltoa ei määrätä, mikäli on ilmeistä, ettei rikkomus tule toistumaan. Mikäli kiellon kohteena oleva henkilö on eläimen omistaja, lääninhallitus voi määrätä hänet luopumaan eläimestä ja kieltää hankkimasta uudelleen eläimiä tai tietyn eläinlajin yksilöitä. Eläinsuojeluviraston suositusten mukaan eläintenpitokieltoon asetettujen henkilöiden luona tulisi tehdä tarkastus vuoden välein (DFS 2007:2 Saknr L 44).

Lääninhallitus päättää eläimen haltuun ottamisesta. Eläin voidaan ottaa haltuun, jos se on tarpeettomasti altistettu kärsimykselle eikä tilannetta korjata viranomaisen huomautuksesta, viranomaisen lain noudattamista varmistavaa päätöstä, joka on merkittävä eläinten hyvinvoinnin kannalta, ei ole noudatettu, eläintenpitokieltä ei ole noudatettu, eläimen haltija on tuomittu rikoslain perusteella eläinrääkkäyksestä tai eläimen haltija on tuomittu eläinsuojelulain rikkomisesta tai on ollut toistuvasti viranomaisen lain noudattamista varmistavan päätöksen kohde (31 §).

Laissa on myös säännökset eläinten haltuunotosta kiireellisissä tapauksissa (32 §). Lääninhallitus tai poliisi päättää eläimen välittömästä haltuunotosta, mikäli tilanteen parantaminen ei ole todennäköistä, eläimen omistaja ei ole tiedossa tai häntä ei löydetä tai haltuunotto muutoin on ehdottoman välttämätöntä eläimen hyvinvoinnin kannalta. Jos poliisi tekee kyseisen päätöksen, asia on alistettava lääninhallitukselle, jotta se voi päättää jatkotoimista. Poliisiviranomainen vastaa kaikissa tapauksissa eläimen konkreettisesti haltuunotosta. Valtion viranomaisen päätöksistä valitetaan yleiseen hallinto-oikeuteen (38 §).

Mikäli eläinsuojelurikkomus on tapahtunut elinkeinotoiminnassa ja siitä on määrätty ankarampi rangaistus kuin rahasakkoa, myös oikeushenkilölle voidaan tuomita rikoslain 36 luvun 7 §:n perusteella vähintään 5 000 ja enintään 10 miljoonan Ruotsin kruunun arvosta yhteisösakkoja. Edellytyksenä yhteisösakkojen määräämiselle on, että elinkeinonharjoittaja ei ole toiminut kuten olisi ollut kohtuudella edellytettävissä rikkomuksen estämiseksi, ja tekijänä on ollut johtavassa asemassa toimiva henkilö (toimivaltainen edustamaan elinkeinonharjoittajaa ja tekemään päätöksiä elinkeinonharjoittajan puolesta) tai henkilö, jolla on ollut erityinen vastuu toiminnan valvonnasta ja kontrollista. Yhteisösakon määrää päätettäessä huomioidaan erityisesti rikkomuksen aiheuttama vahinko tai vaara sekä rikkomuksen laajuus ja sen suhde elinkeinotoimintaan.

Ruotsissa hallitus on päättänyt eläintenpitokieltorekisterin perustamisesta. Hallituksen esitys eläintenpitokieltorekisterin perustamisesta on 5.2.2009 lähetetty laintarkastuskuntaan lausuntoa varten ennen sen antamista eduskunnalle. Valtakunnallista rekisteriä ylläpitäisi maataloushallitus. Rekisterin tietoja voitaisiin käyttää eläinsuojelun valvonnassa sekä EU:n maatalouden tukiin liittyvien täydentävien ehtojen valvonnassa. Lääninhallituksilla olisi suora käyttöyhteys rekisteriin. Muiden viranomaisten tiedonsaannista voitaisiin säätää alemman asteisella säännöksellä. Rekisteristä ehdotetaan säädettäväksi erityislaki, joka täydentäisi henkilötietolain (personuppgiftslagen) säännöksiä.

Norja

Norjan voimassa oleva eläinsuojelulaki (Lov om dyrevern) on vuodelta 1974. Lakia on viimeksi muutettu vuonna 2004, jolloin elintarvikevirastosta (Mattillsynet) muodostettiin eläinsuojelun valvontaviranomainen.

Eläinsuojelulain säännöksen tai sen perusteella annetun säännön rikkomisesta tahallisesti tai huolimattomuudesta voidaan tuomita sakkoja tai vankeutta enintään yksi vuosi. Mikäli rikos on törkeä, rangaistus on sakkoa tai vankeutta enintään kolme vuotta. Laki sisältää myös määräyksen eläintenpitokiellosta, joka voidaan määrätä määrääjäksi tai tietyksi ajanjaksoksi ja koskemaan tiettyä eläinlajia tai eläimiä yleensä.

Eläinsuojelulainsäädäntöä ollaan parhaillaan uudistamassa. Lakiehdotus uudeksi eläinsuojelulaksi (Om lov om dyrevelferd, Ot.prp.nr 15, 2008–2009) on annettu eduskunnalle marraskuussa 2008 ja sen käsittely eduskunnassa on kesken. Valvontaviranomainen olisi edelleen elintarvikevirasto. Lakiehdotuksessa osin täsmennetään voimassa olevaan lakiin sisältyviä eläinsuojelullisia velvoitteita, osin säädetään uusia, esimerkiksi eläinten elinympäristöä koskevia määräyksiä. Lain tavoitteena on edistää eläinten hyvinvointia ja eläinten kunnioitusta. Lakiehdotuksessa ei mainita nimenomaisesti eläimen (itseis)arvoa (egenverde), mutta se on perustelujen mukaan lain lähtökohta ja saa ilmauksensa sen aineellisissa säännöksissä.

Rangaistavaa olisi eläinsuojelulain säännösten tahallinen tai törkeän huolimaton rikkominen. Rangaistusasteikot säilyisivät ennallaan. Törkeän tekemuodon arviointia kuitenkin täsmennettäisiin säätämällä, että arvioinnissa otetaan huomioon loukkauksen laajuus ja vaikutukset sekä tekijän syyllisyyden aste.

Voimassa olevan lain mukaan henkilölle voidaan tuomioistuimessa tuomita kielto omistaa, pitää hallussa, käyttää, käydä kauppaa tai teurastaa eläin. Kielto voidaan tuomita, jos henkilö on erityisen törkeällä tavalla tai useamman kerran rikkonut lain säännöksiä vastaan. Kielto voidaan antaa määräajaksi tai pysyvästi, ja se voi koskea kaikkia tai vain jotain edellä mainituista oikeuksista. Kielto voidaan määrätä myös syyntakeettomalle. Kielto voidaan antaa rikosoikeudenkäynnin yhteydessä tai erillisessä oikeudenkäynnissä. Syyttäjä ajaa vaatimusta, jos eläinsuojeluviranomainen sitä pyytää. Kiellon rikkominen on säädetty rangaistavaksi.

Lakiehdotuksen mukaan eläintenpitokiellon määräisi elintarvikevirasto tai rikosasian käsittelyn yhteydessä tuomioistuin. Kielto voisi molemmissa tapauksissa koskea kaiken eläinsuojelulaissa säädetyn toiminnan harjoittamista. Perustelujen mukaan tarkoituksena on kieltää samat toiminnot kuin nykyisessä laissa. Kielto voidaan rajata koskemaan vain joitakin näistä toiminnoista. Kiellon määräämisen perusteena on lain velvollisuuksien olennainen laiminlyönti tai sen määräysten törkeä tai useampaan kertaan tapahtuva rikkominen. Kielto voitaisiin antaa yleisenä tai rajoittaa koskemaan vain joitain eläinlajeja.

Poliisi tai muu valvontaviranomainen voi päättää eläimen tilapäisestä haltuun ottamisesta tai varmistaa muuten, että eläin on tarpeellisen valvonnan alainen ja saa hoitoa. Poliisin tekemä päätös kumoutuu, ellei eläinsuojeluviranomainen vahvista sitä kolmen päivän kuluessa (uudessa lakiehdotuksessa seitsemän päivän kuluessa). Eläimen väliaikainen huostaanotto voi kestää korkeintaan kolme viikkoa (uudessa lakiehdotuksessa on luovuttu määräajasta). Jos eläintä ei lakiehdotuksen mukaan voida palauttaa omistajalleen, se lopetetaan. Eläin voidaan omistajan suostumuksella sijoittaa muualle tai myydä. Poliisin päätöksestä voi valittaa elintarvikevirastoon.

Lakiehdotuksessa ehdotetaan viranomaisille myös valtuutta perustaa uusi tietorekisteri tai hyödyntää olemassa olevia rekistereitä lain tarkoituksen täyttämiseksi tai kansainvälisöikeudellisten velvoitteiden noudattamiseksi. Kyseinen rekisteri ei kuitenkaan voisi sisältää ilman henkilön suostumusta henkilötietojen käsittelystä annetun lain arkaluonteiseksi määrittelemää tietoa. Rekisteriin liittyen voidaan antaa myöhemmin tarkempia määräyksiä. Lakiehdotuksen perustelujen mukaan rekisteri voitaisiin muodostaa henkilöistä, joille on annettu eläintenpitokiello taikka jotka ovat muutoin vakavasti rikkoneet eläinsuojelulakia vastaan, jotta nämä eivät voisi esimerkiksi paikkakuntaa vaihtamalla kiertää asetettua kieltoa tai välttää viranomaisvalvontaa.

Mikäli rangaistavan teon tehnyt on toiminut oikeushenkilön nimissä, sakkorangaistus voidaan kohdistaa oikeushenkilöön rikoslain 27 §:n perusteella. Tämä on mahdollista vain, jos yksittäistä henkilöä ei voitaisi tuomita kyseisestä teosta. Tämän lisäksi yritys voi menettää oikeuden harjoittaa liiketoimintaa tai kyseistä oikeutta voidaan rajoittaa. Yhteisösakkoa mitattaessa otetaan huomioon muun muassa rangaistuksen ehkäisevä vaikutus, rikoksen törkeys, olisiko oikeushenkilö voinut omilla toimillaan estää rikoksen tapahtumisen, onko oikeushenkilö hyötynyt tai voiko se hyötyä rikoksesta ja rikoksen muut seuraukset (muun muassa yksityishenkilön saama rangaistus).

Tanska

Tanskan eläinsuojelulaki (Dyreværnsloven) on vuodelta 1991. Laki sisältää yksityiskohdaisia säännöksiä eläinsuojista, eläinten pidosta ja hoidosta. Lain nojalla tarkemmat määräykset antaa oikeusministeriö. Oikeusministeriö asettaa lisäksi eettisen neuvoston (Det Dyreetiske Råd), jonka tehtävänä on seurata eläinsuojelun kehittymistä, antaa lausuntoja ja käsitellä oikeusministeriön pyynnöstä muitakin eläinsuojeluun liittyviä asioita.

Vastuu eläinsuojelusäännösten valvonnasta on elintarvike-, maatalous- ja kalatalousministeriön (ministern for fødevarer, landbrug og fiskeri) alaisella elintarvikevirastolla (Fødevarestyrelsen). Paikallinen eläinsuojeluvantaviranomainen on poliisi. Eläinlääkärin tulee ilmoittaa poliisille havaitsemastaan eläinsuojeluepäkohdasta, mikäli epäkohdasta ei ole vähäinen tai eläimen omistaja ei korjaa sitä heti. Jos eläintä kohdellaan lain vastaisesti, poliisi antaa määräyksen vastuussa olevalle henkilölle puutteiden korjaamisesta. Jos määräystä ei noudateta, poliisi huolehtii, että eläimet saavat hoitoa muualta tai ne lopetetaan. Poliisin määräyksen tai muun toimenpiteen asianmukaisuuden voi viedä tuomioistuimen käsiteltäväksi poliisiasiana. Asian vieminen tuomioistuimen ei lykkää päätöksen tai toimenpiteen täytäntöönpanoa.

Rangaistus eläimen asiattomasta kohtelusta liikarasituksen tai laiminlyönnin kautta tai muulla tavalla on sakkoa tai vankeutta enintään yksi vuosi. Mikäli kovempi rangaistus lain säännöksen rikkomisesta tai lupamenettelyn noudattamatta jättämisestä ei ole tarpeen, rangaistus on sakkoa tai neljä kuukautta vankeutta. Rangaistuksen mittaamisessa otetaan huomioon, onko kyseessä asiaton tai törkeällä tavalla asiaton eläimen kohtelu. Mikäli teon olosuhteissa on pahoinpitelyn piirteitä, rangaistus on vankeutta enintään vuosi, ja uusintatapauksessa enintään kaksi vuotta. Alle viisitoistavuotiaan lapsen huoltaja tuomitaan edellä mainittujen rangaistusasteikkojen mukaan lapsen tekemästä eläinsuojelulain vastaisesta teosta, jos huoltaja on ollut tietoinen teosta eikä ole yrittänyt estää sitä. Jos huoltaja on törkeästi huolimattomuudesta tietämätön alle viisitoistavuotiaan teosta, hänet voidaan tuomita sakkoon tai enintään neljän kuukauden vankeuteen.

Eläinsuojelulain tai Euroopan yhteisön asetusten vastaisia tekoja arvioitaessa pidetään raskauttavana seikkana sitä, jos rikos/rikkomus on tehty osana ammattia mukaan lukien eläinkuljetusten harjoittaminen. Rikoksen tuottama taloudellinen hyöty tuomitaan menetyksi rikoslain menettämisseuraamuksia koskevien säännösten mukaisesti.

Eläimen pahoinpitelyyn tai eläimen törkeällä tavalla asiattomaan kohteluun syylliseksi todettu voidaan tuomioistuimessa tuomita toistaiseksi tai määräajaksi eläintenpitokieltoon. Eläintenpitokielto voidaan myös määrätä henkilölle, joka syyllistyy uudestaan eläimen asiattomaan kohteluun. Eläintenpitokielto käsittää oikeuden omistaa, käyttää,

hoitaa tai teurastaa tai ylipäänsä olla tekemisissä eläinten kanssa ja kielto voidaan rajoittaa koskemaan tiettyjä eläinlajeja. Jos henkilö on tuomittu yli kahden vuoden eläintenpitokieltoon, hänellä on oikeus saada asia tuomioistuimen uudelleen käsiteltäväksi. Oikeus pitää eläimiä voidaan palauttaa, jos siihen on erityisiä syitä. Jos henkilö on jo aikaisemmin tuomittu eläintenpitokieltoon, oikeus voidaan palauttaa vain poikkeuksellisesti ja aikaisintaan, kun eläintenpitokiellon antamisesta on kulunut viisi vuotta. Eläintenpitokiellon rikkomisesta rangaistaan sakolla tai enintään kuuden kuukauden vankeudella.

Eläinsuojelulaki mahdollistaa myös oikeushenkilön tuomitsemisen sakkoihin rikoslain 25 §:n nojalla.

2.3 Nykytilan arviointia

Törkeä eläinsuojelurikos

Eläinsuojelurikokset voivat olla tekotavaltaan, raakuudeltaan ja rikoksen kohteena olevien eläinten lukumäärän suhteen hyvin erilaisia. Eläinsuojelurikoksissa ja -rikkomuksissa annetuissa tuomioissa käytetään kuitenkin laissa säädettyjä rangaistuslajeja ja -asteikkoja varsin rajoitetusti. Vuonna 2007 eläinsuojelurikoksesta tuomittiin keskimäärin 40 päiväsakkoa ja ehdollista tai ehdotonta vankeutta alle 10 prosentissa tapauksia. Ehdollisten vankeusrangaistusten keskipituus oli 3,2 kuukautta. Ehdotonta vankeutta tuomittiin vuonna 2007 vain yhdessä tapauksessa ja sen pituus oli 1,1 kuukautta. Jos vertaa eläinsuojelurikoksesta tuomittuja rangaistuksia esimerkiksi pahoinpitelyn rangaistusasteikon ja -lajien käyttöön oikeuskäytännössä, hajonta on jälkimmäisessä suurempi. Myös eläinsuojelurikoksista tuomituissa rangaistuksissa tulisi olla suurempi hajonta eri tekojen törkeysasteen mukaan.

Käräjäoikeuksien käsiteltäväksi tulee suhteellisen harvoin eläinsuojelurikoksia. Käräjäoikeudelle ei tapausten harvalukuisuuden vuoksi kerry tietämystä ja asiantuntemusta eläinsuojelurikoksista. Tämän vuoksi eri tekojen ja -muotojen suhteuttaminen toisiinsa rangaistusta määrättäessä on vaikeaa. Esimerkiksi rikoksen kohteena olleille eläimille aiheutetun kärsimyksen laatu ja määrä on yksi keskeinen tekijä eläinsuojelurikoksen ja lievän eläinsuojelurikoksen rikostunnusmerkistöjen soveltamista. Sitä koskeva asiantuntijalausuntoihin perustuva näyttö on oikeudenkäynnissä keskeisellä sijalla, jotta käräjäoikeus kykenisi suhteuttamaan sen käsiteltäväksi tulevat suhteellisen harvalukuiset teot törkeysasteeltaan toisiinsa samoin kuin mittaamaan niistä oikeasuhtaisen rangaistuksen.

Eläinsuojelurikoksen perustekomuodosta säädetty enimmäisrangaistus kaksi vuotta vankeutta mahdollistaisi jo nykyään huomattavasti ankarampien rangaistusten tuomitsemisen eläinten huonosta kohtelusta kuin mitä oikeuskäytännössä nykyään määrätään. Oikeuskäytännön ohjaaminen niin, että nykyistä rangaistusasteikkoa käytettäisiin koko sen laajuudessa on vaikeaa. Tuomioistuinten toimintaa rangaistusten mittaamisessa voidaan lainsäädännöllä ohjata kussakin rikoslajissa rangaistusasteikon säätämällä, porrastamalla eri tekoja eri törkeysportaisiin sekä säätämällä törkeistä teoista vähimmäisrangaistuksia.

Rikoslaisissa on useissa rikoslajeissa käytetty kolmiportaista tekoporrastusta, jossa törkeydeltään eri teko tavoista on säädetty eri rangaistusasteikot. Eläinsuojelurikoksesta ei

ole rikoslaissa säädetty törkeää tekemuotoa. Törkeän tekemuodon säätämistä voitaisiin harkita yhtenä keinona eriyttää nykyistä enemmän eläinsuojelurikoksista tuomittavia rangaistuksia vastaamaan tuomittavaksi tulevien rikosten törkeysastetta.

Lievä eläinsuojelurikos

Lievää eläinsuojelurikossäännöstä sovelletaan oikeuskäytännössä harvoin, vain noin 20 tapauksessa vuosittain. Lievää eläinsuojelurikosta samoin kuin eläinsuojelurikkomusta koskevia säännöksiä on kuitenkin yksittäistapauksissa sovellettu erityisesti tuotantoeläinpuolella tapauksiin, joissa eläimelle aiheutettua kärsimystä ei voida arvioida vähäiseksi tai teko on koskenut suurta määrää eläimiä. Eläinsuojelurikkomussäännösten soveltaminen on saattanut joskus näissä tilanteissa johtua siitä, että tekijän syyksi on luettu vain tuottamus. Lievässä eläinsuojelurikoksessa teon vähäisyyden ja eläimelle aiheutetun kivun, tuskan ja kärsimyksen arviointi on vaikeaa. Säännöksen soveltamista saattaa myös vaikeuttaa sen sanamuodon avoimuus ja monitulkintaisuus. Samat syyt voivat olla syynä siihen, että säännöstä ei ole sovellettu yhdenmukaisesti.

Lievän eläinsuojelurikoksen ja eläinsuojelurikoksen välisen rajan selventämiseksi syyttäjien toiminnassa olisi mahdollista harkita valtakunnansyyttäjänviraston ohjeen antamista lievän eläinsuojelurikoksen soveltamista koskevien edellytysten arvioinnista. Virasto on antanut ohjeen seuraamuksen määräämisestä huumausaineen käyttörikoksesta (VKS:2006:1). Vastaavia ohjeita ei ole kuitenkaan annettu muissa rikoslajeissa, joten eläinsuojelurikosten soveltamista koskeva ohje olisi poikkeuksellinen. Syyttäjien ohjeistamisella voidaan lisäksi vaikuttaa vain syytevaatimusten sisältöön, ei riippumattomien tuomioistuinten tuomioihin. Mahdollisen ohjeen ohjaava vaikutus oikeuskäytännön muodostumiseen lievän eläinsuojelurikossäännöksen soveltamisessa olisi siten hyvin rajallinen ja korkeintaan välillinen.

Lievää eläinsuojelurikosta koskevassa säännöksessä jätetään nykyisin auki se, minkä laatuinen voi olla eläimelle aiheutettu kärsimys, kipu tai tuska. Lain esitöiden mukaan kärsimys, kipu tai tuska voi olla esimerkiksi lyhytaikaista, luonteeltaan vähäistä tai sen tarpeettomuus ei ole ilmeistä (HE 6/1997 vp, s. 136/II). Lievää eläinsuojelurikosta koskevaa säännöstä olisikin sen soveltamisen yhdenmukaistamiseksi syytä täsmentää siten, että laissa selvästi edellytettäisiin, että eläimelle aiheutetun kärsimyksen, kivun tai tuskan tulee olla vähäistä.

Uhkasakko

Lääninhallituksista kerättyjen tietojen mukaan vuosina 2006–2008 uhkasakko on asetettu kuudessa tapauksessa, joista yksi on tuomittu. Eläinsuojelulain 43 §:n ja eläinten kuljetuksesta annetun lain 38 §:n mukaista uhkasakkoa käytetään siten harvoin tehostamaan valvontaviranomaisen antamaa kieltoa tai määräystä. Teettämisuhkaa ei ole mainittuina vuosina elintarviketurvallisuusviraston tietojen mukaan käytetty kertaakaan.

Todennäköistä on, että uhkasakon asettaminen ja sen tuomitseminen koetaan viranomaisten taholta aikaa vieväksi menettelyksi suhteessa saavutettavaan etuun. Eläinsuojelulain vastaisiin toimiin tai laiminlyönteihin syyllistytään usein tilanteissa, jossa tekijän yleinen elämänhallinta on työuupumuksen, mielenterveyden häiriöiden tai päihdeongelmien vuoksi järkkynyt. Monissa tapauksissa tekijällä on lisäksi taloudellisia vaikeuksia. Uhkasakon kaltaisella taloudellisella uhalla ei näissä tilanteissa koeta to-

dennäköisesti useinkaan olevan haluttua vaikutusta velvollisuuksien täyttämisen tehosteena. Myöskään teettämishuonon ei pidettävä näissä tilanteissa tarkoituksenmukaisena ja tehokkaana keinona.

Joissakin tilanteissa uhkasakon kaltaisella taloudellisella uhalla voi kuitenkin olla merkittävää vaikutusta. Näin on etenkin silloin, kun eläintenpitäjä laiminlyö eläinsuojelulainsäädännön noudattamisen saavuttaakseen taloudellista etua. Esimerkiksi eläinten pitopaikka tai kuljetuskalusto ei täytä eläinsuojelulainsäädännön vaatimuksia eikä niihin haluta investoida suurten kustannusten vuoksi. Tällaisissa tapauksissa uhkasakon kaltaisella tehosteella voi olla huomattavan suuri vaikutus siihen, että annettua kieltoa tai määräystä noudatetaan.

Viranomaisten tulisi suhteellisuusperiaate huomioiden käyttää tehokkaasti niitä keinoja, joihin heillä on lainsäädännössä annettu toimivalta. Uhkasakon asettamisella varhaisessa vaiheessa voi olla eläinsuojelulain tai eläinten kuljetuksesta annetun lain mukaista kieltoa tai määräystä tehostava vaikutus niin, että eläinsuojelulliset epäkohdat korjataan eikä tilanne kehity eläinten hyvinvoinnin kannalta huonompaan suuntaan. Tällaisen tehosteen käyttäminen voi myös ehkäistä vakavia eläinsuojelurikoksia.

Voimassa olevan lainsäädännön tarjoamia mahdollisuuksia uhkasakon asettamiseksi ja tuomitsemiseksi olisi perusteltua käyttää enemmän. Kunnaneläinlääkärit, kunnan terveydensuojeluvalvontaa hoitavat viranhaltijat, tarkastuseläinlääkärit ja poliisi ovat aloitteen tekijöinä keskeisessä asemassa uhkasakon käytössä. Lisäksi lääninhallituksilla on uhkasakon asettajina ja tuomitsijoina merkittävä rooli uhkasakon käytössä ottaen lisäksi huomioon, että lääninhallitukset voivat asettaa uhkasakon myös omasta aloitteestaan. Uhkasakon käyttömahdollisuutta tulisi entisestään korostaa eläinsuojeluviranomaisille annettavassa ohjeistuksessa sekä koulutuksessa.

Takavarikko

Takavarikon käyttämisestä eläinsuojelurikosasioiden yhteydessä esitutkinnan aikana ja ennen rikostuomion ja menettämisseuraamuksen lainvoimaiseksi tuloa ei ole olemassa tutkimuksia tai selvityksiä. Käytännön toimijoiden käsityksen mukaan takavarikkoa käytetään kuitenkin varsin harvoin näissä tilanteissa.

Kun eläinsuojeluviranomainen ryhtyy eläinsuojelulain 44 §:n mukaisiin kiireellisiin toimenpiteisiin eläimen hyvinvoinnin turvaamiseksi, viranomainen joutuu pohtimaan laissa annettujen eri vaihtoehtojen välillä. Jos eläimelle ei ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista hankkia hoitoa muualta tai hoitajaa taikka rehua tai muita eläimen hyvinvoinnin kannalta ehdottoman välttämättömiä aineita, eläin voidaan lopettaa tai toimittaa teurastettavaksi taikka myydä huutokaupalla tai muuten käyvästä hinnasta. Eläin olisi lopetettava aina, kun sen hengissä pitäminen on ilmeistä julmuutta sitä kohtaan.

Käytännössä valintaan eri vaihtoehtojen välillä vaikuttaa, onko kyse tuotantoeläimestä vai lemmikkieläimestä. Hoidon hankkiminen tuotantoeläimille, varsinkin isolle karjalle, ei useinkaan ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista. Tällaisten eläinten myyminen ei aina ole tarkoituksenmukaista eläinten ollessa niin huonossa kunnossa, ettei niistä saadun hinnan voida olettaa kattavan myymisestä aiheutuvia kustannuksia. Käytännössä tuotantoeläimet joudutaan usein lopettamaan tai toimittamaan teuraaksi.

Lemmikkieläinten osalta hoidon hankkiminen on helpompaa, ellei kyse ole hyvin suuresta määrästä eläimiä. Jos tällaisia eläimiä ei ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista palauttaa omistajalle tai haltijalle, ne yleensä myydään. Eläinten myynnistä saadut tulot eivät useimmiten kata niiden hoitamisesta aiheutuneita kustannuksia. Erotuksesta vastaa omistaja tai haltija, mutta käytännössä kustannukset jäävät usein valtion vastattaviksi. Joissakin tapauksissa eläimet jäävät liian pitkäksi aikaa hoitoon kustannusten kohotessa tarpeettoman suuriksi.

Sellaisissa tapauksissa, joissa eläinsuojeluviranomainen ryhtyy eläinsuojelulain 44 §:n mukaisiin toimenpiteisiin vain joidenkin eläinten osalta, muut eläimet jäävät useimmiten eläinten omistajan tai haltijan haltuun. Tällainen tilanne voi olla eläinten hyvinvoinnin kannalta erittäin ongelmallinen, koska vaarana on, että eläinten epäasiallinen kohtelu jatkuu tai toistuu. Pakkokeinolain sallimaa eläinten takavarikkoa ei yleensä näissä tilanteissa käytetä. Monien muiden rikosten osalta menettämisestä kohteeksi todennäköisesti tulevan omaisuuden takavarikko on säännönmukainen toimenpide.

Takavarikon käyttämättä jättämiseen lienee useita syitä. Yhtenä syynä voi olla, että eläimeen suhtaudutaan takavarikoitava esineenä eri tavalla kuin elottomaan esineeseen eikä takavarikkosäännöksiä tunneta tältä osin riittävän hyvin. Eläinsuojelurikosten suhteellisen vähäisen määrän vuoksi poliisissa ei aina ole käytännön kokemusta ja tietämystä eläinsuojelulain ja pakkokeinolain tarjoamista mahdollisuuksista.

Yksi takavarikon käyttämättä jättämisen syy lienee myös se, ettei takavarikkoviranomaisella ole paikkaa, jossa takavarikoidun eläimen hoito voitaisiin järjestää. Toiminnalle ei myöskään ole varattu erikseen määrärahaa poliisihallinnossa, jolle kustannuksista vastaaminen kuuluu, vaan kustannukset maksetaan poliisihallinnon yleisistä toimintamenoista. Oikeusprosessi saattaa kestää pitkän aikaa, joten eläimen hoitaminen esimerkiksi eläinhuollossa on melko kallista. Jos takavarikon kohteena on useita eläimiä, hoito saattaa helposti olla käytännössä mahdotonta tai epätarkoituksenmukaista. Eläimen myyminen tai muu luovuttaminen taikka erityisesti sen lopettaminen sen vuoksi, että eläimen arvo on vähäinen tai sen hoidon järjestäminen ei ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista, taas vaikuttavat melko voimakkailla toimenpiteillä sellaiselle viranomaiselle, joka ei ole tottunut tällaisia päätöksiä tekemään.

Takavarikko on pakkokeinolain 4 luvun 10 §:n nojalla mahdollista suorittaa myös siten, että eläin jätetään haltijalleen, jollei tällaisen toimenpiteen voida katsoa vaarantavan takavarikon tarkoitusta. Eläin voidaan siis jättää rikoksesta epäillyn haltuun, kunnes asia on ratkaistu lainvoimaisesti. Haltijaa on tällöin kiellettävä myymästä eläintä tai muuten luovuttamasta taikka hukkaamasta sitä. Käytännössä säännös ei sovellu hyvin takavarikoituun eläimeen. Eläimen hyvinvoinnin turvaamisen vuoksi voi monissa tapauksissa olla perusteltua olla jättämättä eläimiä omistajansa tai haltijansa haltuun. Tällainen takavarikkomahdollisuus on kuitenkin monissa tilanteissa parempi vaihtoehto kuin se, ettei eläimen omistajalle tai haltijalle jäävän eläimen osalta tehdä mitään päätöstä. Näin voidaan ainakin pyrkiä estämään valeoikeustoimia.

Yksi takavarikon käyttämättä jättämisen syy voi olla, että on epävarmaa, tuomitaanko eläimen omistajalle tai haltijalle eläintenpitokielto. Eläintenpitokiellon tuomitsemista voidaan kyllä pitää todennäköisenä kaikkein vakavimmissa tapauksissa, mutta monissa tapauksissa on epävarmaa, tuomitaanko eläintenpitokielto vai ei. Jos eläimet takavari-

koidaan ja myydään tai lopetetaan eikä tuomioistuimien tuomitsemaan eläintenpitokieltoa, viranomaisella on vahingonkorvausvelvollisuus eläimen omistajalle tai haltijalle.

Voimassa olevassa lainsäädännössä on riittävät keinot takavarikon suorittamiselle eläinsuojelurikostapauksissa, mutta takavarikon käyttämättä jättämiseen on monia eri syitä. Koulutuksen ja ohjeistuksen avulla tulisi lisätä viranomaisten tietoisuutta takavarikon mahdollisuudesta eläinsuojelurikostapauksissa. Eläimen jättämistä rikosentekijän haltuun ei voida varsinkaan vakavammissa tapauksissa pitää hyväksyttävänä, minkä vuoksi takavarikkoon tulisi käyttää entistä useammin.

Käytännön eläinsuojeluvalvontaa tekee eläinsuojeluviranomaisista useimmiten virkaeläinlääkäri, joka saa tarvittaessa poliisilta virka-apua eläinsuojeluvalvontaa suorittaessaan. Poliisi, joka on eläinsuojeluviranomainen mutta jonka rooli on useimmiten käytännössä virka-avun antajan rooli, toimii myös esitutkintaviranomaisena. Eläinsuojelutapauksissa eri viranomaisten välinen yhteistyö mahdollisimman varhaisessa vaiheessa on tärkeää ja tehostaa eläinten hyvinvoinnin valvontaa.

Käytännön eläinsuojeluvalvontaa tekeville ja esitutkintaa suorittaville viranomaisille tulisi laatia ohjeistus, jossa selostettaisiin voimassa oleva lainsäädäntö sekä kuvailtaisiin eläimeen kohdistuvat toimet, eri toimijoiden rooli ja toimien kustannusten jakautuminen eri vaiheissa. Tällainen ohjeistus voitaisiin toteuttaa eläinsuojeluviranomaisten ja esitutkinta- sekä takavarikkoviranomaisten välisenä yhteistyönä keskusviranomaisten toimesta.

Eläintenpitokielto

Rikoslain 17 luvun 23 §:n 1 momentin mukaan eläintenpitokielto tarkoittaa, että henkilö menettää oikeuden pitää tai hoitaa eläimiä tai oikeuden muuten vastata eläinten hyvinvoinnista. Säännöksessä ei ole mainintaa eläimen omistamisesta. Eduskunnan maatalous- ja metsätalousvaliokunnan mietinnössä (MmVM 10/1995 vp), joka annettiin vuoden 1996 eläinsuojelulakia koskeneesta hallituksen esityksestä, otettiin kuitenkin kantaa eläintenpitokiellon ja omistusoikeuden väliseen suhteeseen. Valiokunta totesi, ettei sen saaman selvityksen mukaan hallituksen esityksessä ehdotettu eläintenpitokielto sinänsä suoraan estäisi omistamasta eläintä tai osaa siitä tai olemasta osakkaana yhtiössä, jolla on eläimiä, mutta se estäisi eläimen hallussapidon ja hoidosta sekä hyvinvoinnista vastaamisen.

Eläinten omistamista sivuttiin myös vuoden 2001 menettämisseuraamuksia koskevan uudistuksen valossa. Uudistuksen myötä rikoslain 17 luvun 23 §:n 2 momentissa, jossa säädetään eläintenpitokiellon yhteydessä tuomittavasta menettämisseuraamuksesta, säädetään, että eläintenpitokiellossa tarkoitetut eläimet, joita henkilö pitää päätöstä annettaessa, on tuomittava valtiolle menetetyiksi. Menettämisseuraamus koskee siten vain niitä eläimiä, joita eläintenpitokielto koskee ja joita kieltoon määrättävä pitää hallussaan sillä hetkellä, kun hänet tuomitaan eläintenpitokieltoon. Lain esitöissä (HE 80/2000 vp) todetaan, ettei menettämisseuraamusta voitaisi kohdistaa niihin eläimiin, jotka eläintenpitokieltoon määrättävä on jo ehtinyt myydä tai lahjoittaa toiselle tai siirtää muulla tavalla niiden omistusoikeuden, jos hän on myös tosiasiallisesti luopunut eläintenpidosta. Eläintenpitokiellon tavoite ei tällöin edellytä esimerkiksi arvon konfiskaatiota.

Edellä mainituissa tilanteissa edellytetään siis, että omistusoikeus on siirtynyt toiselle henkilölle. Tällöin myytyjä eläimiä tai niiden arvoa ei konfiskoida. Lain esitöiden valossa ei näyttäisi olevan riittävää, että eläintenpitokieltoon tuomittu olisi ainoastaan tosiasiallisesti luopunut eläintenpidosta niin, että hän olisi siirtänyt eläimet toisen henkilön hallintaan ja hoitoon mutta pitänyt omistusoikeuden itsellään. Eläintenpitokieltoon liittyvän menettämisseuraamuksen välttäminen näyttäisi siten edellyttävän paitsi tosiasiallista luopumista eläintenpidosta myös omistusoikeuden siirtämistä muulle henkilölle, toisin kuin eläintenpitokieltoa koskevassa säännöksessä.

Lainsäädännön mahdollisesta ristiriitaisuudesta huolimatta perustuslain (731/1999) omaisuuden suojaa koskeva säännös (15 §) huomioiden eläintenpitokieltoa koskeva säännöstä on kuitenkin nykymuodossaan tulkittava sanamuotonsa mukaisesti suppeasti maa- ja metsätalousvaliokunnan tapaan siten, että se ei estä kieltoon määrättyä omistamista eläimiä, kunhan hän ei vastaa niiden hyvinvoinnista.

Se, että eläintenpitokieltoon määrätty voi edelleen omistaa eläimiä, ei ole kiellon valvonnan kannalta täysin ongelmaton. Eläintenpitokieltoon tuomitulta on kielletty tuomioistuimen päätöksellä rikoslaissa mainitut toiminnot, mutta samaan aikaan tuomitun siviilioikeudellista määräysvaltaa omistamaansa eläimeen ei ole rajoitettu. Epäselvyyttä aiheuttaa myös se, mitä rikoslaissa tarkoitetaan eläimen pitämisellä, hoitamisella ja hyvinvoinnista huolehtimisella. Eläimen pitämisellä tarkoitettaneen eläimen pitämistä fyysisesti hallussa. Eläimen hoitamista on taas esimerkiksi eläimen ruokkiminen ja tarvittaessa ulkoiluttaminen. Eläimen hyvinvoinnista vastaaminen lienee ymmärrettävä kokonaisvaltaisemmaksi eläimen hyvästä huolehtimiseksi, johon kuuluu osana eläimen hoitaminen.

Epäselvää on kuitenkin, voiko eläintenpitokieltoon tuomittu eläimen omistajana päättää esimerkiksi muualle sijoittamiensa eläinten jalostuskäytöstä. Tämä mahdollistaa käytännössä esimerkiksi pentutehtailun tai sen jatkamisen kiellosta huolimatta. Myös syntyvät pennut tulevat kieltoon määrätyn omistukseen. Eläintenpitokieltoon tuomittu voi myös omistaa kokonaan tai osuuden esimerkiksi ravihevosesta, joka on sijoitettuna muualle. Vaikka kiellossa oleva omistaja ei vastaisi valmennuksessa olevan hevosen päivittäisestä hyvinvoinnista, omistajana hän valitsee eläimen valmennuspaikan, eli käytännössä hevosen valmennuksen tason ja metodin. Avoin kysymys on, missä määrin eläintenpitokiellossa oleva omistaja voi päättää esimerkiksi valmennettavan hevosen kilpailukalenterista yksin tai yhdessä valmentajan kanssa.

Eläintenpitokieltoon tuomittu voi myös nykyisin kiellon voimassa ollessa hankkia omistukseensa kokonaan tai osittain uusia eläimiä, kunhan ei pidä niitä tai vastaa niiden hyvinvoinnista lain mainitsemalla tavalla. Siten on mahdollista, että myös rikoksen kohteena olleet eläimet, joiden omistuksesta tuomittu on jo kertaalleen luopunut, palautuvat jonkin ajan kuluttua kieltoon määrätyn omistukseen. Kiellon valvonta muodostuu näistä syistä käytännössä varsin vaikeaksi.

Eläintenpitokiellon ja omistajuuden rajan epäselvyys on ongelmallinen myös eläintenpitokieltoon tuomitun kannalta. Hänen samoin kuin tahon, jonne hänen omistamansa eläimet sijoitetaan, tulisi voida tietää, mistä kieltoon tuomittu saa eläimen suhteen päättää ja mistä ei. Eläintenpitokiellon rikkominen samoin kuin toisen välikätenä toimiminen eläintenpitokiellon kiertämiseksi on eläinsuojelurikkomuksena rangaistavaa. Kiel-

toon tuomitun ja myös ulkopuolisten kannalta lainsäännösten tulisi siten kiellon laajuuden suhteen olla nykyistä selvempiä ja yksiselitteisempiä.

Pysyvän eläintenpitokiellon määräämisen edellytyksiä ei säädetä nykyisin laissa, vaan sen määrääminen jätetään tuomioistuimen harkintaan. Pysyvän eli tuomitun koko loppuelämän kestävä eläintenpitokiellon määrääminen on hyvin ankara seuraamus, etenkin jos se määrätään kaikkia eläinlajeja koskevana. Eläinlajiltaan rajoitettukin pysyvä eläintenpitokielto voi rajoittaa ammatinharjoittamista merkittävästi.

Perustuslain 105 §:n nojalla tasavallan presidentti voi yksittäistapauksessa saatuaan lausunnon korkeimmalta oikeudelta armahtaa tuomioistuimen määräämistä rangaistuksesta tai muusta rikosoikeudellisesta seuraamuksesta joko kokonaan tai osittain. Lain perustelujen mukaan muulla rikosoikeudellisella seuraamuksella tarkoitetaan tuomioistuimen rikoksen johdosta määräämää seuraamusta kuten menettämisseuraamusta ja tai tuomioistuimen määräämää ajokieltoa (HE 1/1998 vp, s. 162/I). Korkein oikeus on lausunnossaan KKO 1998:43 katsonut, ettei liiketoimintakieltoa voitu armahdustoitse kumota tai lieventää. Korkein oikeus katsoi, ettei liiketoimintakieltoa ole pidettävä rikoksesta tuomittavaan rangaistukseen verrattavana rikosoikeudellisena seuraamuksena tai rangaistukseen liittyvänä lisäseuraamuksena. Liiketoimintakiellon määräämisen edellytyksenä ei välttämättä ole rikos. Eläintenpitokielto määrätään sen sijaan tuomioistuimen toimesta ja sen edellytyksenä on aina rikos. Armahtaminen pysyvästä eläintenpitokiellosta vaikuttaisi siten lain esitöiden ja korkeimman oikeuden edellä mainitun lausunnon valossa olevan mahdollista.

Vaikka pysyvästä eläintenpitokiellosta olisikin mahdollista hakea presidentiltä armahdusta, se tulisi kuitenkin kyseeseen vain yksittäistapauksissa jälkikäteen muilla kuin oikeudellisilla perusteilla (HE 1/1998 vp, s. 161/II). Perusteet, joiden käsillä ollessa tuomitun oikeusasemaan hänen eliniäkseen puuttuva turvaamistoimenpide eläinten hyvinvoinnin turvaamiseksi voi tulla kyseeseen, olisi siten laillisuusperiaatteen vuoksi perusteltua kirjata lakiin. Perusteiden säätäminen laissa myös varmistaisi kiellon soveltamisen yhdenmukaisesti.

Eläintenpitokielto tuomitaan nykyisin tuomioistuimessa viran puolesta ilman, että syyttäjän on täytynyt sitä vaatia. Vastaajan oikeusturva ja asian perusteellinen selvittäminen kuitenkin edellyttäisivät, että vaatimus eläintenpitokieltoon tuomitsemisesta tulisi esiin oikeusprosessin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Tällöin vastaajalla on tilaisuus lausua siitä, ja muutoinkin puolustautua vaatimusta vastaan. Keino varmistaa vaatimuksen esiin tulo oikeusprosessin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa eli jo haastehakemuksessa olisi se, että kieltoon tuomitseminen edellyttäisi syyttäjän vaatimusta. Syyttäjän esittämä vaatimus myös varmistaisi sen, että tuomioistuin ottaisi kiellon määräämiseen tuomioissaan kantaa.

Vuonna 2007 tuomitusta 38 eläintenpitokiellosta pysyviä tai yli viiden vuoden pituisia kieltoja oli yli puolet (22 tapausta). Alle yhden vuoden pituisia kieltoja määrätään vain satunnaisesti, vuonna 2007 yhdessä tapauksessa. Oikeuskäytännössä hyvin lyhyiden kieltojen määrääminen ei siten näyttäisi olevan ongelma. Eläintenpitokieltoja voidaan lisäksi määrätä seuraamuksena vakavuudeltaan hyvin erilaisista teoista. Tuomioistuimen harkintavaltaa ei siten ole tarkoituksenmukaista rajoittaa säätämällä laissa vähimmäispituutta kiellolle.

Menettämisseuraamus

Eläinsuojelurikoksen esitutkinnan ja oikeuskäsittelyn aikana rikoksen kohteena olevia eläimiä on eläinsuojeluviranomaisten toimesta voitu sijoittaa, myydä tai lopettaa eläinsuojelulain 44 tai 47 §:n nojalla. Eläinsuojelurikoksesta epäillyllä voi kuitenkin olla myös eläimiä, jotka eivät ole olleet kiireellisten toimenpiteiden tarpeessa ja jotka siksi on jätetty rikoksesta epäillyn hoitoon oikeuskäsittelyn ajaksi. Epäilty on myös voinut hankkia uusia eläimiä oikeuskäsittelyn aikana. Kun käräjäoikeus tuomitsee syytetyn eläinsuojelurikoksesta ja määrää hänelle eläintenpitokiellon, kiello koskee paitsi kiellossa määrättyjen eläinten hankkimista jatkossa myös tuomitun päätöstä annettaessa pitämiä eläimiä. Eläintenpitokiellon rikkominen on rangaistavaa eläinsuojelurikkomuksena.

Eläintenpitokiello tulee nykyisin voimaan, vaikka sitä koskevaan käräjäoikeuden päätökseen on haettu muutosta hovioikeudelta. Sen tehostamiseksi annettava menettämisseuraamus voidaan sen sijaan panna täytäntöön pääsääntöisesti vasta, kun tuomio on tullut lainvoimaisesti ratkaistuksi muutoksenhakuasteessa. Täytäntöönpanolain 39 § antaa mahdollisuuden panna lainvoimaa vailla olevan eläimiin kohdistuvan menettämisseuraamuksen täytäntöön lähinnä vain, jos eläinten hoito on liian kallista tai jos muut vastaavat syyt edellyttävät kiireellisiä toimenpiteitä.

Käytännössä on ilmennyt epäselvyyttä siitä, kenellä on oikeus tai velvollisuus hoitaa eläimiä taikka antaa eläimiä koskevia määräyksiä ennen menettämisseuraamuksen täytäntöönpanoa. Tästä seuraa, että eläintenpitokiellossa tarkoitettut eläimet voivat usein olla eläintenpitokieltoon tuomitun hallussa muutoksenhakua koskevan oikeudenkäynnin ajan, joka voi kestää varsin pitkään.

Jos eläimiä ei tänä aikana hoideta asianmukaisesti, kyse on uudesta eläinsuojelurikoksesta, ja eläimet on mahdollista takavarikoida pakkokeinolain nojalla tai kohdistaa niihin eläinsuojelulain mukaisia kiireellisiä eläinsuojelutoimenpiteitä. Ei voida kuitenkaan lähtökohtaisesti pitää hyväksyttävänä sitä, että eläimet jätetään eläinsuojelurikoksesta tuomitun haltuun muutoksenhakuvaiheen ajaksi ja mahdollistetaan niiden joutuminen uuden eläinsuojelurikoksen kohteeksi. Eläintenpitokiellossa tarkoitettuja eläimiä koskeva menettämisseuraamus tulisi siten olla täytäntöön pantavissa jo ennen sitä koskevan päätöksen lainvoimaiseksi tuloa aivan kuin eläintenpitokieltoakin on muutoksenhausta huolimatta heti noudatettava. Myöskään yleisen lainkuuliaisuuden ja seuraamusjärjestelmän uskottavuuden kannalta ei voida pitää hyväksyttävänä tilannetta, jossa kieltoon määrätty pitää kiellossa tarkoitettuja eläimiä.

Eläintenpitokiellon rikkomisen johdosta määrättävästä menettämisseuraamuksesta säädetään eläinsuojelulain 57 §:n 2 momentissa, jonka mukaan menettämisseuraamuksen määräämisen perustana on rikoslain 10 luvun 5 §:n säännös muun omaisuuden menettamisestä. Pykälän mukaan menetetyksi on tuomittava rikoksen kohteena ollut omaisuus, jos sen hallussapito on rangaistavaa. Eläintenpitokiellon rikkominen ei kuitenkaan ole sellainen tavanomainen hallussapitokriminalisointi, jota on pidetty silmällä mainittua säännöstä muotoiltaessa. Säännös muun omaisuuden menettamisestä ei siten kovin hyvin sovellu perusteeksi tuomita menetetyksi eläimiä, joita eläintenpitokieltoon määrätty pitää. Eläintenpitokiellon rikkomisen johdosta määrättävästä eläimiin kohdistuvasta menettämisseuraamuksesta olisi siten perusteltua säätää erikseen viittaamatta rikoslain 10 luvun säännöksiin. Lain soveltamisen helpottamiseksi säännöksen olisi myös

perusteltua olla mahdollisimman yhdenmukainen muiden eläinten menettämistä koskevien säännösten kanssa.

Rikoslain 17 luvun säännösten mukaan menettämisseuraamus määrätään nykyisin tuomioistuimessa viran puolesta ilman, että syyttäjän on täytynyt vaatia sitä. Sen sijaan eläintenpitokiellon rikkomisen johdosta määrättävä menettämisseuraamus tuomitaan eläinsuojelulain 57 §:n 2 momentin mukaisesti syyttäjän vaatimuksesta. Myös rikoslain 10 luvun 9 §:n mukaan menettämisseuraamus on määrättävä syyttäjän vaatimuksesta. Eläintenpitokieltoon liittyvän menettämisseuraamuksen määrääminen rikoslain 17 luvun säännösten mukaisesti tuomioistuimessa viran puolesta on siten lainsäädännössä ainoa laatuaan ja poikkeuksellinen. Lainsäädäntöä olisi sen soveltamisen helpottamiseksi perustelua yhdenmukaistaa tässä suhteessa. Menettämisseuraamuksen määrääminen syyttäjän vaatimuksesta edistäisi myös menettämisseuraamuksen kohteeksi tulevien eläinten nykyistä tarkempaa yksilöintiä.

Eläintenpitokieltorekisteri

Tuomioistuimen määräämistä eläintenpitokielloista on eläinsuojelulain 55 §:n mukaan lähetettävä jäljennös Elintarviketurvallisuusvirastolle. Virasto toimittaa tiedot lääninhallitusten poliisiosastoille sekä sosiaali- ja terveystieteiden osastoille, Helsingin kihlakunnan poliisilaitoksen järjestyspoliisin toimintayksikköön ja maaseutuviraston maaseutuelinkeino-osastolle. Lääninhallitukset jakavat tietoa paikallisille viranomaisille.

Voimassa olevista eläintenpitokielloista ei pidetä erillistä rekisteriä. Eläintenpitokieltojen valvominen valtakunnallisesti on vaikeaa ilman valtakunnallista rekisteriä. Käytännössä läänineläinlääkärit valvovat eläintenpitokieltojen noudattamista oman lääninsä alueella. Jos tuomittu muuttaa asuinpaikkakuntaa toisen läänin alueelle, uuden läänin läänineläinlääkärille ei välity tieto kieltoon määrätystä kiellon valvontaa varten.

Yhteiskunnan näkökulmasta ei ole hyväksyttävää, että kiellon noudattamista ei voida kaikissa tilanteissa riittävän tehokkaasti valvoa. Eläintenpitokieltojen noudattamisen uskottava valvonta on tärkeää eläinsuojelun toimivuuden ja sille asetettujen tavoitteiden toteutumisen kannalta. Tuomioistuimen rikoksen johdosta määräämisen kiellon valvonta on myös osa rikosoikeudellisen järjestelmän uskottavuutta. Kiellon rikkominen on rangaistavaa, mutta kiinnijäämisriskin tästä teosta tulisi valvonnan tehostamisen kautta olla todellinen.

Eläinten hyvinvoinnin tukea ja kansallisista tuista kotieläintalouden tukea ei makseta eläinsuojelurikokseen syyllistyneelle eläintenpitokiellon aikana. Eläinsuojelurikokseen syyllistyminen on lisäksi tuen takaisinperinnän peruste. Tuen maksaminen on keskeytettävä jo eläinsuojelurikosta tai -rikkomusta koskevan syyteharkinnan perusteella. Paikalliset maaseutuelinkeinoviranomaiset saavat Maaseutuviraston kautta tiedot tuomituista eläintenpitokielloista. Maaseutuelinkeinoviranomaiset hankkivat tiedot rikostuomioista asiakirjajulkisuuslainsäädännön nojalla asianomaisista tuomioistuimista. Sen sijaan syyteharkinnassa olevista asioista viranomaiset saavat tietoja vain satunnaisesti. Ruotsissa on valmisteilla hallituksen esitys eläintenpitokieltorekisteristä, jota koskevissa suunnitelmassa rekisteriä käytettäisiin paitsi eläinsuojelun valvonnassa myös Euroopan unionin maatalouspolitiikan tukiin liittyvien ehtojen valvonnassa.

Eläintenpitokieltorekisterin perustamiseen on eläinsuojeluvalvonnan tehostamisen valossa tarvetta. Eläintenpitokieltorekisterin käyttäminen mahdollisesti myös maataloustukien valvontaan tulisi kuitenkin erikseen selvittää. Rekisterin mahdolliset muut käyttötarkoitukset vaikuttavat rekisteriä koskeviin ratkaisuihin, kuten rekisterin tietosisältöön, tiedon käyttäjiin, rekisterin ylläpitäjän valintaan sekä käyttöyhteyksistä säätämiseen ja niiden perustamiseen käytännössä. Myös rekisterin perustamiskustannukset ja käyttökustannukset voidaan tarkemmin arvioida vasta, kun edellä mainitut seikat olisivat selvillä.

Riippuen siitä mihin tarkoituksiin rekisteriä käytettäisiin sen ylläpitäjänä voisi tulla kyseeseen useita vaihtoehtoisia viranomaisia. Oikeusministeriön yhteydessä toimiva Oikeusrekisterikeskus ylläpitää nykyisin rikoksia tai rikokseen perustuvia seuraamuksia koskevia rekistereitä kuten rikos- ja sakkorekistereitä sekä liiketoimintakieltorekisteriä. Mikäli keskeisenä pidetään siten eläintenpitokiellon luonnetta rikoksen seuraamuksena, luonteva rekisterinpitäjä olisi Oikeusrekisterikeskus.

Jos taas rekisterin käyttöä eläinsuojeluviranomaisten sekä maataloustukien valvojaviranomaisten työväliseinä pidetään keskeisenä tekijänä, rekisterin ylläpitäjän olisi luontevaa olla maa- ja metsätalousministeriön alainen laitos kuten esimerkiksi eläinsuojelun keskushallinnon viranomainen elintarviketurvallisuusvirasto taikka mahdollisesti Maa-seutuvirasto.

Eläinsuojeluvalvontaa varten eläintenpitokieltoja koskevan rekisterin tulisi sisältää tiedon tuomitun nimestä, henkilötunnuksen, tuomion antamispäivän sekä tiedon eläintenpitokiellon laajuudesta ja kestosta. Myös tietojen poistamisesta rekisteristä tulisi säätää. Jos samaa rekisteriä pidettäisiin tarpeellisena käyttää maataloustukien väärinkäytön valvonnassa, rekisterin tietosisältö tulisi erikseen harkittavaksi. Maataloustukien valvonnassa voisi olla tarvetta tietoon muun muassa rikostuomioista.

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) julkisuusperiaatteen (1 §) mukaan viranomaisten asiakirjat ovat lähtökohtaisesti julkisia, jollei mainitussa laissa tai muussa laissa erikseen toisin säädetä. Julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 28 kohdan mukaan salassa pidettäviä ovat kuitenkin siinä mainituin poikkeuksin asiakirjat tai rekisterit, jotka sisältävät tietoja tuomituista, vangituista tai muutoin vapautensa menettäneistä henkilöistä. Henkilötietolain (523/1999) 11 §:n 3 kohdan mukaan rikoksesta määrättävä seuraamus on arkaluonteinen tieto. Tällaisten tietojen käsittely on kiellettyä muissa kuin lain 12 §:ssä säädettyissä tilanteissa. Eläintenpitokielto on rikoksen johdosta määrättävä seuraamus, joten sitä koskeva rekisteri sisältäisi lain tarkoittamia arkaluonteisia tietoja. Tietojen käsittelystä tulisi siten säätää erikseen lailla.

Myös valvontaviranomaisille perustettavista teknisistä käyttöyhteyksistä rekisteriin tulisi säätää lailla. Eläinsuojeluvalvontaa varten tekninen käyttöyhteys olisi tarpeen lääninhallituksille ja poliisille. Mikäli esitykseen sisältyvä lakiehdotus aikaisemmasta määräaikaisesta eläintenpitokiellosta pysyvän eläintenpitokiellon määrittämisen edellytyksenä toteutuisi, myös syyttäjät tarvitsisivat käyttöyhteyden rekisteriin kieltoa koskevan vaatimuksen esittämistä varten. Maataloustukien valvonnassa käyttöoikeuden rekisteriin tarvitsisivat mahdollisesti maaseutuelinkeinoviranomaiset, TE-keskukset ja maaseutuvirasto. Se mille viranomaisille käyttöyhteys olisi tarpeen, tulisi selvittää asian jatkokesittelyssä rekisterin käyttötarkoituksen varmistuttua.

Eläinsuojelun valvonta ja siten myös eläintenpitokieltojen valvonta kuuluu viranomaisille. Mikäli yksityishenkilöllä herää epäily siitä, että eläintä pitävälle olisi määrätty eläintenpitokielto, hänen olisi mahdollista tehdä asiasta ilmoitus eläinsuojeluviranomaisille, jolla olisi pääsy rekisterin tietoihin. Jos rekisteri tulisi sisältämään salassa pidettäviä tietoja, tietojen luovuttaminen siitä tulisi lähtökohtaisesti rajoittaa koskemaan vain viranomaisia. Yksittäisissä tilanteissa myös yksityisellä henkilöllä voisi kuitenkin olla tarve rekisteristä saataviin tietoihin. Työnantajalle voi olla tärkeää varmistaa uutta työntekijää palkatessaan, ettei eläinten hyvinvoinnista vastaavalla henkilöllä ole voimassa olevaa eläintenpitokieltoa. Samoin eläimen myyjällä voi olla intressi varmistaa, ettei uutta omistajaa ole tuomittu eläintenpitokieltoon. Vastaavasti eläinten sijoitus- tai valmennuspaikkaa valitsevalla eläimen omistajalla saattaisi olla tarvetta saada tieto tällaisen paikan pitäjän mahdollisesta eläintenpitokiellosta. Tiedonsaannista salassa pidettävistä tiedoista on säädettävä lailla. Perustuslakivaliokunnan käytännössä (PeVL 9/2004 vp, 45/2004 vp, 4/2005 vp, 37/2005 vp, 42/2005 vp) on katsottu, että lailla säädettäessä perustuslain 10 §:n henkilötietojen suojan kannalta tietojen saannin tulee olla välttämättömäksi säädettyyn tarkoitukseen. Yksityisen henkilön tarve saada rekisteristä tietoja tulisi ehdotuksen jatkovalmistelussa arvioitavaksi perustuslakivaliokunnan edellä mainitun käytännön valossa.

Rekisterin perustamis- ja käyttökustannukset määräytyisivät sen hallinnonalan maksettavaksi, jonka alaisuuteen rekisteri perustettaisiin. Eläintenpitokieltorekisteri olisi käytännössä varsin pieni rekisteri, koska eläintenpitokieltoja määrätään vuosittain alle 50.

Parhailaan on valmisteilla hallituksen esitys laiksi oikeushallinnon valtakunnallisesta tietojärjestelmästä. Suunnitteilla on, että tuomioistuinten päätökset eläintenpitokielloista ilmoitettaisiin jatkossa joko mainittuun valtakunnalliseen tietojärjestelmään tai Oikeusrekisterikeskukselle toimitettavaksi edelleen Elintarviketurvallisuusvirastolle. Eläintenpitokieltorekisteriä suunniteltaessa tulisi ottaa huomioon myös edellä mainittua tietojärjestelmää koskevat lakiehdotukset.

Nyt käsillä olevaan esitykseen ei edellä mainituista syistä ole sisällytetty lakiehdotuksia eläintenpitokieltorekisteristä, vaan ne ehdotetaan valmisteltaviksi erillisenä uudistuksena. Rekisteriä koskevaa lainsäädäntöä erikseen valmisteltaessa olisi todennäköisesti jo saatavilla tietoja Ruotsin vastaavan rekisterin toimivuudesta käytännössä.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Törkeä eläinsuojelurikos

Perustuslakivaliokunta (PeVM 25/1994 vp, PeVL 23/1997 vp) on asettanut rikosoikeuden käytölle yleisiä rajoitusedellytyksiä. Näitä periaatteita voidaan soveltaen käyttää harkittaessa myös jo ennestään rangaistavalle teolle säädettävän törkeän tekemuodon tarvetta ja sen perusteita. Yleisiä rajoitusperiaatteita ovat rikoksen laissa säättämisen vaatimus, hyväksyttävyystvaatimus eli painava yhteiskunnallinen tarve ja perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävä peruste rangaistavuudelle, perusoikeuksien ydinalueen koskemattomuusvaatimus, suhteellisuusvaatimus, oikeusturvavaatimus ja ihmisoi-
keuksien noudattamisen vaatimus.

Lakivaliokunta (LaVL 9/2004 vp, LaVM 8/2004 vp, LaVM 15/2005 vp, LaVM 2/2006 vp,) on puolestaan korostanut, että rikoslainsäädännölle tulee olla hyväksyttävä peruste,

painava yhteiskunnallinen tarve, sen tulee ottaa huomioon jo olemassa oleva sääntely ja vaihtoehtoiset keinot. Lisäksi kriminalisoinnin tulee olla ennalta ehkäisevä sekä laillisuusperiaatteesta johtuen riittävän täsmällinen ja tarkkarajainen.

Rikoslain kokonaisuudistuksen yhteydessä (Kriminaalipolitiikasta ja rikoslainsäädännöstä, Oikeusministeriön muistio 9.4.1999) on korostettu, että rikosoikeutta tulee käyttää vain tärkeiksi katsottavien intressien suojaamiseksi. Rikoslaki on aina viimeinen keino (ultima ratio) verrattuna muihin yhteiskunnallisiin keinoihin. Rangaistavaksi sääntämisestä saavutettavien etujen tulee myös aina olla haittoja suuremmat.

Eläinsuojelurikoksen törkeän tekemuodon tarvetta tulee siten tarkastella näiden yleisten rikosoikeudelliselle sääntelylle asetettavien vaatimusten valossa.

Rikosoikeudellisten rangaistusten ohella eläinsuojelulain vastaisesta toiminnasta voi aiheutua hallinnollisia seuraamuksia tai muita toimenpiteitä. Lääninhallitus voi eläinsuojelulain 43 §:n nojalla asettaa uhkasakon eläinsuojelulain nojalla annetun kiellon tai määräyksen tehosteeksi tai uhata teettää tekemättä jätetyn toimenpiteen laiminlyöjän kustannuksella. Lääninhallituksella on samat oikeudet myös eläinten kuljetuksesta annetun lain 38 §:n ja koe-eläintoiminnasta annetun lain 37 §:n nojalla. Maataloustuotannossa syyteharkinnan käynnistäminen eläinsuojelurikoksesta tai -rikkomuksesta johtaa eläinten hyvinvoinnin tuen tai maa- ja puutarhatalouden kansallisen tuen keskeyttämiseen samoin kuin eläinsuojelurikoksesta annettu tuomio tukien takaisinperintään. Tukien takaisinperinnän ja keskeyttämisen perusteena on ensisijaisesti taloudellisten tukien väärinkäyttö niitä koskevia ehtoja rikkomalla, ei niinkään eläinsuojelulliset intressit. Hallinnolliset seuraamukset voivat kuitenkin usein olla taloudellisesti merkittäviä ja ankarampia kuin rikosoikeudellinen sakko ja siten rikosten ennalta ehkäisyn kannalta varsin tehokkaita. Hallinnollisten seuraamusten aiheuttama sanktiokumulaatio voi myös lähtökohtaisesti olla peruste toimenpiteistä luopumiselle rikosoikeudellisessa järjestelmässä. Vakavissa tai törkeäksi luokiteltavissa eläinsuojelulain vastaisissa teoissa hallinnolliset seuraamukset eivät kuitenkaan voi korvata tai olla vaihtoehto rikosoikeudellisille rangaistuksille.

Törkeän tekemuodon sääntämistä harkittaessa olisi säännöksen hyväksyttävyyden kannalta keskeistä löytää ne perusteet, joiden käsillä ollessa teko olisi perusteltua arvioida nykyistä perustekomuotoa moitittavammaksi. Eläinsuojelurikoksen suojelukohteena on nykyisiä säännöksiä säädettäessä pidetty eläinten epäasiallisen tai julman kohtelun herättämää ärtymystä ja pahennusta (HE 6/1997 vp). Tätä suojelukohdetta ilmentää myös säännösten sijoittaminen rikoslain yleistä järjestystä vastaan kohdistuvia rikoksia koskevaan lukuun. Toisaalta eläinsuojelurikossäännös saa aineellisen sisältönsä eläinsuojelulaista, jonka tavoitteena on suojella eläimiä huonolta kohtelulta. Eläinsuojelulaki tai siihen liittyvä lainsäädäntö ei tunnusta eläimille oikeuksia, mutta niiden tarkoitus on suojella eläimiä epäasianmukaiselta ja julmalta kohtelulta. Eläinsuojelurikoksen suojelukohde on siten kaksijakoinen, toisaalta yleiseen järjestykseen liittyvä, toisaalta eläinsuojelullinen. Eläinsuojelurikoksen yleiseen järjestyksen ylläpitämiseen liittyvä luonne on kuitenkin nykyisissä rikoslain säännöksissä saanut nykyisen katsantokantaan ja tietämyksen nähden varsin suuren painon eläinsuojelullisten tekijöiden kustannuksella. Eläimen suojeleminen kärsimykseltä voisi olla perusteltua nähdä nykyistä laajemmin suojeltavana oikeushyvänsä ilman suoranaista liittymää yleiseen järjestykseen.

Tätä taustaa vasten eläimelle aiheutettu erityisen suuri kärsimys voisi olla eräs hyväksyttävä peruste arvioida eläinsuojelurikos lainsäädännössä nykyistä moitittavamaksi törkeiden henkeen ja terveyteen kohdistuvien rikosten ja ryöstörikoksen tapaan. Eläinsuojelurikossäännöksen soveltaminen edellyttää jo perustekomuodossaan eläimen julmaa kohtelua tai tarpeettoman kärsimyksen, kivun tai tuskan aiheuttamista. Eläinten kohtelussa on kuitenkin osoitettavissa ja eriteltävissä myös erityistä julmuutta osoittavia, usein mutta ei välttämättä aktiivista toimintaa edellyttäviä tekotapoja. Erityistä julmuutta voi osoittaa esimerkiksi tuotanto- tai lemmikkieläimen lopettaminen tai lopettamisen yrittäminen lainvastaisella tavalla, joka aiheuttaa eläimelle pitkittynyttä, suurta kärsimystä. Säännöksen soveltamisen edellytyksenä tulisi olla tekotavan erityinen julmuus objektiivisesti arvioituna.

Nykyisissä säännöksissä ei myöskään riittävässä määrin tule huomioon otetuksi se, että eläinten hyötykäyttö nykyisessä maataloudessa on laajamittaista taloudellista toimintaa. Suuriin tuotantoyksikköihin, eläinten kuljetuksiin ja teurastamoihin liittyvät eläinsuojelurikokset tulisi nähdä osana taloudellista rikollisuutta. Taloudellisessa toiminnassa eläinsuojelumääräysten järjestelmällinen kiertäminen ja laiminlyönti voi tuottaa merkittävää kilpailuetua muihin markkinoilla toimijoihin nähden. Yhteiskunnallisen tarpeen ja hyväksyttävyyden näkökulmasta törkeäksi rikokseksi voisi siten olla perusteltua säätää laajamittainen, huomattavaa taloudellista hyötyä tavoitteleva eläintensuojelulainsäädännön vastainen toiminta taikka toiminta, jossa kyse on huomattavan suuresta määrästä eläimiä. Törkeän tekemuodon tavoitteena olisi tällöin ehkäistä ja korostaa moitittavuudeltaan taloudelliseen rikollisuuteen verrannollista tai muutoin laajamittaista toimintaa, joka kohdistuu eläimiin tai jonka välineinä eläimet ovat.

Törkeän tekemuodon säätämistä tulisi kuitenkin tarkastella myös säännösten ennalta ehkäisevän vaikutuksen kannalta. Eläinsuojelurikoksia ei yleensä tehdä siten suunnitelmallisesti ja laskelmoiden, että törkeästä teosta säädetyn rangaistuksen ankaruus toimisi pidäkkeenä teon tekemiseen. Lemmikkieläinten hoidon laiminlyönnissä on usein kyse rikoksenteijän yleisen elämänhallinnan menettämisestä, josta kärsii hänen kaikki huollettavansa ja lähipiirinsä. Erityisen julmat yksittäiset teot ovat puolestaan pikaistuksissa taikka mielenterveyden häiriössä tehtyjä, eikä näissä tilanteissa usein pystytä hahmottamaan teon mahdollisia rikosoikeudellisia seurauksia. Myös tuotantoeläimiin kohdistuvissa rikoksissa kyse on yleensä yrittäjän jaksamiseen, työuupumukseen tai mielenterveyden järkkymiseen liittyvistä laiminlyöntitilanteista, joihin rangaistusuhalla ei ole suurta vaikutusta. Törkeän tekemuodon ja sen myötä nykyistä ankaramman rangaistuksen säätämisen ennalta ehkäisevät vaikutukset näissä tilanteissa olisivat siten varsin rajalliset.

Rangaistusuhalla voisi sen sijaan olla jonkin asteista ennalta ehkäisevää vaikutusta suunnitelmallisessa eläinsuojelulain vastaisessa taloudellisessa toiminnassa. Suunnitelmallista taloudellisesta eläinsuojelulain vastaista toimintaa koskevia tapauksia on nykyisin ollut oikeuskäytännössä vain muutamia. Huomattavaa taloudellista hyötyä tuottaneet eläinsuojelurikokset ovat Suomessa hyvin harvinaisia. Ei ole kuitenkaan poissuljettua, että tällaista toimintaa voisi tulevaisuudessa esiintyä esimerkiksi siten, että taloudellista tuotantoa käynnistetään maissa tai siirretään maihin, joissa eläinsuojelulainsäädännön valvonta olisi tehottomampaa kuin Suomessa. Myös eläinten kuljetus Euroopan yhteisön alueella tai kolmansiin maihin on kansainvälistä toimintaa, johon myös suomalainen yrittäjä voi osallistua.

Törkeän tekemuodon säätämiseksi voidaan esittää sekä sitä puoltavia että sitä vastaan puhuvia seikkoja. Vastaan puhuu se, että jo nykyisin säädetty rangaistusasteikko mahdollistaisi tarvittaessa nykyistä ankarampien rangaistusten tuomitsemisen. Ankaramman rangaistusuhun säätämiseksi on myös varsin rajoitetusti ennalta ehkäisevää vaikutusta eläinsuojelurikosten tekemiseen, etenkin jos kiinnijäämisriski on vähäinen. Eräiden erityisen törkeiden tekojen nykyistä selvempään eriyttämiseen lainsäädännössä niiden moitittavuuden korostamiseksi on kuitenkin yhteiskunnallista tarvetta. Törkeän tekemuodon säätäminen olisi keino ohjata oikeuskäytäntöä arvioimaan tällaisia tekoja nykyistä moitittavimmiksi ja mittaamaan teoista niiden moitittavuuteen nähden oikeasuhteinen rangaistus.

Esityksessä ehdotetaan näistä syistä, että rikoslain 17 lukuun säädetään törkeää eläinsuojelurikosta koskeva uusi 14 a §. Uuden pykälän mukaan jos eläinsuojelurikos tehdään erityisen raa'alla tai julmalla tavalla, tai rikoksen kohteena olisi huomattavan suuri määrä eläimiä taikka rikoksella tavoiteltaisiin huomattavaa taloudellista hyötyä, teko voitaisiin arvioida törkeäksi. Lisäksi edellytettäisiin rikoslain kokonaisuudistuksessa omaksuttuun vakiintuneeseen tapaan, että eläinsuojelurikos olisi myös kokonaisuutena arvostellen törkeä.

Eläinsuojelurikoksen perustekomuodosta on säädetty rangaistukseksi sakkoa tai kaksi vuotta vankeutta. Rikoslain kokonaisuudistuksessa omaksuttujen rangaistusasteikkojen porrastuksen perusteella törkeän tekemuodon rangaistusasteikko on tällaisissa tapauksissa vakiintuneesti vähintään neljä kuukautta ja enintään neljä vuotta vankeutta. Rikoslainsäädännössä on myös törkeitä tekemuotoja, joista on säädetty kolme vuotta vankeutta (esim. RL 38:4 törkeä viestintäsalaisuuden loukkaus) tai kaksi vuotta vankeutta (RL 38:8 a törkeä tietomurto, 24:2 törkeä kotirauhan rikkominen), eikä säädetty vähimmäisrangaistusta lainkaan. Näissä tapauksissa jo perustekomuodosta on kuitenkin säädetty eläinsuojelurikoksen perustekomuotoa lievempi rangaistus, yleensä vuosi tai kuusi kuukautta vankeutta. Eläinsuojelurikoksen enimmäisrangaistus kaksi vuotta vankeutta on sama kuin pahoinpitelyssä. Törkeästä pahoinpitelystä on sen sijaan säädetty rangaistukseksi vähintään yksi vuosi ja enintään kymmenen vuotta vankeutta. Törkeän eläinsuojelurikoksen rangaistusasteikko tulisi suhteuttaa tähän. Törkeän eläinsuojelurikoksen rangaistusasteikoksi ehdotetaan siten vakiintuneeseen tapaan vähintään neljä kuukautta ja enintään neljä vuotta vankeutta.

Törkeästä eläinsuojelurikoksesta voitaisiin tuomita edelleen vankeusrangaistus ehdollisena silloin, kun tuomittava vankeusrangaistus olisi enintään kaksi vuotta vankeutta.

Lievä eläinsuojelurikos

Esityksessä ehdotetaan, että lievää eläinsuojelurikosta koskevaa rikoslain 17 luvun 15 §:ää täsmennettäisiin eläimelle aiheutetun kärsimyksen, kivun tai tuskan laadun osalta. Säännöksessä säädettäisiin, että aiheutetun kärsimyksen, kivun tai tuskan tulee olla vähäistä. Säännös edellyttäisi lisäksi nykyiseen tapaan myös vähäisyyden kokonaisarviota. Säännöksen kirjoitustapa vastaisi siten eräiden muiden rikoslainsäädännössä rangaistavaksi säädettyjen lievien tekojen rikostunnusmerkistöjä (RL 21:7 lievä pahoinpitely, 48:3 ympäristörikkomus). Säännöksen täsmennyksenä on selkeyttää sen ja eläinsuojelurikoksen perustekomuodon soveltamisalaa ja siten yhdenmukaistaa niiden soveltamista oikeuskäytännössä.

Eläintenpitokielto

Esityksessä ehdotetaan eläintenpitokieltoa koskevia rikoslain 17 luvun 23 §:n säännöksiä muutettaviksi. Eläintenpitokieltoon määrätty voi nykyisin omistaa eläimiä, kunhan hän ei pidä niitä eikä käytännössä huolehti niiden hyvinvoinnista. Nykyistä sääntelyä voidaan nykytilan arviointia koskevassa jaksossa selostetulla tavalla pitää ongelmallisena, koska eläintenpitokieltoon tuomitulta on kielletty tuomioistuimen päätöksellä muun muassa eläimen hyvinvoinnista vastaaminen, mutta samaan aikaan tuomitun siviilioikeudellista määräysvaltaa omistamaansa eläimeen ei ole rajoitettu. Nykyinen lainsäädäntö mahdollistaa eläintenpitokieltoon määrätyn omistajan määräysvallan käytön eläimeen nähden tavoilla, joita ei voida kaikilta osin pitää hyväksyttävänä. Myös eläintenpitokiellon valvonta muodostuu käytännössä hyvin vaikeaksi.

Nykytilanteen selkeyttämiseksi ja eläintenpitokiellon valvonnan tehostamiseksi esityksessä ehdotetaan eläintenpitokiellon ulottamista koskemaan eläintenpitokiellossa tarkoitettujen eläinten omistamista kiellon voimassa olon aikana. Tuomioistuimien voisi kuitenkin erityisistä syistä määrätä, että tuomittu saa edelleen omistaa kokonaan tai osaksi eläimiä, jotka eivät ole rikoksen kohteena ja jotka ovat hänen omistuksessaan päätöstä tehtäessä, jos niiden määrittäminen päätöksessä on mahdollista. Jos omistamisen kieltäminen johtaisi siten kohtuuttomaan lopputulokseen, tuomioistuimelle olisi mahdollisuus sallia edelleen tiettyjen eläinten omistaminen, kunhan kieltoon määrätty ei vastaisi niiden päivittäisestä hyvinvoinnista.

Ehdotettu poikkeusmahdollisuus mahdollistaisi sen, että kieltoon määrätty voisi edelleen omistaa esimerkiksi ulkomaille sijoitetun arvokkaan ravihevosen tai osuuden siitä taikka karjastaan siitosarvoltaan arvokkaita yksilöitä esimerkiksi tulevaa sukupolvenvaihdosta varten. Poikkeusmahdollisuus olisi kuitenkin rajoitettu koskemaan vain eläimiä, jotka eivät ole olleet rikoksen kohteena ja joita kieltoon määrätty kieltoa annettaessa omistaa. Tuomioistuimien ei voisi siten sallia uusien eläinten omistuksen hankkimista kiellon aikana. Käytännön syistä myös edellytettäisiin, että kiellon ulkopuolelle jätettävä eläin voidaan määrittellä päätöksessä.

Eläimen omistajana on mahdollista olla myös yhtiö tai yhtymä, jonka osakas eläintenpitokieltoon määrätty on. Eläinten omistussuhteet määräytyvät näissä tilanteissa yhtiöoikeudellisten tai muiden erityislakien säännösten pohjalta. Yhtiöllä tai yhtymällä saattaa olla myös muita toimintoja, jotka eivät liity eläintenpitoon, esimerkiksi viljanviljelyä, joten osakkuudesta luopuminen eläintenpitokiellon vuoksi voisi olla kohtuutonta. Näissä tilanteissa riittävää on, ettei osakkaana oleva eläintenpitokieltoon määrätty käytännössä pidä, hoida tai muutoin vastaa yhtiön omistamien eläinten hyvinvoinnista.

Törkeästä eläinsuojelurikoksesta tuomitulle määrättävästä eläintenpitokiellosta on harkittavana ollut kolme vaihtoehtoista sääntelytapaa. Yhtenä vaihtoehtona on, että eläintenpitokiellon määrääminen jätetään törkeän eläinsuojelurikokseen liittyvänä turvaamistoimenpiteenä tuomioistuimen harkintaan aivan kuten teon perustekomuodon osalta nykyisin. Lakivaliokunta ei ole pitänyt aiheellisena säätää kiellon automaattista määräämistä henkilölle, joka tuomitaan eläinsuojelurikoksesta tai lievistä eläinsuojelurikoksesta, vaan halusi säilyttää tuomioistuimella harkintavaltaa asiassa. Se on kuitenkin katsonut, että eläintenpitokiellon tulisi olla pääsääntö niissä tapauksissa, joissa henkilön näytetään syyllistyneen eläinsuojelurikokseen (LaVM 3/1998 vp).

Lakivaliokunnan kantaa voidaan siten tulkita myös niin, että eläinsuojelurikosta törkeämmissä tapauksissa eläintenpitokiellon säännönmukainen määrääminen olisi perusteltua. Eläinten turvaamisen kannalta kaikkein vakavimpaan eli törkeään eläinsuojelurikokseen syyllistymisen voidaan katsoa osoittavan tekijän sellaista sopimattomuutta pitää, omistaa eläimiä taikka muutoin vastata niiden hyvinvoinnista, että kiellon säätämiseen pakolliseksi olisi perusteita. Tässä mallissa tuomioistuimen olisi tuomitessaan rikosentekijän törkeästä eläinsuojelurikoksesta samalla aina tuomittava hänet eläintenpitokieltoon.

Näiden kahden sääntelyvaihtoehdon lisäksi on mahdollista säätää eläintenpitokiellon määrääminen pakolliseksi törkeään eläinsuojelurikoksesta tuomitulle, mutta säätää tuomioistuimelle jossain tilanteissa mahdollisuus poiketa pääsäännöstä. Kiellon pakollisuus voisi käytännössä johtaa yksittäistapauksissa kohtuuttomaan tai epätarkoituksenmukaiseen lopputulokseen. Tässä mallissa tuomioistuimelle jätettäisiin siten edelleen harkintavaltaa lakivaliokunnan edellyttämällä tavalla. Erona täysin harkinnanvaraiseen malliin nähden tässä mallissa olisi se, että kiellon määrääminen olisi selkeä pääsääntö ja kiellon määräämättä jättäminen poikkeuksellista.

Esityksessä on päädytty jälkimmäiseen malliin, jonka mukaan tuomioistuimen olisi määrättävä törkeästä eläinsuojelurikoksesta tuomittu samalla eläintenpitokieltoon. Tuomioistuin voisi kuitenkin tilanteissa, joissa siihen olisi erityisiä perusteita, jättää kiellon määräämättä. Koska eläintenpitokielto on eläinten suojelemiseksi määrättävä turvaamistoimenpide, kiellon määräämättä jättämisen perustana olevien erityisten perusteiden tulisi liittyä tilanteisiin, joissa kieltoa ei ole eläinten suojelemiseksi tarpeen määrätä. Kiellon tarpeellisuutta tulisi arvioida sekä rikoksen kohteena olleiden eläinten turvaamisen että uusien rikosten ennalta ehkäisyn kannalta.

Esityksessä ehdotetaan, että pysyvän eläintenpitokiellon tuomitsemisen perusteista säädettäisiin rikoslain 17 luvun 23 §:ssä. Perusteiden kirjaaminen lakiin on tärkeää laillisuusperiaatteen, suhteellisuusperiaatteen ja vastaajan oikeusturvan kannalta.

Pysyvä eläintenpitokielto on nykyisin mahdollista määrätä eläinsuojelurikoksen vakavuudesta riippumatta ja siten lähtökohtaisesti myös esimerkiksi sakkoseuraamuksisesta eläinsuojelurikkomuksesta tuomitulle. Rikkomukseen syyllistyminen tekona voi kuitenkin vain poikkeuksellisesti osoittaa tuomitun olevan pysyvästi kykenemätön vastaamaan eläinten hyvinvoinnista. Pysyvän kiellon ankaruus huomioon ottaen kiellon tuomitsemisen mahdollisuus tulisi siten rajata koskemaan vain vakavia eläinsuojelurikoksia. Poikkeuksen muodostavat tilanteet, joissa rikosentekijän henkilökohtaiset ominaisuudet kuten terveydentila tai korkeaan ikään liittyvä vanhuudenheikkous olisivat perusteena pysyväksi arvioidulle kyvyttömyydelle tai soveltumattomuudelle huolehtia eläimistä.

Pysyvän kiellon määrääminen olisi esityksen mukaan edelleen tuomioistuimen harkinnassa, mutta se olisi mahdollista määrätä vain laissa säädetyissä tapauksissa. Pysyvään eläintenpitokieltoon voitaisiin lakiehdotuksen mukaan määrätä törkeästä eläinsuojelurikoksesta tuomittu tai henkilö, joka olisi aikaisemmalla lainvoimaisella tuomiolla määrätty eläintenpitokieltorekisteristä ilmenevään määräaikaan eläintenpitokieltoon, taikka henkilö, joka olisi heikko terveydentilaltaan tai vanhuuden heikentämä. Kaikissa tapauksissa lisäksi edellytettäisiin, että tuomittu arvioidaan pysyvästi kykenemättömäksi tai soveltumattomaksi omistamaan, pitämään tai hoitamaan eläimiä taikka muuten vastaamaan niiden hyvinvoinnista.

Eläintenpitokielto tuomitaan nykyisin tuomioistuimessa viran puolesta ilman, että syyttäjän on täytynyt sitä vaatia. Vastaajan oikeusturva ja asian perusteellinen selvittäminen kuitenkin edellyttäisivät, että vaatimus eläintenpitokieltoon tuomitsemisesta tulisi esiin oikeusprosessin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Tällöin vastaajalla on tilaisuus lausua siitä ja muutoinkin puolustautua vaatimusta vastaan eikä eläintenpitokieltoon tuomitseminen tule hänelle yllätyksenä. Jos eläintenpitokielto määrättäisiin syyttäjän vaatimuksesta, vaatimus olisi esitettävä jo haastehakemuksessa ja tulisi siten jo tuolloin vastaajan tietoon. Syyttäjän olisi vaadittava kieltoa silloin, kun hän arvioisi laissa säädettyjen edellytysten todennäköisesti täyttyvän. Syyttäjän esittämä vaatimus myös varmistaa sen, että tuomioistuin ottaa kiellon määräämiseen tuomiossaan kantaa.

Menettämisseuraamus

Eläintenpitokiellon johdosta määrättävää menettämisseuraamusta koskevat säännökset on nykyisin sijoitettu rikoslain 17 luvun seuraamuksia koskevaan 23 §:ään. Eläintenpitokiellon rikkomisen johdosta määrättävästä menettämisseuraamuksesta säädetään eläinsuojelulain 57 §:n 2 momentissa. Näistä asioista ehdotetaan jatkossa säädettäväksi rikoslain 17 luvun uudessa 23 a §:ssä, joka koskee eläinsuojelurikokseen liittyvää menettämisseuraamusta.

Esityksessä ehdotetaan vastaajan oikeusturvan ja asian perusteellisen selvittämisen vuoksi, että eläinsuojelurikokseen liittyvä menettämisseuraamus määrättäisiin aina tuomioistuimessa syyttäjän vaatimuksesta. Eläintenpitokieltoon liittyvän menettämisseuraamuksen määrääminen rikoslain 17 luvun säännösten mukaisesti viran puolesta on nykyisin lainsäädännössä ainoa laatuaan ja poikkeuksellinen ratkaisu. Lainsäädäntöä on sen soveltamisen helpottamiseksi perustelua yhdenmukaistaa tässä suhteessa. Ratkaisulle, että eläimeen kohdistuva menettämisseuraamus määrättäisiin kaikissa tapauksissa syyttäjän vaatimuksesta, voidaan myös vastaajan oikeusturvan näkökulmasta esittää samat perustelut, jotka edellä on esitetty eläintenpitokiellon määräämisestä syyttäjän vaatimuksesta.

Pykälässä säädettäisiin, että valtiolle olisi tuomittava eläintenpitokiellossa tarkoitetut eläimet, joita päätöstä annettaessa pitää tai jotka omistaa eläintenpitokieltoon määrättävä. Säännös vastaisi muutoin nykyistä sääntelyä, mutta menettämisseuraamuksen kohteena olisivat jatkossa myös kieltoon määrätyn omistamat eläimet, koska edellä esityksessä eläintenpitokielto laajennettaisiin koskemaan eläinten omistamista.

Pykälässä säädettäisiin myös eläintenpitokiellon rikkomisen kohteena olevien eläinten menettämisestä valtiolle. Tästä säädetään nykyisin eläinsuojelulain 57 §:n 2 momentissa viittaamalla rikoslain 10 luvun yleisiin menettämisseuraamussäännöksiin. Esityksessä lähtökohtana on, että eläinsuojelurikoksen tai -rikkomuksen johdosta määrättävät menettämisseuraamukset yhdenmukaistettaisiin ja niistä säädettäisiin yksinomaan rikoslain 17 luvussa. Eläintenpitokiellon rikkomisen johdosta määrättävään menettämisseuraamukseen on nykyisin kuitenkin mahdollista soveltaa toissijaisesti arvon menettämistä koskevia säännöksiä. Tämä mahdollisuus ehdotetaan säilytettäväksi myös jatkossa, vaikka arvon menettäminen ei ole mahdollista muissa eläinsuojelurikokseen liittyvissä menettämisseuraamuksissa. Pykälässä säädettäisiin siten, että toissijaisesti eläintenpitokiellon rikkomisen kohteena olleiden eläinten asemasta olisi tuomittava menetetyksi niiden arvo siltä, joka on syylistynyt eläintenpitokiellon rikkomiseen. Tilanteissa, joissa

arvon menettäminen johtaisi kohtuuttomaan lopputulokseen, olisi mahdollista soveltaa rikoslain 10 luvun 10 §:ssä säädettyjä kohtuullistamissäännöksiä.

Oikeustilaa ehdotetaan selvennettäväksi säätämällä, että menettämisseuraamus tuomitaan siitä riippumatta, kenen omaisuutta menetetyksi tuomittavat eläimet ovat. Menettäväksi tuomittaisiin siten sekä tuomitun omistamat että ulkopuolisen kokonaan tai osaksi omistamat eläimet, joita tuomittu päätöstä annettaessa pitää. Näin on nimenomaisesti säädetty jo nykyisin eläintenpitokiellon rikkomisen johdosta määrättävän menettämisseuraamuksen osalta. Käytännössä ulkopuolinen omistaja usein hakee jo oikeudenkäynnin kuluessa pois omistamansa eläimet, etenkin jos syytettyä epäillään vakavasta eläinsuojelurikoksesta. Ulkopuoliselle omistajalle on kuitenkin kohtuullista edelleen varata tilaisuus noutaa eläimet itselleen ennen menettämisseuraamuksen täytäntöönpanoa.

Esityksessä ehdotetaan myös, että tuomioistuimien voisi varata tuomitulle mahdollisuuden itse myydä tai muutoin luovuttaa omistusoikeuden menetetyksi tuomittuihin omistamiinsa eläimiin ennen kuin menettämisseuraamus pannaan täytäntöön. Säännös on tarkoitettu poikkeukselliseksi ja sovellettavaksi tilanteisiin, joissa eläintenpitokieltoon liittyvän menettämisseuraamuksen täytäntöönpano muualla tavoin voisi muodostua kohtuuttomaksi ja esimerkiksi vaarantaa muuhun kuin eläintenpitoon liittyvän maataloustoiminnan jatkamisen tilalla. Eläinten myyminen tai luovuttaminen tapahtuisi tuomitun toimesta ja lukuun.

Edellä mainituissa tapauksissa tuomioistuimen olisi asetettava määräaika, jonka kuluessa eläimet olisi luovutettava taikka ulkopuolisen omistajan olisi ne noudettava. Jos eläimet noudetaan tai luovutetaan tuomion mukaisesti, menettämisseuraamus raukeaisi.

Esityksessä ehdotetaan nykytilan arviointia koskevassa jaksossa mainittujen epäkohtien korjaamiseksi, että eläimeen kohdistuva menettämisseuraamusta koskeva tuomio voitaisiin panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta. Jos tuomioistuimien on varannut eläinten omistajalle tilaisuuden eläinten luovuttamiseen tai ulkopuoliselle tilaisuuden niiden noutamiseen, tai jos täytäntöönpano lykkäämisen on muuten erityisen painavia syitä, tuomioistuimen olisi määrättävä, ettei menettämisseuraamusta panna täytäntöön ennen määräajan päättymistä tai ennen kuin asiasta toisin määrätään tai menettämisseuraamus olisi muutoin pantavissa täytäntöön.

Täytäntöönpanolain 43 §:ssä mainittua eläinten arviointia tapauksissa, joissa lainvoimaan vailla oleva menettämisseuraamus pannaan täytäntöön, ei käytännössä kovin usein tehdä. Tästä voi aiheutua vaikeuksia, jos tuomiota muutetaan hovioikeudessa ja valtio (oikeusrekisterikeskus) tulee korvausvelvolliseksi. Poliisien koulutuksessa ja ohjeistuksessa olisi siten syytä korostaa tällaisen arvioinnin tärkeyttä ennen kuin ryhdytään lainvoimaa vailla olevan tuomion täytäntöönpanotoimiin.

4 Esityksen vaikutukset

Törkeän eläinsuojelurikoksen säätämisellä ankaroitettaisiin säännöksessä mainittujen edellytysten käsillä ollessa tehtyjen, nykyisin eläinsuojelurikoksen perustekomuodon mukaisesti rangaistavien tekojen rangaistuksia. Esityksellä eläintenpitokiellon laajentamisesta koskemaan eläimen omistamista tehostettaisiin eläintenpitokiellon valvontaa. Menettämisseuraamuksen täytäntöönpanon salliminen ennen sen lainvoimaiseksi tuloa

tehostaisi puolestaan merkittävästi menettämisseuraamuksen täytäntöönpanoa. Esitys kokonaisuudessaan edistäisi siten eläinten hyvinvointia ja asianmukaista kohtelua.

Törkeää eläinsuojelurikosta sovellettaisiin todennäköisesti harvoin tapauksiin. Sen säätämällä ei siten olisi vaikutusta vankilukuun, koska ehdotonta vankeutta tuomittaisiin todennäköisesti korkeintaan muutama tapaus vuosittain.

Eläintenpitokieltorekisterin perustamisen kustannuksiksi voidaan arvioida noin 30 000 euroa edellyttäen, että rekisteri perustettaisiin osaksi oikeushallinnon rekisteritietojärjestelmää. Alustavan arvion pohjana on käytetty liiketoimintakieltorekisterin perustamiskustannuksia ja siinä ei ole otettu huomioon mainitun rekisterin perustamisajankohdan jälkeen tapahtunutta kustannusten nousua. Rekisterin perustamisen ja käyttämisen kustannukset ja niiden jakautuminen eri toimialoille tulisivat tarkemmin arvioitaviksi mahdollista rekisteriä koskevassa erillisvalmistelussa.

5 Asian valmistelu

Oikeusministeriö asetti 25.3.2008 työryhmän, jonka tehtävänä oli selvittää eläinsuojelua koskevien rangaistussäännösten, eläintenpitokiellon sekä eläinten huostaanoton ja takavarikon tehostamista. Työryhmään jäseniksi kutsuttiin maa- ja metsätalousministeriön, sisäasiainministeriön, Elintarviketurvallisuusviraston (Evira), Oikeusrekisterikeskuksen ja SEY Suomen Eläinsuojeluyhdistysten liitto ry:n edustajat. Työryhmän pysyvinä asiantuntijoina olivat oikeusministeriön ja Suomen Eläinlääkäriliiton edustajat. Työryhmä luovutti mietintönsä huhtikuussa 2009.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Rikoslaki

17 luku. Rikoksista yleistä järjestystä vastaan

14 a § Törkeä eläinsuojelurikos

Lukuun ehdotetaan lisättäväksi uusi 14 a § törkeästä eläinsuojelurikoksesta. Pykälässä lueteltaisiin törkeää tekemuotoa koskevan säännöksen soveltamisen perusteet, joiden luettelo olisi rikoslain kokonaisuudistuksessa omaksutun tavan mukaan tyhjentävä. Tunnusmerkistössä käytettäisiin rikoslain kokonaisuudistuksessa omaksuttua törkeiden rikosten tavanmukaista kokonaisharkintalauseketta. Säännöksen soveltaminen edellyttäisi siten sitä, että yksittäisen perusteen lisäksi teko olisi lisäksi kokonaisuudessaan arvioituna törkeä.

Törkeästä eläinsuojelurikoksesta tuomittaisiin ensimmäisen kohdan mukaan, jos rikos tehdään erityisen raa'alla tai julmalla tavalla, ja jos tekoa myös kokonaisuutena voitaisiin pitää törkeänä. Samaa perustetta on käytetty henkeen ja terveyteen kohdistuvissa rikoksissa rikoslain 21 luvussa (murha, törkeä pahoinpitely). Raakuudella ja julmuudella on vivahde-ero ja siksi ne molemmat on mainittu sekä edellä mainituissa että nyt ehdotettavassa säännöksessä. Esimerkiksi päähän potkiminen voitaisiin yleensä katsoa tekotapana raa'aksi, mutta puolustuskyvyttömään kohdistuva pahoinpitely julmaksi (HE 94/1993 vp, 96/II).

Eläinsuojelurikos edellyttää jo perusmuodossaan julmuutta, joten törkeän tekemuodon soveltaminen edellyttäisi ehdotuksen mukaan erityistä julmuutta tai raakuutta. Vain eläinsuojelurikos, joka on eläinsuojelurikoksen perustunnusmerkistöä selvästi julmempi tai raa'empi, voidaan arvioida törkeäksi. Erityisen julmana tai raakana tekona voitaisiin pitää esimerkiksi tuleen sytyttämistä, toistuvaa kiduttamista taikka epäonnistuneita lopettamisyrityksiä lain vastaisella tavalla siten, että eläimelle aiheutetaan pitkittynyttä ja suurta kärsimystä. Tarpeettoman tuskan tai kärsimyksen aiheuttamista erityisen julmalla tai raa'alla tavalla voi osoittaa myös eläinten tai eläinlajien väliset järjestetyt tappelut (esimerkiksi koira- tai kukkotappelut).

Törkeästä eläinsuojelurikoksesta tuomittaisiin pykälän toisen kohdan mukaan, jos eläinsuojelurikoksessa rikoksen kohteena olisi huomattavan suuri määrä eläimiä, ja jos eläinsuojelurikos myös kokonaisuutena arvostellen olisi törkeä. Rikoksen kohteen suuri määrä on törkeän tekemuodon soveltamisen perusteena eräissä muissakin rikostunnusmerkistöissä kuten törkeässä huumausainerikoksessa ja törkeässä rahanväärennyksessä. Suuri määrä on osoitus toiminnan laajamittaisuudesta. Eläinten huomattavan suuri määrä tulisi arvioida eläinlajeittain. Siipikarjan osalta suuri määrä olisi siten arvioitava erilailla kuin esimerkiksi lehmien tai seura- ja harrastuseläinten kohdalla. Tuotantoeläimiä on yleensä omistajallaan suurempi määrä kuin seura- ja harrastuseläimiä. Tuotantoeläimiin kohdistuvaa eläinsuojelurikosta ei kuitenkaan automaattisesti tulisi arvioida törkeäksi vain eläinten määrän perusteella. Säännöksen soveltaminen edellyttäisi näisäkin tilanteissa, että eläimiä on huomattavan suuri määrä ja että teko on myös kokonaisuutena arvioiden törkeä.

Pykälän kolmanneksi soveltamisperusteeksi ehdotetaan sitä, että eläinsuojelurikoksella tavoiteltaisiin huomattavaa taloudellista hyötyä. Myös tätä perustetta on käytetty useassa taloudelliseen toimintaan liittyvässä rikoslain törkeää tekemuotoa koskevassa säännöksessä (törkeä kavallus, törkeä veropetos). Eläimiin kohdistuva tuotannollinen tai muu kaupallinen toiminta tähtää yleensä taloudelliseen voittoon. Jotta teko voidaan arvioida törkeäksi, edellytettäisiin, että toiminnassa on eläinsuojelulainsäädäntöä kiertämällä tavoiteltu huomattavaa taloudellista hyötyä. Lisäksi teko tulisi arvioida myös kokonaisuudessaan törkeäksi.

Törkeä eläinsuojelurikos olisi eläinsuojelurikoksen tapaan rangaistava tahallisena tai törkeästä huolimattomuudesta tehtynä. Teolla tarkoitetaan sekä aktiivista toimintaa että laiminlyöntiä. Siten myös eläimen jättäminen hoidotta kuolemaan nälkään tai uppoamaan lietteeseen pitkän ajan kuluessa voi täyttää törkeän eläinsuojelurikoksen tunnusmerkistön.

Rangaistukseksi ehdotetaan yleisperusteluissa mainituilla perusteilla vähintään neljä kuukautta ja enintään neljä vuotta vankeutta.

15 § Lievä eläinsuojelurikos

Pykälässä säädetään nykyisin, että jos eläinsuojelurikos, ottaen huomioon aiheutetun kärsimyksen, kivun tai tuskan laatu tai muu rikokseen liittyvät seikat, on kokonaisuutena vähäinen, rikoksentekijä on tuomittava lievästä eläinsuojelurikoksesta sakkoon. Säännöstä ehdotetaan muutettavaksi niin, että siinä edellytettäisiin, että eläimelle aiheutetun kärsimyksen, kivun tai tuskan tulee olla vähäistä. Säännös edellyttäisi lisäksi nykyiseen tapaan, että tekoa myös muutoin kokonaisuutena arvioiden voidaan pitää vähäisenä.

Eläimen tappaminen laittomalla tavalla ei välttämättä aiheuta eläimelle kärsimystä, jos kuolema seuraa nopeasti. Eläimen kuolemaan johtaneessa rikoksessa lähtökohtana voidaan kuitenkin pitää sitä, ettei tekoa yleensä voitaisi arvioida vähäiseksi. Kärsimystä ei yleensä myöskään voitaisi pitää vähäisenä, jos eläin on rikoksen johdosta huonokuntoisena ja lisäkäsimmästen välttämiseksi jouduttu eläinsuojelullisista syistä lopettamaan.

23 § Eläintenpitokielto

Pykälässä säädetään nykyisin eläintenpitokiellosta sekä eläintenpitokiellon tai uhkapelin johdosta määrättävästä menettämisseuraamuksesta. Pykälä ehdotetaan muutettavaksi niin, että se koskisi vain eläintenpitokiellon tuomitsemista. Pykälän otsikko Seuraamuksia koskevia säännöksiä ehdotetaan tämän vuoksi muutettavaksi muotoon Eläintenpitokielto.

Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi nykyiseen tapaan eläintenpitokiellon tuomitsemisen edellytyksistä.

Törkeästä eläinsuojelurikoksesta tuomittu olisi ehdotuksen mukaan tuomittava eläintenpitokieltoon. Tuomioistuin voisi kuitenkin jättää kiellon määräämättä, jos siihen olisi erityisiä perusteita. Kiellon määrääminen olisi siten pääsääntö ja kiellon määräämättä jättäminen poikkeus, joka tulisi erikseen perustella. Erityisten perusteiden tulisi liittyä eläintenpitokiellon määräämisen tarkoitukseen eli tilanteen arviointiin eläinten hyvin-

voinnin turvaamisen kannalta. Kiellon tarpeellisuutta tulisi arvioida sekä rikoksen kohteena olleiden eläinten turvaamisessa että uusien rikosten ennalta ehkäisyn kannalta.

Rikoksen kohteena olevia eläimiä ei voida tuomita valtiolle menetetyiksi, ellei tuomitua määrätä samalla eläintenpitokieltoon. Törkeässä eläinsuojelurikossäännöksessä tarkoitettut teot ovat laadultaan erittäin törkeitä ja osoittavat tekijässään yleensä vakavaa piittaamattomuutta eläimen hyvinvoinnista. Rikoksen kohteena olleiden eläinten jättämiseen törkeästä eläinsuojelurikoksesta tuomitun omistukseen ja hoitoon tuomion jälkeen ei siten yleensä ole hyväksyttäviä syitä.

Kiellon määräämisen tarvetta tulisi harkita myös törkeästä eläinsuojelurikoksesta tuomitun tulevan toiminnan kannalta. Kieltoa harkitessaan tuomioistuimen tulisi arvioida rikoksen uusimisen riskiä sekä rikoksen kohteena olleiden eläinten että tuomitun mahdollisesti hankkimien uusien eläinten osalta. Tässä valossa esimerkiksi yhtiön puolesta toiminutta törkeään eläinsuojelurikokseen syyllistynyttä toimitusjohtajaa, joka rikoksen johdosta on menettänyt asemansa tuotantoeläimiin keskittyvässä yhtiössä, ei olisi mahdollisesti kaikissa tapauksissa tarpeen määrätä eläintenpitokieltoon. Toisaalta jos olisi vaarana, että kyseinen tuomittu tuomion jälkeen jatkaisi eläimiin kohdistuvaa taloudellista toimintaa, eläinlajikohtainen eläintenpitokielto saattaisi olla perusteltu. Tilanteet, joissa kiellon määrääminen uusien rikosten ennalta ehkäisemiseksi törkeään eläinsuojelurikoksen syyllistyneelle ei olisi edes rajoitettuna tarpeen, olisivat siten käytännössä harvinaisia ja poikkeuksellisia.

Momentissa säädettäisiin lisäksi, että joka tuomitaan eläinsuojelurikoksesta tai lievästi eläinsuojelurikoksesta, voidaan samalla tuomita eläintenpitokieltoon. Eläintenpitokielto voidaan määrätä myös henkilölle, joka tuomitaan eläinsuojelulain 54 §:n 1 momentin nojalla eläinsuojelurikkomuksesta tai eläinten kuljetuksesta annetun lain 39 §:n nojalla eläinkuljetusrikkomuksesta ja jota voidaan pitää soveltumattomana tai kykenemättömänä huolehtimaan eläinten hyvinvoinnista. Eläintenpitokiellon määräämisen perusteisiin ei näissä tilanteissa ehdoteta muutoksia nykytilaan nähden.

Pykälän 2 momentin mukaan kielto voitaisiin antaa nykyiseen tapaan määrääjäksi tai pysyvästi. Momenttiin ehdotetaan kuitenkin yleisperusteluissa mainituista syistä kirjattavaksi perusteet, joiden käsillä ollessa kielto voidaan antaa pysyvästi. Laissa säädettävät perusteet olisivat tyhjentäviä eli pysyvän kiellon määrääminen olisi mahdollista vain laissa mainituissa tilanteissa siinä mainittujen edellytysten täytyessä.

Pysyvään eläintenpitokieltoon voitaisiin ensinnäkin tuomita henkilö, joka syyllistyy törkeään eläinsuojelurikokseen ja jota on pidettävä pysyvästi kykenemättömänä tai soveltumattomana omistamaan, pitämään tai hoitamaan eläimiä taikka muuten vastaamaan niiden hyvinvoinnista. Törkeä eläinsuojelurikos osoittaa usein tekijässään jo lähtökohdaisesti vakavaa piittaamattomuutta eläinten hyvinvoinnista. Törkeään eläinsuojelurikokseen voi kuitenkin syyllistyä esimerkiksi hyvin nuorena. Pysyvän eli koko loppuiän kestävän eläintenpitokiellon määrääminen tulisi siksi ehdotuksen mukaan kyseeseen vain, jos tuomitua olisi pidettävä pysyvästi kykenemättömänä tai soveltumattomana eläintenpitoon tai eläinten omistamiseen. Arvioinnissa voitaisiin ottaa huomioon tuomitavana olevan teon laatu, aikaisempi toiminta taikka tuomitun henkilökohtaisista ominaisuuksista eläintenpidon kannalta merkityksellinen muu selvitys. Kohdassa puhutaan tuomitun sijasta törkeään eläinsuojelurikokseen syyllistyneestä, jotta myös rikoslain 3

luvun 4 §:n 2 momentin nojalla syyntakeettomana rangaistukseen tuomitsematta jätettyyn voitaisiin soveltaa mainittua perustetta.

Toisena perusteena pysyvän eläintenpitokiellon määräämiseen olisi se, että henkilö olisi jo aiemmin lainvoimaisesti tuomittu määräaikaiseen eläintenpitokieltoon. Jos aikaisemman määräaikaisen kiellon päättymisestä olisi kulunut jo huomattavan pitkä aika, sen huomioon ottaminen uuden kiellon pysyvyyttä harkittaessa ei kaikissa tapauksissa olisi kohtuullista. Tuomioistuimen olisi mahdollista ottaa tämä harkinnassaan huomioon. Esityksessä on nykytilan arviointia koskevassa jaksossa ehdotettu myös eläintenpitokielto rekisterin perustamista ja sitä koskevan lainsäädännön valmistelua erillisenä uudistuksena. Mikäli rekisteri perustettaisiin, aikaisemmista voimassa olevista määräaikaisista eläintenpitokielloista saataisiin tieto uuden rikoksen oikeuskäsittelyyn mainitusta rekisteristä. Tietoja olisi mahdollista säilyttää uudessa rekisterissä liiketoimintakiellon tapaan tietyn ajan, esimerkiksi viisi vuotta, myös määräaikaisen eläintenpitokiellon päättymisen jälkeen. Uuden kiellon pysyvyyttä harkittaessa aikaisemmat määräaikaiset kiellot voisivat siten tulla otettavaksi huomioon sen ajan, jolloin tietoja voimassa olevista sekä päättyneistä kielloista säilytettäisiin mahdollisesti perustettavassa rekisterissä.

Lisäksi edellytettäisiin kuten momentin 1-kohdassakin, että henkilöä pidetään pysyvästi kykenemättömänä tai soveltumattomana omistamaan tai pitämään eläimiä. Arvioinnissa tulisi ottaa siten huomioon aikaisempien määräaikaisten kieltojen sekä tuomittavana olevan teon muodostama kokonaisuus ja sen arviointi eläinten hyvinvoinnin turvaamisen kannalta.

Kolmantena perusteena pysyvälle eläintenpitokiellolle olisi henkilön heikko terveydentila. Terveydentilan heikkous mainitaan nykyisin rikoslain 6 luvun 7 §:n 2 kohdassa rangaistuksen kohtuullistamisperusteena. Nyt ehdotetussa säännöksessä sama peruste tulisi ottaa huomioon seikkana, jonka käsillä ollessa eläinsuojelulliset syyt voisivat puoltaa pysyvää eläintenpitokieltoa, jos henkilöä pidettäisiin pysyvästi kykenemättömänä tai soveltumattomana omistamaan tai pitämään eläimiä taikka vastaamaan niiden hyvinvoinnista.

Terveydentilan heikkous tarkoittaisi esimerkiksi pysyvää, vakavaa sairautta, josta voi aiheutua kyvyttömyys vastata eläinten hyvinvoinnista. Vanhuuden myötä mahdollisesti lisääntyvä dementoituminen olisi myös terveydentilan heikkouteen liittyvä peruste samoin kuin ikääntymisen aiheuttama fyysinen heikentyminen. Tätä perustetta voitaisiin soveltaa myös säännöksen edellytysten täytyessä syyntakeettomana rangaistukseen tuomitsematta jätettyyn, joka nykyisin ja ehdotetun 3 momentin mukaan voidaan määrätä eläintenpitokieltoon. Kyseiset seikat ovat tuomittavana olevan teon moitearvosteluun tai vakavuuteen kuulumattomia tuomittavan henkilöön liittyviä seikkoja. Tästä syystä tätä perustetta voitaisiin soveltaa 1 momentissa mainituissa tilanteissa tuomittavana olevan eläinsuojelurikoksen tai -rikkomuksen asteesta tai laadusta riippumatta.

Pykälän 3 momentin mukaan eläintenpitokieltoon tuomittu ei saisi kiellon aikana omistaa, pitää eikä hoitaa eläimiä eikä muuten vastata eläinten hyvinvoinnista. Nykytilaan verrattuna kiello olisi laajennettu koskemaan myös eläimen omistamista yleisperusteissa mainituista syistä. Tuomioistuin voisi kuitenkin määrätä, että tuomittu saa edelleen omistaa kokonaan tai osaksi eläimiä, jotka eivät ole rikoksen kohteena ja jotka ovat hänen omistuksessaan päätöstä tehtäessä, jos niiden määrittäminen päätöksessä on mahdollista.

Kuten yleisperusteluissa on todettu, ehdotettu poikkeusmahdollisuus mahdollistaisi sen, että kieltoon määrätty voisi edelleen omistaa päätöstä annettaessa omistamansa esimerkiksi ulkomaille sijoitetun arvokkaan ravihevosen tai osuuden siitä, taikka karjastaan siitosarvoltaan arvokkaita yksilöitä esimerkiksi tulevaa sukupolvenvaihdosta varten. Poikkeusmahdollisuuden ulkopuolelle on kuitenkin rajattu eläimet, jotka ovat olleet rikoksen kohteena. Tällaiset eläimet on yleensä syytä tuomita valtiolle menetetyiksi ja tämä on mahdollista vain, jos ne kuuluvat eläintenpitokiellon piiriin. Eläinten tulee olla myös tuomitun omistuksessa päätöstä tehdessä. Siten ei voitaisi sallia sitä, että kieltoon tuomittu myöhemmin kiellon aikana hankkisi omistukseensa uusia eläimiä. Käytännön syistä myös edellyttäisiin, että kiellon ulkopuolelle jätettävä eläin voidaan määrittellä päätöksessä. Tämä edellyttäisi omistuksen kannalta riittävää eläimen yksilöintiä.

Kielto voitaisiin myös nykyiseen tapaan määrätä koskemaan vain määrättyjen eläinlajien pitämistä taikka eläinten omistamista tai pitämistä yleensä.

Kiellon määrääminen yleisenä voi olla perusteltua ainakin silloin, kun eläimen hoito ja ravinnonsaanti on laiminlyöty siinä määrin, että eläin on kuollut tai ollut siinä kunnossa, että se on jouduttu eläinsuojelullisista syistä lopettamaan eläinsuojelulain 44 §:n nojalla. Voitaneen ajatella, ettei tällainen henkilö ole kykenevä huolehtimaan minkään eläimen hoidosta. Eläintenpitokiellon tuomitsemiseen yleisenä on perusteita myös silloin, kun henkilö on tuomittu useisiin eri eläinlajeihin kuuluviin eläimiin kohdistuvasta teosta tai laiminlyönnistä, jotka eivät ole olleet vähäisiä.

Rajoitettu eläintenpitokielto voisi olla perusteltu esimerkiksi silloin, kun teko on kohdistunut vain yhteen eläinlajiin eikä henkilöä ole teon perusteella syytä pitää kykenemättömänä tai soveltumattomana huolehtimaan muista eläinlajeista. Rajoitettu eläintenpitokielto voisi olla perusteltu myös silloin, kun henkilöllä on useisiin eri eläinlajeihin kuuluvia eläimiä ja hän on laiminlyönyt vain yhteen eläinlajiin kuuluvien eläinten hoidon, mutta huolehtinut hyvin muista. Rajoitettu kielto olisi tällaisessa tapauksessa varsin perusteltu etenkin, jos teko ei ole ollut erityisen törkeä.

Eläintenpitokielto voitaisiin nykyiseen tapaan määrätä myös henkilölle, joka jätetään rangaistukseen tuomitsematta rikoslain 3 luvun 4 §:n 2 momentin nojalla.

Pykälän 4 momentin mukaan eläintenpitokieltoa olisi nykyiseen tapaan noudatettava muutoksenhausta huolimatta. Jos käräjäoikeus kuitenkin 23 a §:n 4 momentin mukaisesti kieltää eläinten valtiolle menettämistä koskevan tuomion täytäntöönpanon, eläintenpito ei koskisi tuomioistuimen määräyksen mukaisesti pidettyjä eläimiä. Tuomioistuin voi viitaten lainkohdan nojalla määrätä, että henkilölle voidaan määrätä tilaisuus luovuttaa eläin tai eläimen omistajalle voidaan varata tilaisuus noutaa eläin. Tuomioistuin voisi muustakin erityisestä syystä määrätä, ettei eläimiin kohdistuvaa menettämisseuraamusta panna pääsäännön mukaan heti täytäntöön. Jos henkilö pitää eläimiä tilanteessa, jossa tuomioistuin on tämän nimenomaisesti sallinut, olisi epäjohdonmukaista, että henkilö tuomioistuimen nimenomaisesta kannanotosta huolimatta syyllistyisi eläintenpitokiellon rikkomiseen eli rangaistavaan tekoon. Siksi säädettäisiin selvyyden vuoksi erikseen, että henkilö ei syyllistyisi kiellon rikkomiseen pitäessään eläimiä tuomioistuimen määräyksen mukaisesti.

23 a § Eläinsuojelurikokseen liittyvä menettämisseuraamus

Lukuun ehdotetaan lisättäväksi uusi 23 a § eläimiin kohdistuvasta menettämisseuraamuksesta. Nykyisin näistä menettämisseuraamuksista säädetään 17 luvun 23 §:n seuraamuksia koskevassa säännöksessä.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että valtiolle menetetyksi on tuomittava eläintenpitokiellossa tarkoitetut eläimet, joita päätöstä annettaessa pitää tai jotka omistaa eläintenpitokieltoon määrättävä. Eläintenpitokielto ehdotetaan edellä 23 §:ssä laajennettavaksi koskemaan myös eläimen omistamista. Yhdennukaisesti tämän kanssa myös menettämisseuraamus koskisi eläintenpitokiellossa tarkoitettua eläintä, jonka rikoksentehtyjä päätöstä annettaessa omistaa. Säännös vastaisi muutoin nykyistä sääntelyä.

Eläintenpitokiellon rikkominen tai toisen välikätenä toimiminen eläintenpitokiellon kiertämisessä on rangaistavaa eläinsuojelurikkomuksena eläinsuojelulain 54 §:n 2 momentin 2 kohdan nojalla. Menetetyksi olisi 17 luvun 23 §:n 1 momentin mukaan tuomittava myös edellä mainituissa tilanteissa eläintenpitokiellon rikkomisen kohteena olleet eläimet. Nykyisin eläintenpitokiellon rikkomisen johdosta määrättävästä menettämisseuraamuksesta säädetään eläinsuojelulain 57 §:n 2 momentissa. Säännös ehdotetaan siirrettäväksi rikoslakiin muiden eläimeen kohdistuvien menettämisseuraamussäännösten yhteyteen ja yhdennukaistettavaksi niiden kanssa yleisperusteluissa mainituista syistä. Eläimiin kohdistuvan menettämisseuraamuksen määrääminen eläintenpitokiellon rikkomisen johdosta olisi nykyiseen tapaan pakollista.

Kiellon rikkomisella tarkoitettaisiin myös nykyiseen tapaan sitä, että kieltoon tuomittu itse rikkoo kieltoa pitämällä tai omistamalla kiellon vastaisesti eläimiä taikka sitä, että toinen toimii välikätenä kiellon rikkomiseksi (HE 80/2000 vp). On huomattava, että toisen välikätenä toimivaa ei voida nykyisin eikä ehdotetun 23 a §:n 1 momentin nojalla määrätä tästä teosta eläintenpitokieltoon, mutta siitä huolimatta eläimet, joita hän on pitänyt toiselle henkilölle annetun eläintenpitokiellon kiertämiseksi, tulee tuomita menetyksi.

Menettämisseuraamus tuomittaisiin siitä riippumatta, kenen omaisuutta menetetyksi tuomittavat eläimet ovat. Jos eläimet omistaa muu kuin eläintenpitokieltoon määrättävä, pykälän 3 momentissa säädettäisiin hänelle mahdollisuus noutaa eläimet itselleen. Tilanne säilyisi ennallaan myös eläintenpitokiellon rikkomisen johdosta määrättävän menettämisseuraamuksen osalta, johon ei nykyisin eläinsuojelulain 57 §:n 2 momentissa ole sovellettu rikoslain 10 luvun 6 §:n säännöksiä toisen omistaman rikoksen kohteena olevan omaisuuden menettämistä koskevista rajoituksista (HE 80/2000 vp).

Pykälän 1 momentin viimeisen lauseen mukaisesti toissijaisesti olisi tuomittava menetetyksi eläintenpitokiellon kohteena olleiden eläinten asemesta niiden arvo siltä, joka on syylistynyt eläintenpitokiellon rikkomiseen. Arvon menettämisestä näissä tapauksissa säännellään nykyisin viittaamalla eläinsuojelulain 57 §:n 2 momentissa rikoslain 10 luvun 8 §:ään. Arvon menettäminen on edelleen perusteltua näissä tilanteissa säännöksen ennalta ehkäisevän vaikutuksen vuoksi. Sillä korostettaisiin, ettei eläintenpitokieltoon määrätyn olisi missään tapauksessa kannattavaa pitää kiellon vastaisesti eläimiä (HE 80/2000 vp). Toissijainen arvokonfiskaatio tulisi kysymykseen silloin, kun kiellon vastaisesti pidettyä eläintä ei voitaisi tuomita menetetyksi siksi, että eläin on kuollut,

luovutettu pätevästi ja pysyvästi toiselle, kätkeyty tai muuten täytäntöönpanon ulottu-
mattomissa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin ensinnäkin siitä, että 1 momentissa tarkoitettu me-
nettämisseuraamus tuomitaan syyttäjän vaatimuksesta. Edellä yleisperusteluissa on kä-
sitelty niitä syitä, joiden perusteella tuomioistuin ei enää tuomitsisi menettämisseu-
raamusta viran puolesta.

Rikoslain 10 luvun 9 §:ssä on yleissäännös siitä, että menettämisseuraamus tuomitaan
syyttäjän vaatimuksesta. Pykälässä säädetään lisäksi, että rangaistusmääräysmenettelys-
sä vaatimuksen esittää rangaistusvaatimuksen antaja, joka on yleensä poliisimies. Eläin
menettämisseuraamuksen kohteena on kuitenkin poikkeuksellinen eikä jäljempänä 3
momentissa tarkoitettua järjestelyä voida toteuttaa asianmukaisesti muutoin kuin tuo-
mioistuimen määräyksen. Tämän vuoksi ei voida pitää asianmukaisena, että 1 momen-
tissa tarkoitettuja menettämisseuraamuksia määrättäisiin rangaistusmääräysmenettelys-
sä. Siksi ehdotetussa momentissa säädettäisiin, että menettämisseuraamus tuomittaisiin
vain syyttäjän vaatimuksesta eikä säännöksessä säädettäisi mahdollisuutta vaatia menet-
tämisseuraamusta rangaistusmääräysmenettelyssä.

Toiseksi momentissa säädettäisiin siitä, että edellä 1 momentissa tarkoitettuihin menet-
tämisseuraamuksiin sovellettaisiin rikoslain 10 luvun 1 §:ää ja 11 §:n 3 momenttia. En-
siksi mainitussa pykälässä säädetään menettämisseuraamuksen yleisistä edellytyksistä.
Menettämisseuraamuksen tuomitsemisen edellytyksenä on tehty rikos. Pykälästä ilme-
nee myös, että menettämisseuraamus voidaan kohdistaa syyntakeettomaan ja alle 15
vuotiaaseen. Luvun 11 §:n 3 momentissa säädetään siitä, että jos menetetyksi tuomitta-
vaan omaisuuteen kohdistuu vakuusoikeus, sen haltija on oikeutettu maksuun omaisuu-
den arvosta.

Momentin mukaan sovellettaisiin 1 momentissa tarkoitettuun arvokonfiskaatioon rikos-
lain 10 luvun 10 §:n kohtuullistamissäännöstä. Pykälän mukaan menettämisseuraamus
saadaan jättää kokonaan tai osaksi tuomitsematta, jos konfiskoitava omaisuus on vähä-
arvoista, jos tekijä jätetään seuraamusluonteisesti rangaistukseen tuomitsematta tai jos
menettämisseuraamus olisi kohtuuton ottaen huomioon rikoksen ja esineen tai omaisuu-
den laatu, vastaajan taloudellinen asema sekä muut olosuhteet. Arvon menettäminen 1
momentissa tarkoitetuissa tilanteissa voisi muodostua kohtuuttoman ankaraksi ja tosi-
asiallisesti rankaisulliseksi, jos se olisi näissä tilanteissa pakollinen ilman kohtuullista-
mismahdollisuutta.

Lähtökohtana olisi, että arvo konfiskoitaisiin täysimääräisenä. Kohtuullistaminen voisi
kuitenkin tulla kyseeseen lähinnä silloin, kun arvokonfiskaatio olisi eläintenpitokieltoa
rikkoneen taloudelliseen asemaan nähden hyvin ankara. Myös kiellon rikkomisen laa-
dulla voisi olla merkitystä. Jos tekijä on joutunut huolehtimaan eläimestä pakkotilaluon-
teisissa olosuhteissa, kieltoa on rikottu hyvin lyhytaikaisesti tai muuten hyvin vähäises-
sä määrin eikä eläimille ole voinut aiheutua tästä haittaa, voitaisiin arvokonfiskaatiota
kohtuullistaa. Myös tekijän syyntakeettomuudella voisi olla merkitystä. Toisaalta koh-
tuullistamiseen olisi suhtauduttava erityisellä varovaisuudella silloin, kun kiellon rik-
komisella on tavoiteltu taloudellista hyötyä.

Momentin lopussa säädettäisiin siitä, että muutoin on noudettava, mitä rikoslain 10 lu-
vun menettämisseuraamuksia koskevissa yleissäännöksissä säädetään. Mainitun luvun

säännökset koskisivat muita kuin edellä 1 momentissa tarkoitettuja menettämisseuraamuksia. Rikoslain 10 luvun säännöksiä noudatettaisiin esimerkiksi rikoksen tuottaman hyödyn ja rikosentekovälineen menettämiseen. Vastaava säännös on nykyisin eläinsuojelulain 57 §:n 3 momentissa.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että tuomioistuin voi määrätä, että ennen menettämisseuraamuksen täytäntöönpanoa asianosaiselle varataan tilaisuus itse myydä tai muuten luovuttaa omistamansa kiellossa tarkoitettut eläimet. Nykyisessä laissa on vastaavanlainen säännös, joka on kuitenkin rajoitettu koskemaan vain eläimiä, jotka eivät ole olleet rikoksen kohteina. Ehdotuksen mukaan tuomioistuin voi sallia myös rikoksen kohteena olleiden eläinten myymisen asianosaisen toimesta ja lukuun ennen menettämisseuraamuksen täytäntöönpanoa. Menettämisseuraamuksen kohteena voi olla tuomitun omistamia siitosarvoltaan arvokkaita eläimiä, joita menettämisseuraamuksen täytäntöön panemiseksi uhkaksi lopettaminen. Säännös on tarkoitettu poikkeukselliseksi ja sovellettavaksi esimerkiksi tilanteisiin, joissa eläintenpitokieltoon liittyvän menettämisseuraamuksen täytäntöönpano muualla tavoin voisi muodostua kohtuuttomaksi.

Jos menettämisseuraamus kohdistuu eläimiin, jotka omistaa kokonaan tai osaksi muu kuin eläintenpitokieltoon määrätty, tälle voidaan varata tilaisuus noutaa eläimet itselleen. Vastaavanlainen säännös on nykyisessä laissa. On huomattava, että vaikka eläimen ulkopuolinen osaomistaja noutaisi eläimet itselleen, eläintenpitokieltoon määrätyn on tästä huolimatta luovuttava omasta omistusoikeudestaan eläimeen. Momentissa säädettäisiin selvyuden vuoksi siitä, että ulkopuolinen osaomistaja saisi eläimet haltuunsa korvauksetta. Toisin sanoen hänelle ei syntyisi velvollisuutta korvata kieltoon määrättylleen tämän osuutta eläimestä. Sääntelyä ei voida pitää viimeksi mainitun henkilön kannalta kohtuuttomana, koska luovuttaminen osaomistajalle olisi vaihtoehto omaisuuden konfiskaatiolle, joka on korvaukseton.

Sivullisen osaomistajan kannalta kysymys on voinut olla siitä, että hän on antanut eläimen hoidettavaksi rikosentekijälle, joka ei olekaan asianmukaisesti täyttänyt tehtävänsä. Jos sivullisia osaomistajia on useita, tuomioistuin voisi määrätä, kuka heistä noutaa eläimet. Tällainen määräys ei vaikuttaisi muiden osaomistajien asemaan. Rikosentekijä menettäisi omistusoikeutensa eläimeen, joka jakautuisi suhteellisesti muiden osaomistajien kesken heidän omistusoikeusosuuksien mukaisesti.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi, että tuomiossa olisi asetettava määräaika, jonka kuluessa eläimet on luovutettava tai noudettava. Määräajan asettaminen helpottaisi ja selkeyttäisi menettämisseuraamuksen täytäntöönpanoa. Määräaika ratkaistaisiin aina tapauskohtaisesti ja se tulisi asettaa mahdollisimman lyhyeksi kuitenkin niin, että luovuttaminen tai noutaminen olisi realistisesti toteutettavissa oleva vaihtoehto menettämisseuraamukselle. Lähtökohtaisesti ei tulisi asettaa muutamaa viikkoa pidempää määräaika. Määräajan asettamisella mahdollisimman lyhyeksi ehkäistäisiin sitä mahdollisuutta, että eläimet joutuisivat uuden eläintensuojelurikoksen kohteeksi.

Lähtökohtana on, että tuomioistuin tuomitsee eläimet menetetyksi. Jos tuomioistuin varaa edellä mainitun luovuttamis- tai noutamistilaisuuden ja jos eläimet luovutetaan tai noudetaan tuomion mukaisesti, menettämisseuraamus raukeaisi.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että eläimen tuomitsemista valtiolle menetetyksi koskeva tuomio voidaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta. Jos tuomioistuin varaa 2 momentissa tarkoitetun tilaisuuden eläinten luovuttamiseen tai noutamiseen tai jos siihen on muuten erityisen painavia syitä, tuomioistuimen on määrättävä, ettei menettämisseuraamusta panna täytäntöön ennen 2 momentissa tarkoitetun määräajan päättymistä taikka ennen kuin asiasta toisin määrätään tai menettämisseuraamus on muutoin pantavissa täytäntöön.

Pääsääntönä olisi, että menettämisseuraamus pantaisiin täytäntöön heti, kun se on mahdollista. Toisaalta jos tuomioistuin varaa tilaisuuden luovuttaa tai noutaa eläimet määräajassa, olisi ristiriitaista, jos samanaikaisesti niihin voitaisiin kohdistaa täytäntöönpanotoimia. Tämän vuoksi tuomioistuimen tulisi aina määrätä, että täytäntöönpanoon ei saa ryhtyä luovuttamiselle tai noutamiselle varattuna määräaikana. Tämä ei kuitenkaan estäisi ryhtymästä tarpeellisiin toimenpiteisiin, jos eläimet mainittuna aikana joutuisivat uuden eläinsuojelurikoksen kohteeksi. Jos tällainen vaara on olemassa, ei tuomioistuimen tietenkään tulisi antaa luovuttamis- tai noutamismahdollisuutta.

Jos eläimet luovutettaisiin tai noudettaisiin tuomion mukaisesti, menettämisseuraamus raukeaisi edellä mainituin tavoin, eikä tältä osin siten olisi enää mitään täytäntöönpanotavaa. Toisaalta jos tuomioistuimen varaamaa tilaisuutta ei käytettäisi hyväksi, saataisiin täytäntöönpanoon ryhtyä heti määräajan päätyttyä.

Edellä sanotusta pääsäännöstä huolimatta on kuitenkin perusteltua, että tuomioistuin saisi erityisestä syystä muissakin kuin luovuttamis- ja noutamistapauksissa määrätä, ettei täytäntöönpanoon saada heti ryhtyä. Erityinen syy voisi olla käsillä lähinnä silloin, kun välittömästi täytäntöönpanosta uhkaisu aiheutuu jollekulle peruuttamatonta ja varteenotettavaa vahinkoa, eikä menettämisseuraamuksen tarkoituksaan vaatisi välitöntä täytäntöönpanoa. Esimerkiksi hyvin arvokkaan siitoseläimen osalta täytäntöönpanotoimi saattaa olla lopettaminen, jonka lykkäämiseksi voisi jossain tapauksessa tulla kysymykseen tuomioistuimen määräys, ettei täytäntöönpanoon saada ryhtyä pääsäännön mukaisesti.

Momentissa viitataan myös siihen, että tuomioistuin voi määrätä, ettei täytäntöönpanoon tule ryhtyä ennen kuin toisin määrätään. Asiasta määräisi toisin käytännössä muutoksenhakutuomioistuin. Jos taas käräjäoikeuden ratkaisuun ei haettaisi muutosta, se tulisi lainvoimaiseksi valitusajan päätyttyä. Tuomio olisi tällöin täytäntöönpanokelpoinen yleisten säännösten nojalla, eikä tuomioistuimen tarvitsisi momentin lopun perusteella enää erikseen lausua tuomion täytäntöönpanokelpoisuudesta.

Pykälän 5 momentissa olisi muiden eläinsuojelurikokseen liittyvien menettämisseuraamusten osalta viittaus eläinsuojelulain 57 §:n 2 momenttiin. Tällaisia muita menettämisseuraamuksia ovat esimerkiksi eläinsuojelurikoksen tuotaman hyödyn tai rikoksentekovälineiden menettäminen valtiolle.

23 b § Uhkapeliin liittyvä menettämisseuraamus

Uuteen 23 b §:ään siirrettäisiin asiallisesti muuttamattomana nykyisin luvun 23 §:n 4 momentissa oleva uhkapeliin liittyvää menettämisseuraamusta koskeva säännös.

24 § Oikeushenkilön rangaistusvastuu

Oikeushenkilön rangaistusvastuuta koskevia säännöksiä sovelletaan nykyisin luvun 24 §:n mukaan eläinsuojelurikokseen. Esityksessä ehdotetaan törkeää eläinsuojelurikosta koskevan säännöksen säätämistä. Oikeushenkilön rangaistusvastuu ehdotetaan ulotettavaksi koskemaan myös ehdotettavaa eläinsuojelurikoksen törkeää tekemuotoa.

1.2 Laki eläinsuojelulain muuttamisesta

50 §. Virka-apu

Pykälän 3 momentissa säädetään kunnaneläinlääkärin antamasta virka-avusta eläimeen kohdistuvan menettämisseuraamuksen täytäntöönpanossa. Menettämisseuraamusten täytäntöönpano siirtyi ulosottomiehiltä kihlakuntien poliisilaitoksille sakon täytäntöönpanosta annetun lain tultua voimaan vuonna 2002. Momenttia ehdotetaan tämän vuoksi muutettavaksi niin, että kunnaneläinlääkärin on tarvittaessa annettava virka-apua kihlakunnan poliisilaitokselle eläimeen kohdistuvan menettämisseuraamuksen täytäntöönpanossa.

53 §. Rangaistuksia koskevat viittaussäännökset

Pykälässä viitataan nykyisin rikoslain 17 luvun eläinsuojelurikosta koskevan 14 §:ään ja lievää eläinsuojelurikosta koskevaan 15 §:ään. Koska rikoslain 17 luvun uudessa 14 a §:ssä ehdotetaan säädettäväksi törkeästä eläinsuojelurikoksesta, viittausta tulee muuttaa ehdotusta vastaavaksi. Pykälässä ehdotetaan viitattavaksi eläinsuojelurikoksia koskeviin rikoslain 17 luvun 14–15 §:iin, jolloin viittaus vakiintuneesti kattaisi kaikki rikoslaisissa rangaistaviksi säädetyt eläinsuojelurikokset niiden törkeysasteesta riippumatta.

Pykälän otsikko eläinräökkäys ehdotetaan muutettavaksi muotoon rangaistuksia koskevat viittaussäännökset. Eläinräökkäystä rikosnimikkeenä ei enää käytetä rikoslaisissa eikä muualla lainsäädännössä.

54 §. Eläinsuojelurikkomus

Pykälän 1 momentissa viitataan nykyään rikoslain 17 luvun 14 tai 15 §:ään. Viittaus ehdotetaan edellä 53 §:ssä mainituista syistä muutettavaksi viittaukseksi rikoslain 17 luvun 14–15 §:ään.

55 §. Eläintenpitokielto

Pykälän 1 momentissa on viittaus eläintenpitokieltoa koskevaan rikoslain 17 luvun 23 §:n 1 momenttiin. Koska esityksen mukaan mainittu 23 § kokonaisuudessaan koskisi eläintenpitokieltoa, viittaus ehdotetaan muutettavaksi koskemaan 23 §:ää.

57 §. Menettämisseuraamus

Pykälän 1 momentissa on nykyisin viittaus eläintenpitokiellon määräämisen yhteydessä tapahtuvaan menettämisseuraamukseen rikoslain 17 luvun 23 §:n 2 momentissa. Esityksessä ehdotetaan, että rikoslain 17 luvun uudessa 23 a §:ssä säädettäisiin eläinsuojeluri-

kokseen liittyvästä menettämisestä. Tämän vuoksi momentin viittaus rikoslakiin ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan uutta ehdotettua sääntelyä.

Pykälän 2 momentissa säädetään nykyisin eläintenpitokiellon rikkomisen johdosta tuomittavasta menettämisestä. Asiasta ehdotetaan esityksessä säädettäväksi rikoslain 17 luvun uuden 23 a §:ssä. Tämän vuoksi nykyinen 2 momentti on tarpeeton ja ehdotettu viittaus 1 momentissa kattaisi myös nämä tapaukset.

Nykyinen 3 momentti ehdotetaan siirrettäväksi pykälän 2 momentiksi. Sen mukaan muutoin on noudatettava, mitä rikoslain 10 luvussa säädetään. Viittauksella tarkoitetaan nykyiseen tapaan, että esimerkiksi rikoksen tuottaman hyödyn tai rikoksentekevälineiden menettämiseen sovellettaisiin rikoslain yleisiä menettämisestä koskevia säännöksiä.

1.3 Laki sakon täytäntöönpanosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

2 §. Seuraamuksen täytäntöönpanokelpoisuus

Pykälän uuteen 5 momenttiin ehdotetaan viittaussäännöstä rikoslain 17 luvun 23 a §:n 4 momenttiin. Viitatussa rikoslain säännöksessä säädettäisiin eläimeen kohdistuvan menettämisestä täytäntöönpanokelpoisuudesta.

1.4 Laki eläinten kuljetuksesta annetun lain 40 §:n muuttamisesta

40 §. Rangaistussäännöksiä koskevat viittaussäännökset

Pykälän 2 momentissa viitataan nykyisin rikoslain 17 luvun eläinsuojelurikosta koskevan 14 §:ään ja lievää eläinsuojelurikosta koskevaan 15 §:ään. Koska rikoslain 17 luvun uudessa 14 a §:ssä ehdotetaan säädettäväksi törkeästä eläinsuojelurikoksesta, viittausta tulee muuttaa ehdotusta vastaavaksi. Pykälässä ehdotetaan viitattavaksi eläinsuojelurikoksia koskeviin rikoslain 17 luvun 14–15 §:iin, jolloin viittaus vakiintuneesti kattaisi kaikki rikoslaisissa rangaistaviksi säädetyt eläinsuojelurikokset niiden törkeysasteesta riippumatta.

1.5 Laki koe-eläintoiminnasta annetun lain 38 §:n muuttamisesta

38 §. Rangaistussäännöksiä koskevat viittaussäännökset

Pykälän 2 momentissa viitataan nykyisin rikoslain 17 luvun eläinsuojelurikosta koskevan 14 §:ään ja lievää eläinsuojelurikosta koskevaan 15 §:ään. Koska rikoslain 17 luvun uudessa 14 a §:ssä ehdotetaan säädettäväksi törkeästä eläinsuojelurikoksesta, viittausta tulee muuttaa ehdotusta vastaavaksi. Pykälässä ehdotetaan viitattavaksi eläinsuojelurikoksia koskeviin rikoslain 17 luvun 14–15 §:iin, jolloin viittaus vakiintuneesti kattaisi kaikki rikoslaisissa rangaistaviksi säädetyt eläinsuojelurikokset niiden törkeysasteesta riippumatta.

1.6 Laki luonnonhaittakorvauksesta, maatalouden ympäristötuesta sekä eräistä muista ympäristön ja maaseudun tilan parantamiseen liittyvistä tuista annetun lain 18 §:n muuttamisesta

18 §. Tuen maksamisen keskeyttäminen ja takaisinperintä eräissä tilanteissa

Pykälässä säädetään eläinten hyvinvoinnin tuen maksamisen keskeyttämisestä ja takaisinperinnästä eräissä tapauksissa. Pykälässä viitataan nykyisin rikoslain 17 luvun eläinsuojelurikosta koskevan 14 §:ään ja lievää eläinsuojelurikosta koskevaan 15 §:ään. Koska rikoslain 17 luvun uudessa 14 a §:ssä ehdotetaan säädettäväksi törkeästä eläinsuojelurikoksesta, viittausta tulee muuttaa ehdotusta vastaavaksi. Pykälän 1–3 momentissa ehdotetaan viitattavaksi eläinsuojelurikoksia koskeviin rikoslain 17 luvun 14–15 §:iin, jolloin viittaus vakiintuneesti kattaisi kaikki rikoslaisissa rangaistaviksi säädetty eläinsuojelurikokset niiden törkeysasteesta riippumatta. Pykälä säilyisi muutoin asiallisesti muuttamattomana.

1.7 Laki maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain 16 §:n muuttamisesta

4 luku. Tukien alentaminen ja epäminen

16 §. Yleiset alentamisperusteet

Pykälän 3 momentissa säädetään kotieläintalouden tuen myöntämättä jättämisestä tai maksamisen keskeyttämisestä rikoksen johdosta. Pykälän 3 momentissa viitataan nykyisin rikoslain 17 luvun eläinsuojelurikosta koskevan 14 §:ään ja lievää eläinsuojelurikosta koskevaan 15 §:ään. Koska rikoslain 17 luvun uudessa 14 a §:ssä ehdotetaan säädettäväksi törkeästä eläinsuojelurikoksesta, viittausta tulee muuttaa ehdotusta vastaavaksi. Pykälän 3 momentissa ehdotetaan viitattavaksi eläinsuojelurikoksia koskeviin rikoslain 17 luvun 14–15 §:iin, jolloin viittaus vakiintuneesti kattaisi kaikki rikoslaisissa rangaistaviksi säädetty eläinsuojelurikokset niiden törkeysasteesta riippumatta. Pykälä säilyisi muutoin asiallisesti muuttamattomana.

2 Säättämisjärjestys

Rikoslain 17 luvun 23 §:n 1 momentin mukaan eläintenpitokielto tarkoittaa nykyisin, että henkilö menettää oikeuden pitää tai hoitaa eläimiä taikka muuten vastata eläinten hyvinvoinnista. Nykyinen laki ei estä kieltoon määrättyä omistamasta eläimiä, kunhan hän ei pidä tai hoida niitä tai muuten vastaa niiden hyvinvoinnista.

Esityksessä ehdotetaan, että eläintenpitokieltoa koskevaa rikoslain 17 luvun 23 §:ää muutettaisiin niin, että kieltoon määrätty ei saisi kiellon aikana omistaa eläimiä tai sellaisten eläinlajien yksilöitä, joita kielto koskee. Tuomioistuimien voisi kuitenkin erityisistä syistä määrätä, että tuomittu saa edelleen omistaa kokonaan tai osaksi eläimiä, jotka eivät ole rikoksen kohteena ja jotka ovat hänen omistuksessaan päätöstä tehtäessä, jos niiden määrittäminen päätöksessä on mahdollista. Valtiolle menetetyiksi olisi luvun 23 a §:n nojalla tuomittava eläintenpitokiellossa tarkoitettut eläimet, joita päätöstä annettaessa pitää tai jotka omistaa eläintenpitokieltoon määrättävä.

Kiellon laajennusta on arvioitava perustuslain 15 §:ssä turvatus omaisuuden suojan kannalta. Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön mukaan perusoikeutta rajoittavan tai siihen puuttuvan sääntelyn tulee olla perusteiltaan hyväksyttävää ja painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatimaa sekä välttämätöntä hyväksyttävän tarkoituksen toteuttamiseksi. Lisäksi on otettava huomioon sääntelyn oikeasuhtaisuutta koskevat vaatimukset siten, että perusoikeuteen puuttuminen ei saa johtaa yksilön kannalta kohtuuttomaan lopputulokseen.

Omaisuuden suojaa tarkasteltaessa on huomioitava, että eläintenpitokielto ja siihen liittyvä menettämisseuraamus ovat rikoksen johdosta määrättäviä turvaamistoimenpiteitä. Perustuslakivaliokunnan käytännössä on katsottu, ettei perustuslain 15 §:n 1 momentin säännös anna suojaa henkilön rikoksella hankkimalle tai hänen rikolliseen toimintaansa välittömästi liittyvälle omaisuudelle (PeVL 33/2000 vp). Toisaalta perustuslaki ja sen perusoikeussäännökset asettavat rajoja sille, millaisia rangaistus- tai muita seuraamuksia rikoksiin voidaan liittää (PeVL 23/1997 vp).

Eläintenpitokielto määrätään eläinten hyvinvoinnin turvaamiseksi ja uusien rikosten estämiseksi. Eläinten hyvinvoinnin turvaaminen syrjäyttää omaisuuden suojan tilanteissa, joissa kyse on rikoksen kohteena olleiden eläinten omistamisen kieltämisestä ja valtiolle tuomitsemisesta rikoksen johdosta. Omaisuuden suojan kannalta on huomionarvoista, että eläintenpitokielto ja siihen liittyvä menettämisseuraamus voivat koskea myös sellaisia tuomitun päätöstä annettaessa omistamia eläimiä, jotka eivät ole olleet rikoksen kohteina. Häntä myös kiellettäisiin kiellon aikana hankkimasta uusia eläimiä. Myös näissä tapauksissa eläinten suojeleminen joutumasta uusien rikosten kohteiksi on katsottava hyväksyttäväksi perusteeksi omaisuuden suojan syrjäyttämiseksi lainsäädännössä. Ehdotettu laajennus on myös tuomitun ja sivullisten oikeusaseman selventämiseksi sekä kiellon valvonnan kannalta välttämätön. Tuotantoeläinten terveydellä ja hyvinvoinnilla on lisäksi selkeä yhteys elintarviketurvallisuuteen ja kansanterveyteen.

Omaisuuden suojaa harkittaessa on lisäksi otettava huomioon, että eläintenpitokiellon määrääminen, sen kesto ja laajuus on kuten nykyäänkin viime kädessä jätetty tuomioistuimen harkintaan. Omistamisen osalta lakiehdotukseen sisältyisi tuomioistuimelle säädetty mahdollisuus poikkeuksellisesti sallia eläinten omistaminen eräissä tilanteissa. Näin voitaisiin ottaa huomioon tilanteet, jossa omistamisen kieltäminen poikkeuksellisesti yksittäisessä tapauksessa voisi johtaa kohtuuttomaan lopputulokseen.

Kielto omistaa eläimiä eläintenpitokiellon aikana on merkityksellinen myös perustuslain elinkeinonvapautta koskevan 18 §:n 1 momentin valossa. Sen mukaan jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Tuomioistuimen määräämä eläintenpitokielto rajoittaa siihen määrätyn oikeutta hankkia toimeentulonsa eläinten pitoon tai niiden hyvinvointiin liittyvällä elinkeinolla kiellon aikana. Kiellon määräämisellä on kuitenkin jo nykyisen lain mukaisten säännösten nojalla tämä vaikutus, eikä ehdotus kiellon laajentamisesta koskemaan eläinten omistamista merkittävästi muuta nykytilaa elinkeinonharjoittamisen kannalta. Eläintenpitokiellolla ei myöskään pyritä puuttumaan yrittämisen vapauteen sinänsä, vaan estämään sellainen elinkeinonvapauden väärinkäyttö, joka perustuu lainvastaisuuksiin ja eläinten vahingoittamiseen. Eläintenpitokiellolla turvataan myös niiden yrittäjien toimeentulomahdollisuuksia, jotka harjoittavat eläimiin kohdistuvaa tai niihin liittyvää liiketoimintaa asianmukaisesti. Näillä perusteilla on vastaavasti katsottu myös liiketoimintakieltoa koskevat

säännökset yhteensopiviksi perustuslain turvaaman elinkeinonvapauden ja sitä koskevan soveltamiskäytännön kanssa (HE 82/2006 vp, HE 198/1996 vp).

Lakiehdotukselle ei ole perustuslaista johtuvia esteitä. Esitykseen sisältyviin muihin lakiehdotuksiin ei sisälly sellaisia säännöksiä, joiden yhteydessä olisi tarpeen harkita niiden säätämistäjärjestystä. Eläintenpitokielto rekisteriin liittyvät säätämistäjärjestystä ja tietosuojaa koskevat kysymykset tulisivat arvioitaviksi sitä koskevassa erillisvalmistelussa.

3 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan mahdollisimman pian niiden vahvistamisen ja hyväksymisen jälkeen. Rikoslain 3 luvun 2 §:n säännöksen nojalla ratkaistaan se, sovelletaan ko tekoon vanhaa tai uutta lakia. Säännös koskee rikossäännöksen ajallista soveltumista.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

LAKIEHDOTUKSET

1. Laki rikoslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 19 päivän joulukuuta 1889 annetun rikoslain (39/1889) 17 luvun 15, 23 ja 24 §, sellaisena kuin 15 § on laissa 563/1998, 23 § laissa 1431/2006 ja osaksi laissa 875/2001 ja 24 § laissa 650/2005,

lisätään 17 lukuun uusi 14 a §, uusi 23 a § ja 23 b § seuraavasti:

1. Rikoslaki

17 luku

Rikoksista yleistä järjestystä vastaan

14 a §

Törkeä eläinsuojelurikos

Jos eläinsuojelurikoksessa

- 1) rikos tehdään erityisen raa'alla tai julmalla tavalla,
- 2) rikoksen kohteena on huomattavan suuri määrä eläimiä tai
- 3) tavoitellaan huomattavaa taloudellista hyötyä

ja eläinsuojelurikos on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä, rikoksentekijä on tuomittava *törkeästä eläinsuojelurikoksesta* vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi.

15 §

Lievä eläinsuojelurikos

Jos eläinsuojelurikos, ottaen huomioon aiheutetun kärsimyksen, kivun tai tuskan vähäisyys tai muut rikokseen liittyvät seikat, on kokonaisuutena arvostellen vähäinen, rikoksentekijä on tuomittava *lievästä eläinsuojelurikoksesta* sakkoon.

23 §

Eläintenpitokielto

Joka tuomitaan törkeästä eläinsuojelurikoksesta on samalla tuomittava eläintenpitokieltoon. Tuomioistuin voi kuitenkin jättää kiellon määräämättä, jos siihen on erityisiä perusteita. Joka tuomitaan eläinsuojelurikoksesta tai lievästä eläinsuojelurikoksesta, voidaan samalla tuomita eläintenpitokieltoon. Eläintenpitokielto voidaan määrätä myös henkilölle, joka tuomitaan eläinsuojelulain 54 §:n 1 momentin nojalla eläinsuojelurikoksesta tai eläinten kuljetuksesta annetun lain 39 §:n nojalla eläinkuljetusrikkomuksesta ja jota voidaan pitää soveltumattomana tai kykenemättömänä huolehtimaan eläinten hyvinvoinnista. Eläintenpitokielto tuomitaan syyttäjän vaatimuksesta.

Kielto voidaan antaa määräajaksi tai pysyvästi. Pysyvä eläintenpitokielto voidaan tuomita, jos

- 1) henkilö on syyllistynyt törkeään eläinsuojelurikokseen,
 - 2) henkilölle on aiemmin lainvoimaisesti tuomittu määräaikainen eläintenpitokielto, tai
 - 3) henkilön terveydentila on heikko
- ja häntä on pidettävä pysyvästi kykenemättömänä tai soveltumattomana omistamaan, pitämään tai hoitamaan eläimiä taikka muuten vastaamaan niiden hyvinvoinnista.

Eläintenpitokieltoon tuomittu ei saa omistaa, pitää eikä hoitaa eläimiä eikä muuten vastata eläinten hyvinvoinnista. Kielto voi koskea määrättyjä eläinlajeja tai eläimiä yleensä. Tuomioistuimien voi kuitenkin erityisistä syistä määrätä, että tuomittu saa edelleen omistaa kokonaan tai osaksi eläimiä, jotka eivät ole rikoksen kohteena ja jotka ovat hänen omistuksessaan päätöstä tehtäessä, jos niiden määrittäminen päätöksessä on mahdollista. Eläintenpitokielto voidaan määrätä myös henkilölle, joka jätetään rangaistukseen tuomitsematta tämän lain 3 luvun 4 §:n 2 momentin nojalla.

Eläintenpitokieltoa on noudatettava muutoksenhausta huolimatta. Jos käräjäoikeus kuitenkin 23 a §:n 4 momentin mukaisesti kieltää eläinten valtiolle menettämistä koskevan tuomion täytäntöönpanon, eläintenpitokielto ei koske tuomioistuimen määräyksen mukaisesti pidettyjä eläimiä.

23 a §

Eläinsuojelurikokseen liittyvä menettämisseuraamus

Valtiolle menetetyiksi on tuomittava eläintenpitokiellossa tarkoitetut eläimet, joita päätöstä annettaessa pitää tai jotka omistaa eläintenpitokieltoon määrättävä. Valtiolle menetetyiksi on tuomittava myös eläintenpitokiellon rikkomisen kohteena olleet eläimet. Menettämisseuraamus tuomitaan siitä riippumatta, kenen omaisuutta menetetyksi tuomittavat eläimet ovat. Toissijaisesti eläintenpitokiellon rikkomisen kohteena olleiden eläinten asemesta on tuomittava menetetyksi niiden arvo siltä, joka on syyllistynyt eläintenpitokiellon rikkomiseen.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu menettämisseuraamus tuomitaan syyttäjän vaatimukselta. Mainittuihin menettämisseuraamuksiin sovelletaan 10 luvun 1 §:ää ja 11 §:n 3 momenttia. Arvon menettämiseen sovelletaan lisäksi 10 luvun 10 §:ää. Muutoin on noudatettava, mitä 10 luvussa säädetään.

Tuomioistuimien voi määrätä, että asianomaiselle varataan tilaisuus itse myydä tai muuten luovuttaa omistamansa kiellossa tarkoitetut eläimet. Jos menettämisseuraamus kohdistuu eläimiin, jotka omistaa kokonaan tai osaksi muu kuin eläintenpitokieltoon määrätty, tälle voidaan varata tilaisuus noutaa eläimet korvauksetta itselleen. Tuomiossa on asetettava määräaika, jonka kuluessa eläimet on luovutettava tai noudettava. Jos eläimet noudetaan tai luovutetaan tuomion mukaisesti, menettämisseuraamus raukeaa.

Eläimen tuomitsemisesta valtiolle menetetyksi koskeva tuomio voidaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta. Jos tuomioistuimien varaa 2 momentissa tarkoitetun tilaisuuden eläinten luovuttamiseen tai noutamiseen tai jos siihen on muuten erityisen painavia syitä, tuomioistuimien on määrättävä, ettei menettämisseuraamusta panna täy-

täntöön ennen 2 momentissa tarkoitetun määräajan päättymistä taikka ennen kuin asia-
ta toisin määrätään tai menettämisseuraamus on muutoin pantavissa täytäntöön.

Muista eläinsuojelurikokseen liittyvistä menettämisseuraamuksista säädetään eläinsuo-
jelulain 57 §:n 2 momentissa.

23 b §

Uhkapeliin liittyvä menettämisseuraamus

Valtiolle menetetyksi on tuomittava uhkapelipankki ja muu järjestetyssä uhkapelissä
käytetty raha ja rahanarvoinen esine. Menettämisseuraamus tuomitaan siitä riippumatta,
kenen omaisuutta menetetyksi tuomittava omaisuus oli. Muutoin on noudatettava, mitä
10 luvussa säädetään.

24 §

Oikeushenkilön rangaistusvastuu

Järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumiseen, laittoman maahantulon jär-
jestämiseen, törkeään laittoman maahantulon järjestämiseen, eläinsuojelurikokseen,
törkeään eläinsuojelurikokseen, uhkapelin järjestämiseen, väkivaltakuvauksen levittä-
miseen, sukupuolisiveellisyttä loukkaavan kuvan levittämiseen, törkeään sukupu-
olisiveellisyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan levittämiseen, sukupuolisiveellisyttä
loukkaavan lasta esittävän kuvan hallussapitoon ja sukupuolisiveellisyttä loukkaavaan
markkinointiin sovelletaan, mitä oikeushenkilön rangaistusvastuusta säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2. Laki eläinsuojelulain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 4 päivänä huhtikuuta 1996 annetun eläinsuojelulain (247/1996) 50 §:n 3 momentti, 53, 54 §:n 1 momentti, 55 §:n 1 momentti ja 57 §, sellaisina kuin 50 §:n 3 momentti on laissa 891/2001, 53 § ja 55 §:n 1 momentti laissa 594/1998, 54 §:n 1 momentti laissa 1430/2006 ja 57 § laissa 891/2001, seuraavasti:

50 §

Virka-apu

Kunnaneläinlääkärin on tarvittaessa annettava virka-apua kihlakunnan poliisilaitokselle eläimeen kohdistuvan menettämisseuraamuksen täytäntöönpanossa.

53 §

Rangaistuksia koskevat viittaussäännökset

Rangaistus eläinsuojelurikoksesta säädetään rikoslain (39/1889) 17 luvun 14–15 §:ssä.

54 §

Eläinsuojelurikkomus

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta

- 1) kohtelee eläintä 3–6, 8, 32 tai 33 §:n taikka niiden nojalla annettujen säännösten tai määräysten vastaisesti,
 - 2) käyttää sellaista 12 §:ssä tarkoitettua välinettä, laitetta tai ainetta, jonka käyttö on kielletty,
 - 3) suorittaa vastoin 7 tai 9–11 §:n säännöksiä niissä tarkoitettun toimenpiteen tai
 - 4) tuo tai yrittää tuoda maahan eläimen 28 §:ssä mainitun kiellon vastaisesti,
- on tuomittava, jollei teko ole rikoslain 17 luvun 14–15 §:n nojalla rangaistava tai siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *eläinsuojelurikkomuksesta* sakkoon.
-

55 §

Eläintenpitokielto

Eläintenpitokiellosta säädetään rikoslain 17 luvun 23 §:ssä.

57 §

Menettämisseuraamus

Eläinsuojelurikokseen liittyvästä menettämisseuraamuksesta säädetään rikoslain 17 luvun 23 a §:ssä.

Muutoin on noudatettava, mitä rikoslain 10 luvussa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3. Laki sakon täytäntöönpanosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään sakon täytäntöönpanosta 9 päivänä elokuuta 2002 annetun lain (672/2002) 2 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 1206/2005, uusi 5 momentti seuraavasti:

1 luku. Yleiset säännökset

2 §. Seuraamusten täytäntöönpanokelpoisuus

Eläinsuojelurikokseen liittyvää menettämisseuraamusta koskevan ratkaisun täytäntöönpanokelpoisuudesta säädetään rikoslain (39/1889) 17 luvun 23 a §:n 4 momentissa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4. Laki eläinten kuljetuksesta annetun lain 40 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eläinten kuljetuksesta 29 päivänä joulukuuta 2006 annetun lain (1429/2006)
40 §:n 2 momentti seuraavasti:

40 §

Rangaistussäännöksiä koskevat viittaussäännökset

Rangaistus eläinsuojelurikoksesta säädetään rikoslain (39/1889) 17 luvun 14–15 §:ssä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

5. Laki koe-eläintoiminnasta annetun lain 38 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan koe-eläintoiminnasta 20 päivänä tammikuuta 2006 annetun lain (62/2006) 38 §:n 2 momentti seuraavasti:

38 §

Rangaistuksia koskevat viittaussäännökset

Rangaistus eläinsuojelurikoksesta säädetään rikoslain (39/1889) 17 luvun 14–15 §:ssä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

6. Laki luonnonhaittakorvauksesta, maatalouden ympäristötuesta sekä eräistä muista ympäristön ja maaseudun tilan parantamiseen liittyvistä tuista annetun lain 18 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan luonnonhaittakorvauksesta, maatalouden ympäristötuesta sekä eräistä muista ympäristön ja maaseudun tilan parantamiseen liittyvistä tuista 29 päivänä joulukuuta 2006 annetun lain (1440/2006) 18 § seuraavasti:

18 §

Tuen maksamisen keskeyttäminen ja takaisinperintä eräissä tilanteissa

Eläinten hyvinvoinnin tuen maksatus on keskeytettävä, jos tuen saajan maatilalla on tehty tuotantoeläimiä koskeva valvonta tai muu valvonta, jonka seurauksena on aloitettu eläinsuojeluviranomaisen aloitteesta rikoslain 17 luvun 14–15 §:n mukaista rikosta tai eläinsuojelulain 54 §:n mukaista rikkomusta koskeva syyteharkinta.

Jos tuen saaja tai tämän kanssa yritystoimintaa harjoittava perheenjäsen on tuomittu rikoslain 14–15 §:n mukaisesta rikoksesta eikä tuen saajaa tai edellä tarkoitettua perheenjäsentä ole samalla määrätty rikoslain 17 luvun 23 §:n mukaiseen eläintenpitokieltoon, eläinten hyvinvoinnin tuki on perittävä takaisin tai tukea ei makseta siltä kalenterivuodelta, jonka aikana teko on valvonnassa todettu ja jonka seurauksena on aloitettu 1 momentissa tarkoitettu syyteharkinta.

Jos tuen saaja tai tämän kanssa yritystoimintaa harjoittava perheenjäsen on tuomittu rikoslain 17 luvun 14–15 §:n mukaisesta rikoksesta tai eläinsuojelulain 54 §:n mukaisesta rikkomuksesta sekä samalla määrätty rikoslain 17 luvun 23 §:n mukaiseen eläintenpitokieltoon, eläinten hyvinvoinnin tuki on perittävä takaisin tai tukea ei makseta siitä kalenterivuodesta alkaen, jonka aikana teko on valvonnassa todettu ja jonka seurauksena on aloitettu 1 momentissa tarkoitettu syyteharkinta, eläintenpitokiellon voimaansaoloajan päättymiseen saakka.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

7. Laki maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain 16 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista 28 joulukuuta 2001 annetun lain (1559/2001) 16 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1446/2006, seuraavasti:

4 luku. Tukien alentaminen ja epäminen

16 §

Yleiset alentamisperusteet

Jos hakija tai hänen perheyriyksensä jäsen on tuomittu rikoslain (39/1889) 17 luvun 14 –15 §:n mukaisesta rikoksesta taikka hakija tai hänen perheyriyksensä jäsen on tuomittu eläinsuojelulain (594/1998) 54 §:n mukaisesta rikkomuksesta sekä samalla määrätty rikoslain 17 luvun 23 §:n mukaiseen eläintenpitokieltoon, kotieläintalouden tukea ei myönnetä eikä mahdollisesti myönnettyä tukea makseta siltä tukivuodelta, jonka aikana asianomainen viranomainen on todennut tuomioon johtaneen teon. Jos hakija tai hänen perheyriyksensä jäsen on tuomittu eläintenpitokieltoon, kotieläintalouden tukea ei makseta eläintenpitokieltoajalta eikä tekovuoden ja lainvoimaisen tuomion antamisen väliseltä ajalta. Kotieläintalouden tukien maksatus on kyseisen eläinlajin tukien osalta keskeytettävä, kun asiassa on aloitettu syyteharkinta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

LAGFÖRSLAG

1. Lag om ändring av strafflagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i strafflagen av den 19 december 1889 (39/1889) 17 kap. 15, 23 och 24 §, sådana de lyder 15 § i lag 563/1998, 23 § i lag 1431/2006 och delvis ändrad i lag 875/2001 och 24 § i lag 650/2005, och
fogas till 17 kap. nya 14 a §, 23 a och 23 b § som följer:

1. Strafflagen

17 kap.

Om brott mot allmän ordning

14 a §

Grovt djurskyddsbrott

Om vid djurskyddsbrott

- 1) brottet begås på ett synnerligen rått eller grymt sätt,
- 2) brottet riktar sig mot en betydande mängd djur eller
- 3) eftersträvas avsevärd ekonomisk vinning

och djurskyddsbrottet även bedömt som en helhet är grovt, ska gärningsmannen för *grovt djurskyddsbrott* dömas till fängelse i minst fyra månader och högst fyra år.

15 §

Lindrigt djurskyddsbrott

Om djurskyddsbrottet, med hänsyn till att lidandet, smärtan eller plågan är ringa eller andra omständigheter vid brottet, bedömt som en helhet är ringa, ska gärningsmannen för *lindrigt djurskyddsbrott* dömas till böter.

23 §

Djurhållningsförbud

Den som döms för grovt djurskyddsbrott ska samtidigt dömas till djurhållningsförbud. Domstolen kan dock låta bli att meddela djurhållningsförbud, om det finns särskilda grunder för det. Den som döms för djurskyddsbrott eller lindrigt djurskyddsbrott kan samtidigt dömas till djurhållningsförbud. Djurhållningsförbud kan också meddelas en person som döms för djurskyddsförseelse med stöd av 54 § 1 mom. i djurskyddslagen eller 39 § i lagen om transport av djur och som kan anses olämplig eller oförmögen att sörja för djurens välfärd. Djurhållningsförbud döms ut på yrkande av åklagaren.

Förbudet kan meddelas för viss tid eller så att det blir bestående. Ett bestående djurhållningsförbud kan dömas ut, om

- 1) personen har gjort sig skyldig till grovt djurskyddsbrott,
- 2) personen tidigare med en lagakraftvunnen dom har dömts till djurhållningsförbud för viss tid, eller
- 3) personen har en svag hälsa

och han eller hon ska anses bestående olämplig eller oförmögen att äga, hålla eller sköta djur eller annars sörja för deras välfärd.

En person som dömts till djurhållningsförbud får inte äga, hålla eller sköta djur och inte heller annars sörja för djurs välfärd. Förbudet kan gälla vissa djurarter eller djur över huvudtaget. Domstolen kan dock av särskilda skäl förordna att den dömde fortsättningsvis helt eller delvis får äga djur som inte är föremål för brott och som ägs av honom eller henne då beslutet fattas, om det är möjligt att definiera dem i beslutet. Djurhållningsförbud kan också meddelas en person som med stöd av 3 kap. 4 § 2 mom. i strafflagen inte döms till straff.

Djurhållningsförbud gäller även om det överklagas. Om tingsrätten dock i enlighet med 23 a § 4 mom. förbjuder verkställigheten av en dom som avser förverkande av djur till staten, gäller djurhållningsförbudet inte sådana djur som har hållits i enlighet med domstolens förordnande.

23 a §

Förverkandepåföljd som har samband med djurskyddsbrott

Djur som avses i ett djurhållningsförbud och som vid den tidpunkt när beslutet ges hålls av den som meddelas förbudet ska dömas förverkade till staten. Djur som har varit föremål för en överträdelse av djurhållningsförbud ska också dömas förverkade till staten. Till förverkandepåföljd döms oberoende av vem som äger de djur som döms förverkade. I andra hand ska i stället för de djur som varit föremål för en överträdelse av djurhållningsförbudet dömas förverkat deras värde till staten.

En förverkandepåföljd som avses ovan i 1 mom. döms ut på yrkande av åklagaren. På nämnda förverkandepåföljder tillämpas 10 kap. 1 § och 11 § 3 mom. På förverkande av värde tillämpas dessutom 10 kap. 10 §. I övrigt ska 10 kap. iakttas.

Domstolen kan förordna att berörda person ska ges tillfälle att själv sälja eller på annat sätt överlåta de djur som han eller hon äger och som avses i förbudet. Om förverkandepåföljd riktar sig mot djur som helt eller delvis ägs av någon annan än den som har meddelats djurhållningsförbud, kan den personen ges tillfälle att utan ersättning avhämta djuren. I domen ska utsättas en tid inom vilken djuren ska överlåtas eller avhämtas. Om djuren avhämtas eller överlåts i enlighet med domen, förfaller förverkandepåföljden.

En dom som gäller förverkande av djur till staten kan verkställas även om den överklagas. Om domstolen ger ett tillfälle som avses i 2 mom. att överlåta eller avhämta djuren eller det annars finns särskilt vägande skäl till det, ska domstolen förordna att förverkandepåföljden inte ska verkställas förrän den frist som avses i 2 mom. löper ut eller förrän något annat bestäms i saken eller förverkandepåföljden annars är verkställbar.

Bestämmelser om andra förverkandepåföljder som har samband med djurskyddsbrott finns i 57 § 2 mom. i djurskyddslagen.

23 b §

Förverkandepåföljd som har samband med hasardspel

En hasardspelsbank och andra sådana pengar och föremål med penningvärde som har använts i ett anordnat hasardspel ska dömas förverkade till staten, oberoende av vem som ägde dem. I övrigt ska 10 kap. iakttas.

24 §

Juridiska personers straffansvar

På deltagande i en organiserad kriminell sammanslutnings verksamhet, ordnande av olaglig inresa, grovt ordnande av olaglig inresa, djurskyddsbrott, grovt djurskyddsbrott, anordnande av hasardspel, spridning av våldsskildring, spridning av pornografisk bild, grov spridning av barnpornografisk bild, innehav av barnpornografisk bild och på sedlighetssårande marknadsföring tillämpas vad som bestäms om juridiska personers straffansvar.

Denna lag träder i kraft den 20 .

2. Lag om ändring av djurskyddslagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i djurskyddslagen av den 4 april 1996 (247/1996) 50 § 3 mom., 53 §, 54 § 1 mom., 55 § 1 mom. och 57 §,

sådana de lyder 50 § 3 mom. i lag 891/2001, 53 § och 55 § 1 mom. i lag 594/1998, 54 § 1 mom. i lag 1430/2006 och 57 § i lag 891/2001, som följer:

50 §

Handräckning

Kommunalveterinären ska vid behov ge polisinsättningen i häradet handräckning vid verkställigheten av förverkandepåföljd som gäller djur.

53 §

Hänvisningsbestämmelser som gäller straff

Bestämmelse om straff för djurskyddsbrott finns i 17 kap. 14–15 § i strafflagen (39/1889).

54 §

Djurskyddsförseelse

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

- 1) behandlar ett djur i strid med 3–6, 8, 32 eller 33 § eller bestämmelser som har utfärdats med stöd av dem,
- 2) använder anordningar, redskap eller ämnen som avses i 12 § och som är förbjudna,
- 3) i strid med 7 eller 9–11 § vidtar en åtgärd som avses i dem, eller
- 4) importerar eller försöker importera ett djur i strid med förbudet i 28 §,

ska, om inte gärningen utgör brott enligt 17 kap. 14–15 § i strafflagen eller strängare straff för gärningen föreskrivs i någon annan lag, för *djurskyddsförseelse* dömas till böter.

55 §

Djurhållningsförbud

Bestämmelser om djurhållningsförbud finns i 17 kap. 23 § 1 mom. i strafflagen.

57 §

Förverkandepåföljd

Bestämmelser om förverkandepåföljder som har samband med djurskyddsbrott finns i 17 kap. 23 a § i strafflagen.

I övrigt ska 10 kap. strafflagen iakttas.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3. Lag om ändring av 2 § i lagen om verkställighet av böter

I enlighet med riksdagens beslut

fogas till 2 § i lagen av den 9 augusti 2002 om verkställighet av böter (672/2002), sådan paragrafen lyder delvis ändrad i lag 1206/2005, ett nytt 5 mom. som följer:

2 §

Påföljders verkställbarhet

Bestämmelser om verkställbarheten av förverkandepåföljder som har samband med djurskyddsbrott finns i 17 kap. 23 a § 4 mom. i strafflagen (39/1889).

Denna lag träder i kraft den 20 .

4. Lag om ändring av 40 § i lagen om transport av djur

I enlighet med riksdagens beslut:

ändras i lagen av den 29 december 2006 om transport av djur (1429/2006) 40 § 2 mom. som följer:

40 §

Hänvisningsbestämmelser om straff

I fråga om straff för djurskyddsbrott föreskrivs i 17 kap. 14–15 § i strafflagen (39/1889).

Denna lag träder i kraft den 20 .

5. Lag om ändring av 38 § i lagen om försöksdjursverksamhet

I enlighet med riksdagens beslut:

ändras i lagen av den 20 januari 2006 om försöksdjursverksamhet (62/2006) 38 § 2 mom. som följer:

38 §

Hänvisningsbestämmelser om straff

Bestämmelser om straff för djurskyddsbrott finns i 17 kap. 14–15 § i strafflagen (39/1889).

Denna lag träder i kraft den 20 .

6. Lag om ändring av 18 § i lagen om kompensationsbidrag, miljöstöd för jordbruket samt om vissa andra stöd som har samband med förbättrande av miljöns och landsbygdens tillstånd

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen av den 29 december 2006 om kompensationsbidrag, miljöstöd för jordbruket samt om vissa andra stöd som har samband med förbättrande av miljöns och landsbygdens tillstånd (1440/2006) 18 § som följer:

18 §

Avbrytande av utbetalningen av stöd och återkrav i vissa situationer

Utbetalningen av stöd för djurens välbefinnande ska avbrytas, om det på stödtagarens gårdsbruksenhet har utförts tillsyn som gäller produktionsdjur eller någon annan tillsyn och det som ett resultat av detta på initiativ av djurskyddsmyndigheten har inletts åtalsprövning som gäller ett brott enligt 17 kap. 14–15 § i strafflagen eller en förseelse enligt 54 § i djurskyddslagen.

Om stödtagaren eller en familjemedlem som bedriver företagsverksamhet tillsammans med denne har dömts för ett brott enligt 17 kap. 14–15 § i strafflagen och varken stödtagaren eller familjemedlemmen samtidigt har meddelats djurhållningsförbud enligt 17 kap. 23 § i strafflagen, ska stödet för djurens välbefinnande återkrävas eller stödet inte betalas för det kalenderår under vilket gärningen har uppdagats i samband med tillsyn och till följd av vilket åtalsprövning enligt 1 mom. har inletts.

Om stödtagaren eller en familjemedlem som bedriver företagsverksamhet tillsammans med denne har dömts för något av brotten enligt 17 kap. 14–15 § i strafflagen eller en förseelse enligt 54 § i djurskyddslagen samt samtidigt meddelats djurhållningsförbud enligt 17 kap. 23 § i strafflagen, ska stödet för djurens välbefinnande återkrävas eller stödet inte betalas med början det kalenderår under vilket gärningen har uppdagats i samband med tillsyn och till följd av vilket åtalsprövning enligt 1 mom. har inletts tills djurhållningsförbudet upphör att gälla.

Denna lag träder i kraft den

20 .

7. Lag om ändring av 16 § i lagen om nationella stöd till jordbruket och trädgårdsodlingen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen av den 28 december 2001 om nationella stöd till jordbruket och trädgårdsodlingen (1559/2001) 16 § 3 mom., sådant det lyder i lag 1446/2006, som följer:

4 kap.

Sänkning och förvägran av stöd

16 §

Allmänna grunder för sänkning av stöd

Om den sökande eller en medlem i hans eller hennes familjeföretag har dömts för brott enligt 17 kap. 14–15 § i strafflagen (39/1889) eller den sökande eller en medlem i hans eller hennes familjeföretag har dömts för en förseelse enligt 54 § i djurskyddslagen (594/1998) samt samtidigt meddelats djurhållningsförbud enligt 17 kap. 23 § i strafflagen, beviljas inte stöd för husdjursskötsel och eventuellt beviljat stöd betalas inte ut för det stödår då den behöriga myndigheten konstaterat gärningen som har lett till dom. Om den sökande eller en medlem i hans eller hennes familjeföretag har dömts till djurhållningsförbud, betalas stöd för husdjursskötsel inte ut för tiden då förbudet är i kraft och inte heller för tiden mellan gärningsåret och lagakraftvunnen dom. Utbetalningen av stöden för husdjursskötsel ska beträffande stöden för djurarten i fråga avbrytas när åtalsprövning inletts i ärendet.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Laki

rikoslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 19 päivän joulukuuta 1889 annetun rikoslain (39/1889) 17 luvun 15, 23 ja 24 §, sellaisena kuin 15 § on laissa 563/1998, 23 § laissa 1431/2006 ja osaksi laissa 875/2001 ja 24 § laissa 650/2005,

lisätään 17 lukuun uusi 14 a §, uusi 23 a § ja 23 b § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

14 a §

Törkeä eläinsuojelurikos

(uusi)

Jos eläinsuojelurikoksessa

1) rikos tehdään erityisen raa'alla tai julmalla tavalla,

2) rikoksen kohteena on huomattavan suuri määrä eläimiä tai

3) tavoitellaan huomattavaa taloudellista hyötyä

ja eläinsuojelurikos on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä, rikoksenteijä on tuomittava törkeästä eläinsuojelurikoksesta vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi.

15 §

Lievä eläinsuojelurikos

Jos eläinsuojelurikos, ottaen huomioon aiheutetun kärsimyksen, kivun tai tuskan *laatu* tai muut rikokseen liittyvät seikat, on kokonaisuutena arvostellen vähäinen, rikoksenteijä on tuomittava *lievästä eläinsuojelurikoksesta* sakkoon.

15 §

Lievä eläinsuojelurikos

Jos eläinsuojelurikos, ottaen huomioon aiheutetun kärsimyksen, kivun tai tuskan *vähäisyys* tai muut rikokseen liittyvät seikat, on kokonaisuutena arvostellen vähäinen, rikoksenteijä on tuomittava *lievästä eläinsuojelurikoksesta* sakkoon.

23 §

Seuraamuksia koskevia säännöksiä

Joka tuomitaan eläinsuojelurikoksesta tai lievistä eläinsuojelurikoksesta, voidaan samalla tuomita menettäneeksi oikeutensa pitää tai hoitaa eläimiä taikka muuten vastata eläinten hyvinvoinnista. Eläintenpitokielto voidaan määrätä myös henkilölle, joka tuomitaan eläinsuojelulain 54 §:n 1 momentin nojalla eläinsuojelurikkomuksesta tai eläinten kuljetuksesta annetun lain 39 §:n nojalla eläinkuljetusrikkomuksesta ja jota voidaan pitää soveltumattomana tai kykenemättömänä huolehtimaan eläinten hyvinvoinnista. Kielto voidaan antaa määräajaksi tai pysyvästi. Kielto voi koskea määrättyjen eläinlajien pitämistä tai eläinten pitämistä yleensä. Eläintenpitokielto voidaan määrätä myös henkilölle, joka jätetään rangaistukseen tuomitsematta tämän lain 3 luvun 4 §:n 2 momentin nojalla. Kielto on voimassa muutoksenhausta huolimatta, kunnes asia on ratkaistu lainvoimaisesti.

Valtiolle menetetyksi on tuomittava eläintenpitokiellossa tarkoitetut eläimet, joita päätöstä annettaessa pitää eläintenpitokieltoon määrättävä. Jos menettämisseuraamus kohdistuu myös eläimiin, jotka eivät olleet rikoksen kohteena ja tällaisten eläinten määrittelemisen päätöksessä on mahdollista, tuomioistuimen tulee määrätä, että ennen menettämisseuraamuksen täytäntöönpanoa asianomaiselle on varattava tilaisuus itse myydä tai luovuttaa tällaiset eläimet. Jos eläintenpitokieltoon määrättävä pitää toisen kokonaan tai osaksi omistamia eläimiä, tälle on ennen menettämisseuraamuksen täytäntöönpanoa varattava tilaisuus noutaa eläimet itselleen.

Valtiolle menetetyksi on tuomittava uhkapelipankki ja muu järjestetyssä uhkapelissä käytetty raha ja rahanarvoinen esine. Menettämisseuraamus tuomitaan siitä riippumatta, kenen omaisuutta menetetyksi tuomittava omaisuus oli. Muutoin on noudatettava, mitä 10 luvussa säädetään.

23 §

Eläintenpitokielto

Joka tuomitaan törkeästä eläinsuojelurikoksesta on samalla tuomittava eläintenpitokieltoon. Tuomioistuimien voi kuitenkin jättää kiellon määräämättä, jos siihen on erityisiä perusteita. Joka tuomitaan eläinsuojelurikoksesta tai lievistä eläinsuojelurikoksesta, voidaan samalla tuomita eläintenpitokieltoon. Eläintenpitokielto voidaan määrätä myös henkilölle, joka tuomitaan eläinsuojelulain 54 §:n 1 momentin nojalla eläinsuojelurikkomuksesta tai eläinten kuljetuksesta annetun lain 39 §:n nojalla eläinkuljetusrikkomuksesta ja jota voidaan pitää soveltumattomana tai kykenemättömänä huolehtimaan eläinten hyvinvoinnista. Eläintenpitokielto tuomitaan syyttäjän vaatimuksesta.

Kielto voidaan antaa määräajaksi tai pysyvästi. Pysyvä eläintenpitokielto voidaan tuomita, jos

1) henkilö on syyllistynyt törkeään eläinsuojelurikokseen,

2) henkilölle on aiemmin lainvoimaisesti tuomittu määräaikainen eläintenpitokielto, tai

3) henkilön terveydentila on heikko ja häntä on pidettävä pysyvästi kykenemättömänä tai soveltumattomana omistamaan, pitämään tai hoitamaan eläimiä taikka muuten vastaamaan niiden hyvinvoinnista.

Eläintenpitokieltoon tuomittu ei saa omistaa, pitää eikä hoitaa eläimiä eikä muuten vastata eläinten hyvinvoinnista. Kielto voi koskea määrättyjä eläinlajeja tai eläimiä yleensä. Tuomioistuimien voi kuitenkin erityisesti syistä määrätä, että tuomittu saa edelleen omistaa kokonaan tai osaksi eläimiä, jotka eivät ole rikoksen kohteena ja jotka ovat hänen omistuksessaan päätöstä tehtäessä, jos niiden määrittelemisen päätöksessä on mahdollista. Eläintenpitokielto voidaan määrätä myös henkilölle, joka jätetään rangaistukseen tuomitsematta tämän lain 3 luvun 4 §:n 2 momentin nojalla.

Eläintenpitokieltoa on noudatettava muutoksenhausta huolimatta. Jos käräjäoikeus kuitenkin 23 a §:n 4 momentin mukaisesti kieltää eläinten valtiolle menettämistä koske-

van tuomion täytäntöönpanon, eläintenpitokielto ei koske tuomioistuimen määräyksen mukaisesti pidettyjä eläimiä.

Uusi, ks. 17 luvun 23 § 2 mom.

23 a §

Eläinsuojelurikokseen liittyvä menettämisseuraamus

Valtiolle menetetyksi on tuomittava eläintenpitokiellossa tarkoitetut eläimet, joita päätöstä annettaessa pitää tai jotka omistaa eläintenpitokieltoon määrättävä. Valtiolle menetetyksi on tuomittava myös eläintenpitokiellon rikkomisen kohteena olleet eläimet. Menettämisseuraamus tuomitaan siitä riippumatta, kenen omaisuutta menetetyksi tuomittavat eläimet ovat. Toissijaisesti eläintenpitokiellon rikkomisen kohteena olleiden eläinten asemesta on tuomittava menetetyksi niiden arvo siltä, joka on syyllistynyt eläintenpitokiellon rikkomiseen.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu menettämisseuraamus tuomitaan syyttäjän vaatimuksesta. Mainittuihin menettämisseuraamuksiin sovelletaan 10 luvun 1 §:ää ja 11 §:n 3 momenttia. Arvon menettämiseen sovelletaan lisäksi 10 luvun 10 §:ää. Muutoin on noudatettava, mitä 10 luvussa säädetään.

Tuomioistuin voi määrätä, että asianomaiselle varataan tilaisuus itse myydä tai muuten luovuttaa omistamansa kiellossa tarkoitetut eläimet. Jos menettämisseuraamus kohdistuu eläimiin, jotka omistavat kokonaan tai osaksi muu kuin eläintenpitokieltoon määrätty, tälle voidaan varata tilaisuus noutaa eläimet korvauksetta itselleen. Tuomiossa on asetettava määräaika, jonka kuluessa eläimet on luovutettava tai noudettava. Jos eläimet noudetaan tai luovutetaan tuomion mukaisesti, menettämisseuraamus raukeaa.

Eläimen tuomitsemisesta valtiolle menetetyksi koskeva tuomio voidaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta. Jos tuomioistuin varaa 2 momentissa tarkoitetun tilaisuuden eläinten luovuttamiseen tai noutamiseen tai jos siihen on muuten erityisen painavia syitä, tuomioistuimen on määrättävä, ettei menettämisseuraamusta panna täytäntöön ennen 2 momentissa tarkoitetun määräajan päättymistä taikka ennen kuin asiasta toisin määrätään tai menettämisseuraamus on muutoin pantavissa täytäntöön.

Muista eläinsuojelurikokseen liittyvistä menettämisseuraamuksista säädetään eläinsuojelulain 57 §:n 2 momentissa.

23 b §

Uhkapeliin liittyvä menettämisseuraamus

Valtiolle menetetyksi on tuomittava uhkapelipankki ja muu järjestetyssä uhkapelissä käytetty raha ja rahanarvoinen esine. Menettämisseuraamus tuomitaan siitä riippumatta, kenen omaisuutta menetetyksi tuomittava omaisuus oli. Muutoin on noudatettava, mitä 10 luvussa säädetään.

Uusi, ks. 17 luvun 23 § 3 mom.

24 §

Oikeushenkilön rangaistusvastuu

Järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumiseen, laittoman maahantulon järjestämiseen, törkeään laittoman maahantulon järjestämiseen, eläinsuojelurikokseen, uhkapelin järjestämiseen, väkivaltakuvauksen levittämiseen, sukupuolisiveellisyttä loukkaavan kuvan levittämiseen, törkeään sukupuolisiveellisyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan levittämiseen, sukupuolisiveellisyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan hallussapitoon ja sukupuolisiveellisyttä loukkaavaan markkinointiin sovelletaan, mitä oikeushenkilön rangaistusvastuusta säädetään.

24 §

Oikeushenkilön rangaistusvastuu

Järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumiseen, laittoman maahantulon järjestämiseen, törkeään laittoman maahantulon järjestämiseen, eläinsuojelurikokseen, *törkeään eläinsuojelurikokseen*, uhkapelin järjestämiseen, väkivaltakuvauksen levittämiseen, sukupuolisiveellisyttä loukkaavan kuvan levittämiseen, törkeään sukupuolisiveellisyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan levittämiseen, sukupuolisiveellisyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan hallussapitoon ja sukupuolisiveellisyttä loukkaavaan markkinointiin sovelletaan, mitä oikeushenkilön rangaistusvastuusta säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2.

Laki**eläinsuojelulain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 4 päivänä huhtikuuta 1996 annetun eläinsuojelulain (247/1996) 50 §:n 3 momentti, 53, 54 §:n 1 momentti, 55 §:n 1 momentti ja 57 §, sellaisina kuin 50 §:n 3 momentti on laissa 891/2001, 53 § ja 55 §:n 1 momentti laissa 594/1998, 54 §:n 1 momentti laissa 1430/2006 ja 57 § laissa 891/2001, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

50 §

50 §

Virka-apu

Virka-apu

Kunnaneläinlääkärin on tarvittaessa annettava virka-apua *ulosottomiehelle* eläimeen kohdistuvan menettämisseuraamuksen täytäntöönpanossa.

Kunnaneläinlääkärin on tarvittaessa annettava virka-apua *kihlakunnan poliisilaitokselle* eläimeen kohdistuvan menettämisseuraamuksen täytäntöönpanossa.

53 §

53 §

Eläinräökkäys

Rangaistuksia koskevat viittaussäännökset

Rangaistus eläinsuojelurikoksesta ja lieväästä eläinsuojelurikoksesta säädetään rikoslain 17 luvun 14 ja 15 §:ssä.

Rangaistus eläinsuojelurikoksesta säädetään rikoslain (39/1889) 17 luvun 14–15 §:ssä.

54 §

54 §

Eläinsuojelurikkomus

Eläinsuojelurikkomus

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta

1) kohtelee eläintä 3–6, 8, 32 tai 33 §:n taikka niiden nojalla annettujen säännösten tai määräysten vastaisesti,

2) käyttää sellaista 12 §:ssä tarkoitettua välinettä, laitetta tai ainetta, jonka käyttö on kielletty,

3) suorittaa vastoin 7 tai 9–11 §:n säännöksiä niissä tarkoitettun toimenpiteen tai

4) tuo tai yrittää tuoda maahan eläimen 28 §:ssä mainitun kiellon vastaisesti,

on tuomittava, jollei teko ole rikoslain 17 luvun 14 tai 15 §:n nojalla rangaistava tai sii-

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta

1) kohtelee eläintä 3–6, 8, 32 tai 33 §:n taikka niiden nojalla annettujen säännösten tai määräysten vastaisesti,

2) käyttää sellaista 12 §:ssä tarkoitettua välinettä, laitetta tai ainetta, jonka käyttö on kielletty,

3) suorittaa vastoin 7 tai 9–11 §:n säännöksiä niissä tarkoitettun toimenpiteen tai

4) tuo tai yrittää tuoda maahan eläimen 28 §:ssä mainitun kiellon vastaisesti,

on tuomittava, jollei teko ole rikoslain 17 luvun 14–15 §:n nojalla rangaistava tai siitä

tä muu-alla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *eläinsuojelurikkomuksesta* sakkoon.

muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *eläinsuojelurikkomuksesta* sakkoon.

55 §

Eläintenpitokielto

Eläintenpitokiellosta säädetään rikoslain 17 luvun 23 §:n 1 momentissa.

55 §

Eläintenpitokielto

Eläintenpitokiellosta säädetään rikoslain 17 luvun 23 §:ssä.

57 §

Menettämisseuraamus

Eläintenpitokiellon määräämisen yhteydessä tuomittavasta eläimeen kohdistuvasta menettämisseuraamuksesta säädetään rikoslain 17 luvun 23 §:n 2 momentissa.

Eläintenpitokiellon rikkomisen johdosta tuomittavan eläimeen kohdistuvan menettämisseuraamuksen osalta on noudatettava, mitä rikoslain 10 luvun 1 §:ssä, 5 §:n 1 momentissa, 8 §:n 1 ja 3 momentissa ja 11 §:n 3 momentissa säädetään.

Muutoin on noudatettava, mitä rikoslain 10 luvussa säädetään.

57 §

Menettämisseuraamus

Eläinsuojelurikokseen liittyvästä menettämisseuraamuksesta säädetään rikoslain 17 luvun 23 a §:ssä.

Muutoin on noudatettava, mitä rikoslain 10 luvussa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

3.

Laki**sakon täytäntöönpanosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään sakon täytäntöönpanosta 9 päivänä elokuuta 2002 annetun lain (672/2002) 2 §:ään,
 sellaisena kuin se on osaksi laissa 1206/2005, uusi 5 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 luku

1 luku

Yleiset säännökset

Yleiset säännökset

2 §

2 §

Seuraamusten täytäntöönpanokelpoisuus

Seuraamusten täytäntöönpanokelpoisuus

(uusi)

*Eläinsuojelurikokseen liittyvää menettä-
 misseuraamusta koskevan ratkaisun täytän-
 töönpanokelpoisuudesta säädetään rikoslain
 (39/1889) 17 luvun 23 a §:n 4 momentissa.*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

4.

Laki**eläinten kuljetuksesta annetun lain 40 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eläinten kuljetuksesta 29 päivänä joulukuuta 2006 annetun lain (1429/2006) 40 §:n 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

40 §

Rangaistussäännöksiä koskevat viittaussäännökset

 Rangaistus eläinsuojelurikoksesta ja lieväästä eläinsuojelurikoksesta säädetään rikoslain 17 luvun 14 ja 15 §:ssä.

Ehdotus

40 §

Rangaistussäännöksiä koskevat viittaussäännökset

 Rangaistus eläinsuojelurikoksesta säädetään rikoslain (39/1889) 17 luvun 14–15 §:ssä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

5.

Laki**koe-eläintoiminnasta annetun lain 38 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan koe-eläintoiminnasta 20 päivänä tammikuuta 2006 annetun lain (62/2006) 38 §:n
 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

38 §

38 §

Rangaistuksia koskevat viittaussäännökset

Rangaistuksia koskevat viittaussäännökset

 Rangaistus eläinsuojelurikoksesta ja lieväs-
tä eläinsuojelurikoksesta säädetään rikoslain
 17 luvun 14 ja 15 §:ssä.

 Rangaistus eläinsuojelurikoksesta sääde-
 tään rikoslain (39/1889) 17 luvun 14–15
 §:ssä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

6.

Laki

luonnonhaittakorvauksesta, maatalouden ympäristötuesta sekä eräistä muista ympäristön ja maaseudun tilan parantamiseen liittyvistä tuista annetun lain 18 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan luonnonhaittakorvauksesta, maatalouden ympäristötuesta sekä eräistä muista ympäristön ja maaseudun tilan parantamiseen liittyvistä tuista 29 päivänä joulukuuta 2006 annetun lain (1440/2006) 18 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

18 §

Tuen maksamisen keskeyttäminen ja takaisinperintä eräissä tilanteissa

Eläinten hyvinvoinnin tuen maksatus on keskeytettävä, jos tuen saajan maatilalla on tehty tuotantoeläimiä koskeva valvonta tai muu valvonta, jonka seurauksena on aloitettu eläinsuojeluviranomaisen aloitteesta rikoslain 17 luvun 14 tai 15 §:n mukaista rikosta tai eläinsuojelulain 54 §:n mukaista rikkomusta koskeva syyteharkinta.

Jos tuen saaja tai tämän kanssa yritystoimintaa harjoittava perheenjäsen on tuomittu rikoslain 14 tai 15 §:n mukaisesta rikoksesta eikä tuen saajaa tai edellä tarkoitettua perheenjäsentä ole samalla määrätty rikoslain 17 luvun 23 §:n mukaiseen eläintenpitokieltoon, eläinten hyvinvoinnin tuki on perittävä takaisin tai tukea ei makseta siltä kalenterivuodelta, jonka aikana teko on valvonnassa todettu ja jonka seurauksena on aloitettu 1 momentissa tarkoitettu syyteharkinta.

Jos tuen saaja tai tämän kanssa yritystoimintaa harjoittava perheenjäsen on tuomittu rikoslain 17 luvun 14 tai 15 §:n mukaisesta rikoksesta tai eläinsuojelulain 54 §:n mukaisesta rikkomuksesta sekä samalla määrätty rikoslain 17 luvun 23 §:n mukaiseen eläintenpitokieltoon, eläinten hyvinvoinnin tuki on perittävä takaisin tai tukea ei makseta siitä kalenterivuodesta alkaen, jonka aikana teko on

Ehdotus

18 §

Tuen maksamisen keskeyttäminen ja takaisinperintä eräissä tilanteissa

Eläinten hyvinvoinnin tuen maksatus on keskeytettävä, jos tuen saajan maatilalla on tehty tuotantoeläimiä koskeva valvonta tai muu valvonta, jonka seurauksena on aloitettu eläinsuojeluviranomaisen aloitteesta rikoslain 17 luvun 14–15 §:n mukaista rikosta tai eläinsuojelulain 54 §:n mukaista rikkomusta koskeva syyteharkinta.

Jos tuen saaja tai tämän kanssa yritystoimintaa harjoittava perheenjäsen on tuomittu rikoslain 14–15 §:n mukaisesta rikoksesta eikä tuen saajaa tai edellä tarkoitettua perheenjäsentä ole samalla määrätty rikoslain 17 luvun 23 §:n mukaiseen eläintenpitokieltoon, eläinten hyvinvoinnin tuki on perittävä takaisin tai tukea ei makseta siltä kalenterivuodelta, jonka aikana teko on valvonnassa todettu ja jonka seurauksena on aloitettu 1 momentissa tarkoitettu syyteharkinta.

Jos tuen saaja tai tämän kanssa yritystoimintaa harjoittava perheenjäsen on tuomittu rikoslain 17 luvun 14–15 §:n mukaisesta rikoksesta tai eläinsuojelulain 54 §:n mukaisesta rikkomuksesta sekä samalla määrätty rikoslain 17 luvun 23 §:n mukaiseen eläintenpitokieltoon, eläinten hyvinvoinnin tuki on perittävä takaisin tai tukea ei makseta siitä kalenterivuodesta alkaen, jonka aikana teko

valvonnassa todettu ja jonka seurauksena on aloitettu 1 momentissa tarkoitettu syyteharkinta, eläintenpitokiellon voimassaoloajan päättymiseen saakka.

on valvonnassa todettu ja jonka seurauksena on aloitettu 1 momentissa tarkoitettu syyteharkinta, eläintenpitokiellon voimassaoloajan päättymiseen saakka.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

7.

Laki**maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain 16 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista 28 joulukuuta 2001 annetun lain (1559/2001) 16 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1446/2006, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

4 luku

Tukien alentaminen ja epääminen

16 §

Yleiset alentamisperusteet

Ehdotus

4 luku

Tulien alentaminen ja epääminen

16 §

Yleiset alentamisperusteet

Jos hakija tai hänen perheyrityksensä jäsen on tuomittu rikoslain (39/1889) 17 luvun 14 tai 15 §:n mukaisesta rikoksesta taikka hakija tai hänen perheyrityksensä jäsen on tuomittu eläinsuojelulain (594/1998) 54 §:n mukaisesta rikkomuksesta sekä samalla määrätty rikoslain 17 luvun 23 §:n mukaiseen eläintenpitokieltoon, kotieläintalouden tukea ei myönnetä eikä mahdollisesti myönnettyä tukea makseta siltä tukivuodelta, jonka aikana asianomainen viranomainen on todennut tuomioon johtaneen teon. Jos hakija tai hänen perheyrityksensä jäsen on tuomittu eläintenpitokieltoon, kotieläintalouden tukea ei makseta eläintenpitokieltoajalta eikä tekovuoden ja lainvoimaisen tuomion antamisen väliseltä ajalta. Kotieläintalouden tukien maksatus on kyseisen eläinlajin tukien osalta keskeytettävä, kun asiassa on aloitettu syyteharkinta.

Jos hakija tai hänen perheyrityksensä jäsen on tuomittu rikoslain (39/1889) 17 luvun 14–15 §:n mukaisesta rikoksesta taikka hakija tai hänen perheyrityksensä jäsen on tuomittu eläinsuojelulain (594/1998) 54 §:n mukaisesta rikkomuksesta sekä samalla määrätty rikoslain 17 luvun 23 §:n mukaiseen eläintenpitokieltoon, kotieläintalouden tukea ei myönnetä eikä mahdollisesti myönnettyä tukea makseta siltä tukivuodelta, jonka aikana asianomainen viranomainen on todennut tuomioon johtaneen teon. Jos hakija tai hänen perheyrityksensä jäsen on tuomittu eläintenpitokieltoon, kotieläintalouden tukea ei makseta eläintenpitokieltoajalta eikä tekovuoden ja lainvoimaisen tuomion antamisen väliseltä ajalta. Kotieläintalouden tukien maksatus on kyseisen eläinlajin tukien osalta keskeytettävä, kun asiassa on aloitettu syyteharkinta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

Sarjan aiemmat julkaisut vuonna 2009

1. Seksuaalirikollisten hoito
2. Luottotietolain muuttaminen
3. Tiedoksianto oikeudenkäynnissä
4. Todisteiden luovuttaminen EU:n jäsenvaltioiden välillä
5. Tuomioistuinharjoittelu

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

PL 25
00023 VALTIONEUVOSTO
puh. (09) 160 03
www.om.fi

PB 25
00023 STATSRÅDET
tfn (09) 160 03
www.jm.fi